

Kl. 09.00–15.49
16.00–16.29

§ 1 Avsägelse

Talmannen meddelade att *Michael Rubbestad* (SD) avsagt sig uppdraget som ledamot av riksdagen.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 2 Meddelande om partiledardebatt

Talmannen meddelade att partiledardebatt skulle äga rum *onsdagen den 10 juni kl. 9.00*.

§ 3 Meddelande om namnändring

Talmannen meddelade att Daniel Vencu Velasquez Castro (S) ändrat namn till *Daniel Vencu Öhrlund Castro*.

§ 4 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2025/26:44 för torsdagen den 21 maj i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från utbildningsutskottet.

§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2025/26:477

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:477 Postnords nedläggningar i inlandskommuner

av Sara Gille (SD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 11 augusti 2026.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 2 juni 2026
Finansdepartementet
Erik Slottner (KD)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Interpellation 2025/26:501

Till riksdagen
Interpellation 2025/26:501 Ändringar i grundlagen
av Elsa Widding (-)
Interpellationen kommer inte hinna besvaras av justitieministern
Gunnar Strömmer inom tidsfristen.
Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.
Stockholm den 2 juni 2026
Justitiedepartementet
Gunnar Strömmer (M)
Enligt uppdrag
Helena Swenzén
Expeditionschef

Interpellation 2025/26:522

Till riksdagen
Interpellation 2025/26:522 Styrningen av Vattenfall
av Tobias Andersson (SD)
Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 18 juni 2026.
Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 2 juni 2026
Finansdepartementet
Elisabeth Svantesson (M)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Interpellation 2025/26:526

Till riksdagen
Interpellation 2025/26:526 Ett reformerat utjämningssystem för en
jämlik välfärd
av Eva Lindh (S)
Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 18 juni 2026.
Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 2 juni 2026
Finansdepartementet
Erik Slottner (KD)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:
2025/26:FPM92 Meddelande om Ett enklare, tydligare och bättre genomdrivet EU-regelverk *COM(2026) 380* till konstitutionsutskottet

§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Skrivelser

2025/26:266 till arbetsmarknadsutskottet

2025/26:269 till socialutskottet

Redogörelse

2025/26:RR5 till finansutskottet

§ 8 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande

2025/26:UFöU3 Svenskt bidrag till Natos framskjutna närvaro i Finland

Utrikesutskottets betänkande

2025/26:UU10 Verksamheten i Europeiska unionen under 2025

Utbildningsutskottets betänkande

2025/26:UbU25 Tid för undervisningsuppdraget

Näringsutskottets betänkanden

2025/26:NU20 Vindkraft i kommuner

2025/26:NU23 Privatkopieringsersättning

§ 9 Effektivare gränsöverskridande inhämtning av elektroniska bevis

Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU33

Effektivare gränsöverskridande inhämtning av elektroniska bevis (prop. 2025/26:147)

föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under § 19.)

Bättre möjligheter att utreda brott av unga lagöverträdare och några andra processrättsliga frågor

§ 10 Bättre möjligheter att utreda brott av unga lagöverträdare och några andra processrättsliga frågor

Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU37

Bättre möjligheter att utreda brott av unga lagöverträdare och några andra processrättsliga frågor (prop. 2025/26:227)
föredrogs.

Anf. 1 MATTIAS VEPSÄ (S):

Herr talman! I dag debatterar vi betänkandet *Bättre möjligheter att utreda brott av unga lagöverträdare och några andra processrättsliga frågor*.

Det vi ska ta ställning till här i dag handlar om att ge polisen bättre möjligheter att utreda brott av barn som inte uppnått straffbar ålder. Socialdemokraterna säger ja till förslagen, och jag vill passa på att kort kommentera betänkandet.

Gängkriminaliteten kryper allt längre ned i åldrarna. Vi ser hur barn rekryteras för att begå allvarliga brott. För att bryta denna utveckling måste samhället förstärka möjligheten att komma åt denna typ av brottslighet.

Förslagen i dagens betänkande handlar om att stärka polisens möjligheter att utreda brott som ofta begås av barn under 15 år i gängmiljö, som alltså inte är straffmyndiga. Vi kommer också att fatta beslut om Tullverkets befogenheter vid utredning av brott av unga lagöverträdare, och vi kommer att fatta beslut om tvångsmedel för att hålla kvar en grupp av personer för identifiering samt tvångsmedel för eventuell resning.

Herr talman! Jag tänkte kort resonera om varför vi socialdemokrater stöder de här förslagen men hålla mig till de delar som handlar om unga lagöverträdare, alltså barn under 15 år som begår grova brott.

Polisen ska ges möjligheter till fler tvångsmedel än i dag när någon är misstänkt för att före 15 års ålder ha begått ett grovt brott. Kravet på särskilda skäl ska tas bort för vissa tvångsmedel. Tiden för kvarhållande vid kroppsbesiktning i brottsutredande syfte förlängs. Fler biometriska underlag ska få tas upp i brottsutredande syfte och i registreringssyfte. Rätten till juridiskt biträde ska utvidgas och rätten till offentlig försvarare vid bevisutredning förtydligas.

Mot bakgrund av att gängen rekryterar allt yngre personer måste samhällets förmåga att bryta brottsligheten utvecklas. Flera av de här förslagen ger polisen kraftfullare verktyg att komma åt det faktum att gängen utnyttjar unga genom att groma in dem för att gömma narkotika, knarktelefoner eller vapen. Lagskärpningarna ger skärpta möjligheter att använda tvångsmedel även mot unga lagöverträdare för att undersöka och hitta eventuella brottsvinster och undagömda föremål.

Det här är bra. Det sätter press på gängen och ger ytterligare möjligheter att bryta och hindra nyrekrytering. Det ger också polisen möjlighet att återta brottsvinster, och därigenom kan brottsofferperspektivet stärkas. Självklart måste vi dock, precis som flera av remissinstanserna pekar på i det här ärendet och även i många andra, bevaka barnperspektivet. I mörka tider när gängledare cyniskt drar in allt yngre i brottslighet är barnperspektivet otroligt viktigt.

Jag delar självklart den oro som finns och framförs av många remissinstanser gällande dagens ärende och andra ärenden som vi har fattat beslut om. Men det är också viktigt att vi ser rättsväsendets behov av att kunna komma åt brottsligheten tidigare. Vi måste alltså klara att göra stora satsningar för att bryta den här nya typen av brottslighet. Samtidigt efterfrågar vi från vår sida självfallet stora satsningar för att bryta nyrekryteringen. Detta är regeringens stora misslyckande under den här mandatperioden, herr talman.

I dagens betänkande finns två viktiga delar som berör barnperspektivet och som jag tycker är viktiga att lyfta här i kammaren.

För det första: Vid varje beslut om tvångsmedel som rör ett barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Det följer av artikel 3 i barnkonventionen. Inom ramen för den proportionalitetsbedömning som ska göras vid varje enskilt beslut om tvångsmedel ska barnets ålder, mognad och utveckling vägas in i bedömningen. Ju yngre barnet är, desto större anledning att vara återhållsam.

För det andra: Med dagens beslut stärker vi också möjligheten till juridiskt biträde. Rätten till juridiskt biträde vid bevistalan ska utvidgas. I en situation där allt fler barn och unga står inför domstol och bevistalan genomförs är det otroligt viktigt att man stärker möjligheten till en försvarare.

Herr talman! Förslagen i dag är en del i raden av straffskärpningar och utvecklingen av verktyg för att komma åt den mörka situation som vi befinner oss i och har tvingats hantera de senaste 10–15 åren. Men samtidigt som SD-regeringen har tagit vidare en politik för fler poliser och rätt verktyg missar man att täppa igen rekryteringskranen, som står vidöppen. Det här är ett svek mot barnen. Vi riskerar en situation där allt fler barn lockas in i destruktiva miljöer och där löftet om snabba pengar för att spränga, skjuta, gömma vapen och förvara knark känns som en rimligare väg än att klara skolan, bilda familj och leva ett hederligt liv.

Jag har letat efter de stora satsningarna för att bryta nyrekryteringen men hittar bara fyra misslyckade år. Det är stora nedskärningar i skolan och socialtjänsten, fler arbetslösa och fattigare familjer. Samhällets dras isär.

De argument som vi i Socialdemokraterna har framfört i kammaren och de förslag som vi har i våra alternativa budgetar handlar om ett U-svängsprogram för de barn som löper stor risk att dras djupare in i kriminalitet. Vi vill se ett socialtjänstlyft som skulle ge fler socialarbetare och även ge möjligheter att utveckla intensiv familjeterapi och ett riskfamiljsprogram. Ungdomar ska mötas av aktiva insatser och löften om jobb, inte tvingas in i arbetslöshet. Vi har föreslagit ett förstärkt barnbidrag för att stärka familjernas ekonomi, något som är särskilt viktigt när mat, fritidsaktiviteter och el har blivit allt dyrare.

Detta är inte Sverigedemokraternas och regeringens prioriteringar. Kanske är det inte så konstigt att högerpolitiker krampaktigt håller fast i den enda vägens politik i form av stora skattesänkningar, mest till de allra rikaste. Men visst blir det märkligt när man ser en verklighet där polisen varnar för att antalet gängkriminella fortsatt ligger historiskt högt på omkring 17 000 aktiva individer, många av dem barn under 15 år, och andelen unga i mordärenden har vuxit lavinartat de senaste fyra åren i Sverige.

Det handlar om prioriteringar, och det handlar om insikt. Om regering-
en inte är intresserad av att lyssna på Socialdemokraterna hade man kanske
kunnat bemöda sig om att lyssna på poliserna, på utredarna som lyfter de
här perspektiven i sina utredningar, på socialarbetarna, på familjerna som
drabbas – eller på barnen själva.

Vi kommer i dag att rösta ja till fler verktyg för polisen, men vi kommer
att driva på för en politik som stänger rekryteringskranen. Varje barn som
rekryteras in i ett gäng är nämligen ett misslyckande för samhället, och
varje barn som aldrig rekryteras in är en seger som är värd mer än alla
straffskärpningar i världen.

Anf. 2 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Herr talman! För Miljöpartiet är det mycket angeläget att fler brott kan
upptäckas och utredas, att brottsoffer får upprättelse och att barn skyddas
från att utnyttjas av kriminella. Jag håller såklart med om mycket av det
som den socialdemokratiska ledamoten nyss sa. Fokus borde förändras,
och mer resurser borde läggas på det förebyggande arbetet.

För er som har hört mig debattera några gånger när det gäller det här
utskottet kommer det nu att bli en liten repris.

Lagstiftning som berör barn måste leva upp till högt ställda krav på
rättssäkerhet, proportionalitet och träffsäkerhet. Det gäller särskilt förslag
som innebär till exempel frihetsberövande och utökade tvångsmedel, som
ju är det som vi i huvudsak pratar om här i dag.

Enligt vår mening finns det särskilt starka skäl att ifrågasätta förslag
som handlar om utökade möjligheter att använda beslag, husrannsakan och
kroppsvisitation mot barn, förlängd tid för kvarhållande av barn vid
kroppsbesiktning, att biometriska underlag ska få tas upp från barn i regi-
streringssyfte samt att det ska införas ett tvångsmedel för kvarhållande av
en grupp personer för identifiering.

Gemensamt för alla de förslagen är att de innebär mycket ingripande
åtgärder mot barn som inte ens är straffmyndiga utan att regeringen till-
räckligt tydligt har visat att nyttan väger tyngre än intrånget.

Med detta sagt har vi landat lite olika i vårt ställningstagande gällande
de olika förslagen.

Redan i dag är det möjligt att besluta om beslag, husrannsakan och
kroppsvisitation mot barn som inte har fyllt 15 år. Regeringens förslag på
området innebär alltså inte att helt nya tvångsmedel införs men att kravet
på särskilda skäl tas bort i fler situationer. Det kan ge de brottsbekämpande
myndigheterna bättre förutsättningar att utreda brott och ingripa när barn
utnyttjas i kriminella sammanhang, något som både Åklagarmyndigheten
och Polismyndigheten välkomnar. Samtidigt innebär förslaget att den sär-
skilda skyddströskel som hittills har gällt för barn under straffbar ålder
sänks. Det är därför viktigt att framhålla att en sådan här förändring måste
tillämpas med stor återhållsamhet.

När det gäller så ingripande åtgärder som att få sitt hem genomsökt
eller sin kropp visiterad måste barnets bästa och en återhållsam bedömning
väga tungt. Även om lagstiftningen ger utökade möjligheter får det inte
leda till att tvångsmedlen används rutinmässigt mot barn. Remissutfallet
visar också att frågan kräver noggranna avvägningar.

En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget, bland annat Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, flera tingsrätter och Hovrätten för Västra Sverige. Samtidigt har vissa domstolar pekat på behovet av tydliga skyddsgränser. Malmö tingsrätt anser att skälen för förändringen är övertygande men förordar att kravet på särskilda skäl behålls och att det i stället tydliggörs i lagtexten när sådana skäl ska anses finnas. Svea hovrätt framhåller att tvångsmedel mot barn även fortsättningsvis ska användas restriktivt och att särskild vikt måste läggas vid proportionalitetsbedömningen. Barnombudsmannen, Justitiekanslern och Justitieombudsmannen anser att dagens reglering i tillräcklig grad medger att dessa tvångsmedel kan riktas mot barn under 15 år vid misstanke om allvarliga brott. Unicef Sverige varnar för att förslaget kan drabba icke brottsmisstänkta barn, exempelvis syskon. Och Civil Rights Defenders framhåller att barn är särskilt sårbara för integritetsintrång och att förslaget riskerar att leda till stigmatisering och förstärkt kriminell identitet hos barn.

Miljöpartiet har förståelse för de brottsbekämpande myndigheternas behov av ändamålsenliga verktyg, inte minst för att kunna skydda barn från att utnyttjas av äldre kriminella och för att kunna säkra bevis eller återställa egendom till brottsoffer. Men just eftersom åtgärderna riktas mot barn som inte har uppnått straffbar ålder måste tillämpningen präglas av noggrannhet, proportionalitet och restriktivitet. Vi anser därför att de ökade möjligheterna bör tidsbegränsas och följas upp. Regeringen har inte föreslagit någon sådan begränsning, men eftersom det rör sig om ingripande åtgärder mot barn under 15 bör lagstiftningen inte gälla längre än nödvändigt.

En tidsbegränsning, förslagsvis fem år, skulle skapa bättre förutsättningar för att pröva om reformen faktiskt leder till att barn skyddas från att utnyttjas i allvarlig brottslighet och om åtgärderna används på ett rättssäkert och proportionerligt sätt. Regeringen bör därför återkomma med ett tidsbegränsat förslag och säkerställa att reformen utvärderas noggrant.

Herr talman! Enligt dagens ordning får barn under 15 år hållas kvar i högst tre timmar när man ska genomföra kroppsbesiktning i brottsutredande syfte. Regeringens förslag innebär att barn kan kvarhållas i ytterligare upp till sex timmar om det finns synnerliga skäl. Frågan gäller alltså inte om en sådan möjlighet ska införas utan om huruvida den tid som barn får hållas kvar ska förlängas.

Om polisen inte klarar att genomföra kroppsbesiktning inom dagens tidsramar bör utgångspunkten vara att man ska se över resurser, organisation och prioritering, inte att man ska ge myndigheterna ökade möjligheter att hålla kvar barn längre. Flera remissinstanser ifrågasätter också om behovet av förlängningen verkligen är visat, bland annat Svea hovrätt. Rädda Barnen pekar på att motivet bakom förslaget snarare verkar vara bristande resurser än ett verkligt behov av ny lagstiftning. Och Institutet för mänskliga rättigheter betonar att ett sådant kvarhållande är ett frihetsberövande som enligt barnkonventionen endast får användas som en sista utväg under kortast möjliga tid. Även Ecpat Sverige varnar för att förslaget innebär ytterligare inskränkningar i barns rörelsefrihet utan att det visats varför problemet inte i stället bör lösas genom ökade resurser.

Miljöpartiet delar dessa remissinstansers uppfattning i den här frågan. Barn ska inte bära kostnaden för myndigheters bristande kapacitet.

Herr talman! Miljöpartiet förordar också avslag på förslagen om att biometrisk underlag ska få tas upp från barn i registreringssyfte samt att det ska införas ett tvångsmedel för kvarhållande av en grupp personer för identifiering. Registrering i biometrisk register innebär ett långtgående och varaktigt integritetsintrång. Det riskerar också att stigmatisera barn som inte ens har uppnått straffbar ålder, vilket även Rädda Barnen framhåller. Särskilt allvarligt är detta när det gäller registrering efter bevisstalan. Ett barn som inte är straffmyndigt ska inte behandlas som om det vore en dömd vuxen lagöverträdare.

Flera remissinstanser har också riktat tydlig kritik mot denna del av förslaget. Både Institutet för mänskliga rättigheter och Ecpat Sverige ifrågasätter om förslaget är förenligt med Europakonventionen och barnkonventionen. Civil Rights Defenders anser att det rör sig om ett oproportionerligt ingrepp i barns rätt till privatliv och integritet och betonar att biometrisk uppgifter är särskilt känsliga personuppgifter. Miljöpartiet delar den bedömningen. Staten ska inte bygga ut registrering av barn på ett sätt som riskerar att få långvariga konsekvenser för deras framtid.

Regeringen föreslår också ett nytt tvångsmedel, som gör det möjligt att hålla kvar en grupp personer för identifiering trots att det inte finns någon individuell misstanke mot var och en. Miljöpartiet anser att det förslaget, trots de begränsningar som regeringen föreslår, väcker allvarliga rättssäkerhetsfrågor. När tvångsmedel används utan individuell misstanke ökar risken för godtycke och för en tillämpning som är eller uppfattas som diskriminerande. Att åtgärden tar sikte på grupper gör den särskilt känslig ur ett rättsstatligt perspektiv. Liknande synpunkter har framförts av Civil Rights Defenders, Fryshuset, Justitiekanslern och Stockholms universitet.

Miljöpartiet anser att de rättssäkerhetsrisker som följer av ett kollektivt tvångsmedel utan individuell misstanke väger för tungt. Att staten får större möjligheter att ingripa mot grupper av människor utan hänsyn till den enskildes handlande är ett steg i fel riktning, menar vi.

För övrigt vill jag som vanligt tillägga att Miljöpartiet, liksom ett stort antal remissinstanser, önskar se en översyn av regelverket om hemliga tvångsmedel och andra integritetskränkande befogenheter, vilket under senare år har blivit så omfattande och komplicerat att det är svårt att överblicka lagstiftningens konsekvenser för såväl enskilda som samhället i stort.

Integritetsskyddsmyndigheten varnar på motsvarande sätt för att det sammantagna intrånget i den personliga integriteten kan bli större än vad varje enskilt lagförslag ger intryck av, och man efterlyser ett helhetsgrepp om integritetsfrågorna på det brottsbekämpande området. Vi instämmer i detta.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 3 CHARLOTTE NORDSTRÖM (M):

Herr talman! Vi accepterar inte att den allvarliga brottsligheten med koppling till kriminella nätverk tränger allt längre ned i åldrarna. Vi tänker sätta stopp för den utvecklingen. Barn ska skyddas från att utnyttjas och involveras i kriminalitet. Den moderatledda regeringen tar steg efter steg

för att stoppa detta – efter den tidigare regeringens åtta år av misslyckande när det gällde att ta hand om barnen.

Det finns en bild som många av oss känner igen. Det är en bild vi har sett i tidningarna och hört om från poliser. Det är en 13-åring eller en 14-åring eller ibland någon ännu yngre med ett vapen i handen, inte för att han vill det utan för att någon vuxen har räknat ut att lagen inte riktigt når honom. Det är ingen slump utan en affärsmodell.

De kriminella nätverken har studerat regelverket. De vet var gränserna går, och de vet att barn under 15 år inte kan lagföras. De har utnyttjat varenda lucka som har lämnats öppen – kyligt, medvetet och utan ett uns av samvete. Det är den verklighet som vi nu ska lagstifta mot. Vi ska se till att täppa till varje sådan lucka.

Herr talman! Det betänkande som vi debatterar handlar om att ge de brottsbekämpande myndigheterna verktyg som faktiskt fungerar. Ett fokuserat brottsförebyggande arbete är centralt, och brott måste kunna utredas effektivt oavsett gärningspersonens ålder.

Det behövs effektivare verktyg för att utreda brott som begås av unga lagöverträdare – som begås av barn. I dag kan polisen inleda en så kallad § 31-utredning, det vill säga en utredning av brott begångna av barn under 15 år. Den möjligheten finns, men den har varit för snäv. I för många fall har polisen varit bakbundna. De har inte kunnat klarlägga vad som har hänt, och de har inte kunnat ge socialtjänsten det underlag som den har behövt för att faktiskt hjälpa barnet.

Nu vidgas den möjligheten. Fler utredningar kan inledas, fler brott kan klaras upp och fler barn kan fångas upp i tid. Polisen får verktyg som husrannsakan, beslag och kroppsvissitation. Dessa ord kan låta kalla när man talar om barn, men vad är alternativet? Alternativet är att ett barn som misstänks ha stulit, innehaft narkotika eller varit delaktig i allvarlig brottslighet ska kunna gå hem utan att man ens får titta i barnets rum. Det alternativet har vi haft, men det fungerar inte.

I dag kräver lagen att det föreligger särskilda skäl för att dessa verktyg ska få användas mot barn under straffbar ålder. I praktiken har det betytt att polisen inte får agera vid vanliga brott – inte vid stöld och inte vid narkotikainnehav. En 13-åring som har stulit en mobiltelefon har kunnat gå därifrån utan att stöldgodset ens har kunnat återlämnas till offret.

Vi gör nu regleringen konsekvent. Det handlar inte om repression utan om rättvisa för offren, brottsbekämpningen och barnet självt, som behöver möta konsekvenser för att kunna nås av förändring.

Dna, fingeravtryck, fotografier och röstprov ska kunna inhämtas och registreras men bara vid mycket allvarlig brottslighet. Det finns en strikt avgränsning, och det råder proportionalitet i praktiken. Barnets bästa ska beaktas i varje prövning i enlighet med barnkonventionen.

Herr talman! Jag har läst och nu hört argumenten från dem som har reserverat sig. Jag respekterar att argumenten kommer ur en oro för barns rättigheter, men jag kan inte låta bli att notera vad de i praktiken leder till. Att inte utreda ett barn är inte att skydda det. Det är att lämna kvar det i det kriminella gängets händer och sedan kalla det humanitet.

Som vi har hört används barnkonventionen väldigt ofta som sköld i sådana här debatter, men barnrättsperspektivet förtjänar mer än att bli ett argument för att vara passiv. Barnkonventionen slår fast att varje barn har

Prot. 2025/26:131
3 juni

*Bättre möjligheter att
utreda brott av unga
lagöverträdare och
några andra process-
rättsliga frågor*

rätt till skydd från utnyttjande – att inte rekryteras till kriminalitet av vuxna som vet att de slipper undan.

Det finns barn på båda sidor i den här lagstiftningen. Det finns barnet som misstänks för brott och barnet som är offer. Det finns den unge som sköts och den unge som rånades. De förtjänar också ett rättssystem som tar dem på allvar.

Att ta barnrätten på allvar är inte att blunda för brottsligheten. Det är att ta på allvar att barn inte ska utnyttjas, vare sig som gärningsmän, som brottsoffer eller som rekryterade verktyg i vuxnas kriminalitet.

Herr talman! Sverige har under för lång tid haft ett glapp mellan verklighet och lagstiftning – ett glapp som kriminella nätverk har utnyttjat med precision, systematiskt och medvetet. Den proposition som vi nu hanterar stänger delar av det glappet. Detta är ett nödvändigt steg, för vi accepterar inte de kriminellas affärsstrategi.

De utökade verktygen leder inte bara till fler uppklarade brott. De leder även till att fler barn tidigare nås av socialtjänstens stöd och insatser. Genom de nya verktygen ska samhället tidigare kunna fånga upp unga personer som är på väg mot en kriminell livsstil och ge dem lämpligt stöd. Det är inte antingen hårdare tag eller sociala insatser – det är både och. Hela kedjan måste fungera, och kedjan kan bli starkare från och med den 1 juli.

Därför, herr talman, yrkar jag på att riksdagen avslår motionsyrkandena och bifaller utskottets förslag att bifalla propositionen.

Anf. 4 TORSTEN ELOFSSON (KD):

Herr talman! Brottsligheten har de senaste åren till stor del präglats av grova våldsbrott i form av skjutningar och sprängningar. Uppklaringen har ökat markant, och flera planerade brott har avbrutits på försöks- eller förberedelsestadiet. Antalet skjutningar och dödsfall kopplade till dessa har minskat. Vi har inte sett riktigt samma effekt vad gäller sprängningarna, men det finns nu en ljusning även i den delen. Antalet sprängningar har minskat kraftigt på senare tid, men det är kanske lite för tidigt att blåsa faran över.

Ett gemensamt mönster är att många som är inblandade är väldigt unga. Vi har sett en markant ökning av unga gärningsmän som såväl utförare som rekryterare. Barn som skulle ha varit i skolan skickas i stället ut på gatan för att utföra sprängdåd och beställningsmord.

Trots stora insatser, skärpt lagstiftning och ökad uppkläring fortsätter rekryteringen, numera nästan uteslutande på digitala plattformar. Vi arbetar nu för att snabbt få på plats en lagstiftning som försvårar rekryteringen via sociala medier, men givetvis finns risken kvar att kriminella finner nya former för rekrytering. Man ska alltså inte blåsa faran över i det avseendet heller.

Herr talman! Det förslag som vi debatterar i dag rör ökade möjligheter att tidigt fånga upp unga som är på väg in i en kriminell livsstil. Det handlar om att öppna för möjligheten att öka användningen av tvångsmedel även mot unga under 15 år och om att ha bättre möjligheter att utreda brott av barn som inte har uppnått straffbar ålder.

I och med att de grova brotten i allt större utsträckning utförs av icke straffmyndiga ökar även behovet av rättsliga verktyg för polis och åklagare i det operativa arbetet. Det handlar om behovet av avspärning för att göra

brotsplatsundersökningar och för att säkra spår för ökade möjligheter till brottsupplärning.

Redan i dag finns möjlighet att under vissa omständigheter företa husrannsakan. Nu vidgas möjligheten att genomföra undersökningen på annan plats för att söka efter personer eller föremål.

I grunden handlar detta till stor del om att likställa tvångsmedlen mot unga under 15 år med dem som gäller för straffmyndiga – inte för att vi vill utan för att vi måste, mot bakgrund av brottsutvecklingen med allt yngre som begår grova brott.

Detta, herr talman, är självfallet en utveckling som måste vändas. Ingen i den här kammaren kan acceptera att unga, vare sig frivilligt eller under tvång, begår mord eller andra grova brott. De nu aktuella tvångsmedlen är ett nödvändigt ont och måste självklart kombineras med breda brottsförebyggande insatser.

Herr talman! Det talas om bristande integration, om skolan, om socialtjänsten och om fler poliser. Allt detta är givetvis viktigt, men minst lika viktigt är insatser från ideell verksamhet. Ideella organisationer gör stora och fina insatser, men de kan säkert göra mer om de får rätt stöd och support.

Den viktigaste grunden, herr talman, skapas av engagerade föräldrar och vårdnadshavare. De som står barnen närmast har under lång tid nästan glömts bort i den politiska debatten i Sverige. Det är ett allvarligt misstag.

Det vi ser i dag är konsekvenserna av att svensk politik under alldeles för lång tid har blundat för det som utgör byggstenar för ett tryggt samhälle: familj och värderingar. Genom parallella samhällsstrukturer som utmanar svenska värderingar, med barn och unga som inte kan navigera mellan rätt och fel, har denna situation skapats.

Problemen börjar inte i skolan, hos socialtjänsten eller hos polisen. De börjar hemma – i familjen. Det finns ingen myndighet, skolkurator eller socialsekreterare, eller några lagar, som kan ersätta en närvarande mamma eller pappa. Det finns heller inga socioekonomiska faktorer som kan kompensera för kärleksfulla och närvarande föräldrar som sätter tydliga gränser. Det är i hemmet som grunden läggs, och utan denna grund kommer vi att få fortsätta plocka upp spillrorna när det är för sent.

Herr talman! Inom forskningen konstateras att socioekonomisk bakgrund inte utgör en avgörande orsak till brottslighet. I stället är det goda normer och värderingar som spelar den avgörande rollen. Det är en fråga om uppfostran och värderingar och om huruvida personen kan berättiga sina handlingar för sig själv och sin omgivning.

Ytterligare en faktor som haft en avgörande inverkan är tillgången till sociala medier, i första hand smartphone. Polismyndigheten har i dag en sorts tideräkning där man skiljer på tiden före och tiden efter smartphone, som i grunden förändrade brottsligheten. Vi underskattade faran och kraften i smartphonens inverkan på våra barn. Plötsligt öppnades en digital och gränslös värld med stor påverkan på barn, utan insyn från en aningslös vuxenvärld.

Det viktigaste förebyggande arbetet på kort sikt handlar om att begränsa barns användning av smartphones. Ingen 13-åring behöver tillgång till krypterade appar. Så sent som i går lades en utredning på socialministerens bord där det talas om eventuell begränsning av sociala medier. Vi får väl se var det landar.

Prot. 2025/26:131
3 juni

*Bättre möjligheter att
utreda brott av unga
lagöverträdare och
några andra process-
rättsliga frågor*

Herr talman! Sverige ska inte vara ett land där 13–14-åringar spränger trapphus, utför beställningsmord och söker status i den kriminella världen. Om Sverige ska bli tryggt igen måste vi tala om det uppenbara: trygga familjer, ansvarstagande föräldrar och tydliga värderingar. Med detta sagt yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 19.)

§ 11 En ny mottagandelag

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU35
En ny mottagandelag (prop. 2025/26:229 delvis)
föredrogs.

Anf. 5 VIKTOR WÄRNICK (M):

Herr talman! Vi moderater gick år 2022 till val på att få ordning på Sverige, och under de här snart fyra åren har vi genomfört ett paradigmskifte inom migrationspolitiken. Sverige har gått från att i första hand vara ett land för asylinvandring till att nu vara ett land för högkvalificerad arbetskraftsinvandring. Vår politik har fått effekt, och nu ser vi resultatet.

Under Socialdemokraternas åtta år vid makten, 2014–2022, tog Sverige emot 320 000 asylsökande. Nu har Sverige den lägsta asylrelaterade invandringen sedan 1985, det vill säga sedan mätningarna påbörjades. Föregående år hade antalet asylsökande minskat med 60 procent jämfört med den socialdemokratiska regeringens sista år vid makten. Migrationsverket har bedömt att cirka 5 000 personer kommer att söka asyl i Sverige i år. Det är en väsentlig skillnad jämfört med de 16 825 personer som sökte asyl i Magdalena Anderssons och Morgan Johanssons Sverige år 2022. Dessutom har återvändandet ökat med 60 procent. Det spelar roll vilka som styr.

Genom att minska asylinvandringen förbättrar vi möjligheterna både för dem som nu kommer till Sverige och för dem som redan är här men ännu inte har integrerats och blivit en del av samhällsgemenskapen. Vi moderater får saker gjorda.

Herr talman! Moderaterna vill att de människor som har skyddsskäl och beviljas uppehållstillstånd ska få goda förutsättningar att bli en del av vår samhällsgemenskap. Den som däremot inte har skyddsskäl och därför får avslag på sin asylansökan ska så snart som möjligt lämna landet.

För att vi ska kunna upprätthålla denna grundläggande ordning behöver vi ha ett ordnat mottagande av asylsökande. Asyl- och återvändandeprocessen behöver förbättras och effektiviseras, bland annat för att asylsökande snabbare ska få besked om huruvida de får stanna i Sverige eller inte.

Förra året genomförde vi den första delen för att förbättra mottagandet av asylsökande. Vi avskaffade i praktiken EBO, det vill säga möjligheten till eget boende för asylsökande. Sedan den 1 mars förra året förväntas asylsökande bo på ett asylboende.

Nu genomför vi den andra delen för att effektivisera asyl- och återvändandeprocessen och minska utanförskapet. Det handlar dels om att se till att asylsökande i väntan på beslut lever under bättre förhållanden, är anträffbara för myndigheter och kan få det stöd de behöver, dels om att ha ett effektivt system för dem som inte beviljas asyl.

Den så kallade EBO-lagen, som gjorde det möjligt för asylsökande att välja eget boende under den tid då de väntade på ett beslut, ledde till stora problem, inte bara med ökad trångboddhet, segregation och utanförskap utan även med att människor försvann in i skuggsamhället. Det finns exempel på barn som tvingats göra läxor i trappuppgången för att ett tiotal människor redan trängs i en liten tvåa. Det är inte en miljö som barn ska växa upp i. EBO har dessutom försvårat kontakterna mellan Migrationsverket och de asylsökande, vilket har gjort asyl- och återvändandeprocesserna mindre effektiva.

Herr talman! Vi effektiviserar också systemet för dem som inte beviljas asyl så att människor inte hamnar i skuggsamhället. Enligt Skatteverkets bedömning befinner sig mellan 110 000 och 185 000 personer i Sverige utan giltigt tillstånd. I detta skuggsamhälle riskerar människor att fara mycket illa, exempelvis genom att utnyttjas och arbeta under väldigt dåliga villkor. Det finns också en fara i att människor som utgör säkerhetsrisker kan befinna sig här i landet. Det är därför mycket viktigt att vi kommer till rätta med skuggsamhället.

Med de nya reglerna ska en asylsökande tilldelas en plats på ett av Migrationsverkets boenden. För att kunna få dagersättning och särskilt bidrag ska den asylsökande bo på det boendet. Detsamma ska gälla en asylsökande som fått avslag på sin ansökan. Vid misskötsamhet, eller om en asylsökande inte följer sina skyldigheter, ska dagersättningen kunna sättas ned.

För att asylsökande ska vara tillgängliga för Migrationsverket ska de delta i närvarokontroller på asylboendet. Det införs även en områdesbegränsning som innebär att asylsökande och utlänningar med avlägsnandebeslut ska befinna sig i det län där det tilldelade asylboendet ligger. Man ska också delta i samhällsintroduktion, precis som i dag.

Vi ändrar dessutom reglerna för när asylsökande ska få möjlighet att arbeta. I dag kan asylsökande arbeta redan från dag ett. Med de nya reglerna kan undantag från kravet på arbetstillstånd endast göras efter sex månader från det att asylansökan lämnades in, om Migrationsverket inte redan har fattat ett beslut i asylärendet och om förseningen inte beror på den asylsökande.

Herr talman! Till skillnad från oss i det blågula laget är den rödgröna röran som vanligt oense om det mesta inom migrationspolitiken. Vänsterpartiet och Miljöpartiet säger nej till alla våra förslag. Centerpartiet har som vanligt invändningar. Socialdemokraterna vill göra några justeringar och påstår sig vilja gå längre i att avskaffa EBO, vilket faktiskt är att vara ovarsam med sanningen om regelverken.

Låt mig börja med att påminna Socialdemokraterna om hur det såg ut när de styrde tillsammans med Miljöpartiet. Då sa dåvarande migrationsminister Morgan Johansson att han gärna skulle skrota EBO om Miljöpartiet gick med på det. Om jag ska vara ärlig tror jag att Socialdemokraterna är väldigt glada över att det nu är vi moderater som styr migrationspolitiken. De ändringar vi nu genomför hade aldrig varit möjliga att genomföra

tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet; det står helt klart för alla som följer migrationsdebatten.

Jag vill också nämna det faktum att Socialdemokraterna, som påstår sig vara för en stram migrationspolitik, nu har gjort upp med de andra vänsterpartierna för att urholka den reglerade invandringen.

Socialdemokraterna röstade tidigare med oss för att avskaffa spårbytet, det vill säga möjligheten att komma till Sverige som asylsökande och sedan byta spår och i stället söka arbetstillstånd. När vi nu vill avskaffa möjligheten för asylsökande att arbeta från dag ett – för att minska tilldragningsfaktorerna för dem som egentligen inte behöver skydd men gärna kommer till Sverige för att arbeta – säger Socialdemokraterna nej. Då pratar de ihop sig med Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Centerpartiet för att försöka stoppa detta. Det är en helt obegriplig ståndpunkt för väljare som förväntar sig att Socialdemokraterna ska leva upp till löfena om en stram migrationspolitik.

Vill Socialdemokraterna eller vill de inte ha ordning och reda i migrationspolitiken? Vill de ha reglerad invandring? När det kommer till kritan verkar det som om Socialdemokraterna väldigt enkelt kan sälja sin så kallade strama migrationspolitik för att komma överens med Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Vi vet hur Socialdemokraterna agerar när de styr med vänsterpartierna. Då blir det en mer generös migrationspolitik. Ett av de tydligaste exemplen är den så kallade gymnasielagen från 2018, som vi alla minns som ett praktexempel på Socialdemokraternas och vänsterpartiernas monumentala regeringsoduglighet.

Miljöpartiet vill såklart gå ännu längre än Socialdemokraterna men förslår också att Migrationsverkets boenden reformeras till mindre enheter och enskilda lägenheter insprängda i ordinarie bostadsbestånd. Frågan man därför ställer sig blir: Är det så vänsterpartierna tänker sig att tvångsblandningen ska ske i praktiken? Förslaget riskerar att skapa oordning i välfungerande områden. Är detta ett krav som Socialdemokraterna kommer att gå med på i en regeringsförhandling med Miljöpartiet och Vänsterpartiet om vänstersidan gud förbjude vinner valet i höst? Socialdemokraterna vill tvångsblanda befolkningen men står naturligtvis inte för det offentligt sedan deras integrationspolitiska förslag blivit så kritiserat.

För att få ordning på migrationspolitiken finns det bara ett alternativ: en moderatledd regering och ett blågult lag. Endast vi kan fortsätta detta viktiga arbete. Sverige ska inte ta en farlig vänstersväng på det migrationspolitiska området.

Herr talman! Jag vill avsluta med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på reservationerna.

(Applåder)

I detta anförande instämde Mikael Damsgaard och Magnus Resare (båda M).

Anf. 6 OLA MÖLLER (S):

Herr talman! Den socialdemokratiskt ledda regeringen tillsatte i september 2021 en utredning om en ny mottagandelag. En sådan lag behövdes för att frågan om EBO skulle kunna lösas. Att människor utan uppehållstillstånd i landet kan erbjudas ett boende inom Migrationsverkets ansvar

och försorg är bra och en förutsättning för att vi ska kunna komma till rätta med segregationen som EBO har lett fram till.

För att förstå den fulla vidden av problemet med EBO behöver man påminna sig om att 15 kommuner har tagit emot 60 procent av de asylsökande under de senaste decennierna. Det är inte för att dessa kommuner har bett om det utan för att liberala lagar, införda av högerpolitiker, har medgett det. För Socialdemokraterna är frågan om att avskaffa EBO en helt avgörande pusselbit för att lyckas med integrationen. I ljuset av detta är vi glada att regeringen fem i tolv under den här mandatperioden tar ett kliv framåt. Dessvärre når regeringen inte ända fram.

Lagen medger fortfarande att en stor grupp asylsökande och andra utan uppehållstillstånd bor i eget boende, och därför blir lagen inte hel. Av den senaste statistiken framgår att drygt 60 procent av de asylsökande fortfarande bor i EBO medan knappt 20 procent bor i anläggningsboende. Många väljer eget boende trots att de inte längre får dagersättning. Därför är det förvånande att regeringen i sitt förslag till ny lagstiftning inte väljer att gå längre och tydligt avskaffa eget boende och behålla möjligheten endast i undantagsfall.

Vi socialdemokrater menar att EBO ska avskaffas helt och att möjligheten att bo utanför ett anläggningsboende ska minimeras. Vi menar även att kommuner med utsatta områden ska undantas helt, speciellt när tillströmningen av människor är stor. Regeringen möjliggör begränsningar i detta avseende, vilket är bra, men vi anser att det måste uttryckas i lag att dessa kommuner ska undantas.

Vi menar också att de boenden som kommer i fråga såväl i normalläge som i mer ansträngda lägen ska drivas av offentliga eller icke vinstdrivande aktörer.

Själva systemet med mottagande- och återvändandecenter är rätt. Det är rätt sätt att organisera det svenska mottagandet. Vi har dock sett att det finns problem med själva organiseringen av det hela. Alla har hört och många av oss har med egna ögon sett hur anläggningarna ser ut och vilka förutsättningar som ges där att hantera barn, deras familjer, personer med funktionsvariationer och andra sårbara grupper. Personalen gör så gott de kan utifrån de förutsättningar som ges, men resurser, lokaler och möjligheter till god verksamhet räcker inte till. Systemet är med andra ord rätt, men utförandet brister.

Jag kan inte säga annat än att det här påminner en del om det svenska fotbollslandslagens prestationer i veckan. Jag är dock övertygad om att med rätt ledarskap och organisation kan problemen hos båda rättas till i god tid.

Herr talman! Den som kan arbeta ska arbeta. Så lyder en grundbult för oss socialdemokrater. Utan en sådan princip brister arbetslinjen. Arbete är också det som skapar värde. Det bär upp vårt samhälle. Därför menar vi att människor ska få möjlighet att ta jobb när sådana finns. I ljuset av detta är det beklagligt att regeringen väljer att utesluta möjligheten för vissa människor att arbeta och bidra till vårt samhälle.

Vi menar att det ska vara möjligt för asylsökande att arbeta från dag ett. Den principen har gällt inom massflyktsdirektivet och har fungerat bra där. För övrigt är det inte så som ledamoten från Moderaterna påstår att man skulle byta tillståndsgrund, vilket spårbytet handlar om, utan man kommer att kunna tvingas lämna landet trots att man har fått arbeta några

timmar under asylprocessen. Inte heller i de fall som varat längre än sex månader – vilka inte kommer att vara uteslutna ur den nya procedur som tas fram – kommer man att få arbeta. Argumentationen från Moderaterna vacklar alltså betänkligt.

Regeringen lyfter även fram behovet av sysselsättning på boendena. Vi menar att om man kan gå till arbetet, om så bara för några timmar om dagen, skulle det ge mervärde för både individen, boendemiljön och samhället i stort – inte minst eftersom den med egen inkomst får betala sitt boende. Den får också betala tandvården framöver. Detta skapar värde både i själva arbetsprocessen och genom att kostnaden för det offentliga minskar. Vi sparar skattepengar genom den här ordningen. Detta är väl bara ytterligare ett bevis på Moderaternas slöseri i linje med hönshus och knäckebrödsstatyer. Men givetvis ska vi bara acceptera sjysta villkor och löner – annars kommer arbetet inte att godkännas.

Värt att notera är också de risker för kriminalitet, svartarbete och försämrad integration som remissinstanserna lyfter fram mot regeringens förslag. Att regeringen väljer att ignorera det polisen, Brottsförebyggande rådet med flera säger är anmärkningsvärt och talande för hur den här regeringen arbetar. Det är viktigare att klämma åt invandrare än att förebygga brott, att folk arbetar och att integrationen förbättras.

Herr talman! Vi har i frågan om mottagande och bosättning sett att vissa kommuner struntar i de lagar och regler som stiftats i riksdagen. Ett sådant exempel är min tidigare hemkommun, Staffanstorps kommun. Där hamnade frågan i domstol, då kommunstyrelsen agerade på ett obstruerande sätt. Detta är djupt provocerande. Därför behöver frågan om kommunstyrelsens och kommunfullmäktiges ansvar för att lagar och regler följs belysas och utredas. Vi kan inte ha en ordning där kommunpolitiker uppmanar förvaltningar att strunta i lagar och regler. Det behövs helt enkelt en lex Staffanstorp.

Herr talman! Som jag har nämnt är denna lagstiftning i huvudsak välkommen och bra. Men viktiga frågor finns kvar, som ett verkligt avskaffande av EBO. Detaljer om drift och undantag behöver också hanteras och likaså frågan om hur systemet organiseras. Detta måste lösas i en mer hållbar, ändamålsenlig och human riktning, och det är ett arbete som vi socialdemokrater kommer att ta vidare efter en valseger i höst.

Jag vill avslutningsvis yrka bifall till reservationerna 2 och 4.
(Applåder)

Anf. 7 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Herr talman! Det värmer såklart ens hjärta när en socialdemokrat talar om arbetslinjen, även om det bara är i förbifarten. Ola Möller företrädar ett parti som alltför ofta annars enbart talar om bidragslinjen och fokuserar på allt annat än att stärka arbetets värde och att göra så att ansträngning lönar sig. Men Ola Möller träffar helt fel.

Vi ser en glidning hos Socialdemokraterna vad gäller migrationspolitiken. Flera gånger under våren har Socialdemokraterna aktivt sökt sig till Vänsterpartiet och Miljöpartiet för att skriva ihop sig om alternativa förslag till regeringens paradigmskifte inom migrationspolitiken. Det är partier som vill ha en amnesti för alla som har gömt sig illegalt och tillräckligt länge i Sverige. Det är partier som vill att vi ska återgå till regelverken som gällde före 2015, då vi hade den stora krisen med över 160 000 asylsök-

ande under ett och samma år. Det är partier Ola Möllers socialdemokrater tvingas bilda regering med efter valet i höst, om man gud förbjude får majoritet. Detta är alternativet.

Socialdemokraterna har nu skrivit ihop sig med vänsterpartierna om att man inte tycker att asylsökande ska behöva vänta sex månader. Men det är alltså en del i att vi anpassar oss till övriga europeiska länder, och det handlar om att Sverige inte ska sticka ut och bli särskilt attraktivt att komma till för att söka asyl för dem som egentligen inte har skyddsskäl utan bara vill komma in på den svenska arbetsmarknaden.

Ola Möller och hans socialdemokrater tycker, obegripligt nog, att vi ska behålla den ordning som gäller i dag och se till att tilldragningsfaktorer till Sverige bibehålls. Hur kommer det sig att Ola Möllers socialdemokrater har landat i den ståndpunkten? Är det rimligt att Sverige sticker ut jämfört med övriga europeiska länder?

Anf. 8 OLA MÖLLER (S) replik:

Herr talman! För det första kan vi konstatera att Viktor Wärnick inte har läst de motioner som väckts. Vi har ju inte aktivt samskrivit oss med V, MP och C i den här frågan, utan det var vår motion som föreslog att människor ska arbeta om de kan arbeta.

Viktor Wärnick behöver svara på frågan varför han vill att människor ska gå på bidrag. Varför vill han att människor som kan jobba ska bli försörjda av staten? Det är frågan här.

Sedan har Viktor Wärnick en retorisk abrovink där han försöker påskina att det är ett nytt spårbyte. Det är det ju inte, eftersom frågan om tillstånd inte kommer att hanteras här. Tillståndsgrunden kommer alltså inte att förändras, utan man är asylsökande. Antingen har man skyddsbehov, eller så har man inte skyddsbehov. I sak och form har Viktor Wärnick fel.

Det är beklagligt att en moderat står här och argumenterar för ökade offentliga utgifter i en redan ansträngd statsbudget och för att människor ska gå på bidrag. Hur hänger detta ihop, Viktor Wärnick?

(Applåder)

Anf. 9 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Herr talman! Det jag refererade till var det vi såg under våren, nämligen att Socialdemokraterna aktivt söker en minsta gemensamma nämnare tillsammans med sina tilltänkta regeringspartner Vänsterpartiet och Miljöpartiet och sitt tilltänkta stödparti Centerpartiet.

Vi vet vad det innebär om miljöpartister och vänsterpartister innehar statsrådposter och intar Rosenbad tillsammans med Magdalena Anderssons socialdemokrater efter valet i höst. Det kommer att bli ökad invandring till Sverige och en mer generös migrationslagstiftning. Detta kommer asylaktivisterna i Vänsterpartiet och Miljöpartiet att ha som krav för att släppa fram Magdalena Andersson som statsminister. Det var det ena.

Det andra handlar om spårbytet och om att få en logik i hur ni socialdemokrater agerar. Ni säger att spårbytet var fel och att man inte ska kunna komma till Sverige, få avslag på sin asylansökan och sedan byta spår för att börja arbeta. Argumenten för detta handlar, som vi alla vet, om att de som egentligen inte har skyddsskäl inte ska komma till Sverige för att få ett avslag och sedan börja arbeta.

Detsamma gäller det regelverk som vi nu föreslår för att strama åt migrationspolitiken och mottagandet. Det ska inte vara extra förmånligt att komma till Sverige och, till skillnad från hur det är i övriga europeiska länder, få tillgång till arbetsmarknaden genom ett undantag från arbetstillstånd från dag ett. Vi tycker att det åtminstone ska förflyta sex månader från det att man kommit hit till dess att man får ett undantag för arbetstillstånd. Under de sex månaderna är ambitionen naturligtvis att Migrationsverket ska hinna fatta ett beslut. Det är ordningen.

Socialdemokraterna, tillsammans med Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Centerpartiet, vill alltså att Sverige ska sticka ut på den här punkten. Man vill att flaggan ska hissas högre och göra det mer attraktivt för den som inte har skyddsskäl att bege sig till just Sverige för att söka asyl. Man vill inte ha någon harmonisering med övriga Europa.

Den fråga som Socialdemokraterna och Ola Möller behöver svara på är: Varför vill man inte minska tilldragningsfaktorererna till Sverige, om man – som Socialdemokraterna hävdar att man gör – står upp för en stram migrationspolitik?

(Applåder)

Anf. 10 OLA MÖLLER (S) replik:

Herr talman! Den ordningen är som sagt fel. Det är ju vi som tycker att människor ska jobba och inte gå på bidrag, och därefter har de andra partierna anslutit sig till oss. Det är positivt att vi i oppositionen kan enas om att arbetslinjen ska gälla.

Det är intressant att Viktor Wärnick tycker att regeringens undantag är acceptabla; då är det inte ett problem. Så är det hela tiden. Regeringen får göra undantag. Regeringen får stifta speciallagar för att lösa problem, till exempel med tonårsutvisningarna, men om någon annan föreslår det är det ett haveri.

Moderaterna lever inte som de lär, utan de slår hej vilt omkring sig för att de är desperata och för att de inte har förstått vad en stram migrationspolitik handlar om. En stram migrationspolitik handlar inte om att vi ska göra livet så jävligt som möjligt för människor som är här.

Om vi har personer som är här och som kan jobba ska de givetvis vara med och bidra till samhället. Jag trodde att detta var en moderat ståndpunkt, men det är det uppenbarligen inte. Detta kanske grundar sig i det som polisen och Brå plockat fram, att det minskar risken för svartarbete. Då blir det ju mindre billig arbetskraft som somliga moderater kanske kan använda sig av.

Det här kanske egentligen handlar om att frågan om skuggsamhället inte är så viktig, bara skuggsamhället är det rätta. Det är också därför Viktor Wärnick använder samma siffra för att beskriva skuggsamhället nu som han gjorde i början av mandatperioden. Viktor Wärnick vet ju inte hur mycket skuggsamhället har minskat. Skuggsamhället är ganska bra ibland, för det kanske bidrar med lite svartarbete för någon utsatt människa, till exempel en asylsökande som kan städa eller annat. Det är grunden för den moderata politiken: ett utnyttjande av människor som inte har möjlighet att försvara sig. Det är tragiskt.

Vi står som sagt upp för arbetslinjen, med sjysta villkor där människor ska göra rätt för sig. Jag trodde att Moderaterna också gjorde det, men Viktor Wärnick visar att så inte är fallet.

Prot. 2025/26:131
3 juni

En ny mottagandelag

(TALMANNEN: Jag påminner om att vi bör undvika ord som kan uppfattas som svordomar i kammaren.)

Anf. 11 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Herr talman! Hela syftet med reformen är ju att färre personer ska välja att komma till Sverige som asylsökande. Det är en ambition som jag upplever att Socialdemokraterna i alla fall till viss del också har. Även det partiet har ju till exempel pratat om en jämnare fördelning inom EU och att vi har tagit ett oproportionerligt stort ansvar. Det har flera socialdemokrater påpekat.

Antalet asylsökande har minskat kraftigt under mandatperioden. Det tror jag att till och med Socialdemokraterna är eniga om. Siffrorna är ganska otvetydiga på det området. Jag påpekade på min Twitter att det här är en framgång för det arbete som vi har gjort, varpå Morgan Johansson, som är partikamrat till Ola Möller, sa att det är att likställa med etnisk rensning. Det faktum att färre personer söker asyl i Sverige är alltså det samma som etnisk rensning. Är det en rimlig jämförelse, Ola Möller?

Anf. 12 OLA MÖLLER (S) replik:

Herr talman! Jag har dessvärre inte X och har inte läst detta, så jag kan inte följa frågan.

Anf. 13 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Herr talman! Nej, jag kan förstå det. Med tanke på att man ibland får se sina partikamraters inlägg på X skulle det bli ganska pinsamt. Det här är ett sådant exempel.

Men om vi säger att ledamoten Ola Möller tar mig på orden och utgår från att jag inte hittat på det här, vilket jag inte har – tweeten ligger fortfarande uppe – så handlar det alltså om att Morgan Johansson, utrikespolitisk talesperson för Socialdemokraterna, tycker att ett minskat antal asylsökande till Sverige är att likställa med etnisk rensning. Det är ett direkt citat. Skulle inte Ola Möller kunna ge sin bedömning – är det verkligen en rimlig jämförelse?

Jag tycker inte att det är helt rimligt. Jag tycker också att det är lite märkligt, med tanke på att Socialdemokraterna, i alla fall delvis, har gett uttryck för samma ambition. Sysslar man då själv med etnisk rensning? Vad tänker Ola Möller om det här?

Anf. 14 OLA MÖLLER (S) replik:

Herr talman! Anledningen till att jag inte är på plattformen X är Elon Musk. Det förklarar väl också varför Ludvig Aspling med glädje hänger där. Han sa att jag skulle ta honom på orden och att tweeten ligger uppe, men redan där har han bevisat att det inte stämmer. Twitter finns ju inte längre, utan det heter X. Därmed kan vi konstatera varifrån resten av hans rappakalja kommer.

Anf. 15 LUDVIG ASPLING (SD):

Herr talman! En del av det paradigmskifte som genomförs under mandatperioden är att Sverige nu på allvar börjar inse hur mottagningsvillkor påverkar drivkrafterna för asylsökande att söka sig till Sverige.

Tidigare regeringar har arbetat utifrån utgångspunkten att den som flyr inte har något val. Detta betyder i princip att våra regler inte spelar någon roll, för oavsett vad vi gör kommer det inte att påverka antalet som söker sig hit – därför att de helt enkelt inte har något val. En logisk konsekvens av detta antagande blir att mottagningsvillkoren bör vara så generösa som möjligt därför att det kommer att hjälpa till i den berömda integrationen, som vi har hört talas om även i den här debatten.

Vi vet i dag att det här antagandet inte stämmer. Det som gör att människor vill söka asyl i Sverige och Europa är inte primärt situationen i hemlandet. Den som drabbas av osäkerhet där kan generellt hitta en tillflyktsort betydligt närmare sitt hemland och definitivt, i 100 procent av fallen, närmare sitt hemland än Sverige, vilket också de allra flesta flyktingar gör.

Det som gör att människor kommer hit för att söka asyl – och dessutom är villiga att betala ganska mycket pengar för att göra det – är de ytterst generösa mottagningsvillkor som Sverige ställer upp. Det råder inget tvivel om den saken. Det finns intervjuer gjorda med migranter på väg över Medelhavet till Europa där man frågar: ”Varför kommer ni hit?” De flesta svarar: ”Av ekonomiska skäl – jag vill ha ett jobb.” Det är i och för sig lätt att empatisera med – jag kan inte utesluta att jag skulle ha gjort samma sak i samma situation. Men det är inte det asylsystemet är till för.

Med andra ord: Det finns inget som har skapat så många flyktingar som det generösa system för mottagande som vi har. Och vi vet att det ligger till på det sättet på grund av den kollaps, närmast, av antalet asylsökande som vi har sett under den här mandatperioden. Vi har nu det minsta antalet sökande i modern tid, och det är inte för att antalet personer som vill flytta till Sverige har minskat. Sannolikt har det ökat. Sannolikt har också antalet personer som skulle kunna göra ett försök ökat i och med den ekonomiska utvecklingen i många av de länder som de här personerna kommer ifrån. Hur många som tar sig hit är framför allt en kostnadsfråga. Men antalet asylsökande har samtidigt minskat kraftigt, vilket naturligtvis beror på den politik som den här regeringen driver. Det finns inget annat skäl till att vi ser den här utvecklingen, och det är ytterligare ett bevis för att hypotesen ”den som flyr har inget val” helt enkelt inte är sann.

Det här arbetet kommer vi att fortsätta med. Regeringen och Sverigedemokraterna angriper detta på flera plan.

Vi inför ett bidragstak och kvalificering till välfärden för nyanlända. Vi har nya regler om förvar, som delvis sitter ihop med betänkandet som vi debatterar här. Vi har full implementering av migrationspaktens regler om screening och gränsförfaranden. Vi slopar möjligheten för socialdemokratiskt ledda kommuner att bygga ut skuggsamhället genom att ge försörjningsstöd till illegala migranter. Vi slopar rätten för personer med utvisningsbeslut att ta hit anhöriga. Nu skärper vi dessutom mottagningsvillkoren med en ny mottagandelag. Det är den nya lagen som vi debatterar här i dag.

Vad innehåller då den nya mottagandelagen? Ja, kort och gott kan den beskrivas som ett kraftigt skärpt regelverk för asylsökande, och detta med två huvudsakliga syften som delvis hänger ihop. Det ena är att Sverige ska

bli mindre attraktivt som asyldestination. Det andra är att det ska bli svårare för den som söker asyl att försvåra och förhåla asylutredningen eller använda asylsystemet för att ta sig hit i andra syften, vilket oftast – i bästa fall – är att jobba eller jobba svart. Det finns även andra syften som är betydligt mer problematiska.

Den viktigaste delen i den här propositionen är att undantaget från kravet på arbetstillstånd, eller AT-UND som det kallas på myndighetsspråk, avskaffas.

I dag fungerar det så att asylsökande regelmässigt beviljas ett sådant undantag om man kan styrka sin identitet. Det här har lett till att resebyråer lite varstans i världen har satt i system att sälja arbetssökarresor till Sverige för den som vill jobba här men inte klarar kraven för arbetstillstånd. En del av upplägget är att man ska söka asyl. De här byråerna säljer alltså biljetter till Sverige och säger: ”Vi ordnar uppehållstillstånd, absolut. Vi fixar det, bara du betalar.” När personerna sedan dyker upp här får de höra: ”Uppehållstillståndet löser vi genom att du går in på Migrationsverket och söker asyl.” Det är fullständigt bisarrt, men det är alltså väldigt vanligt förekommande – eller var i alla fall det. Vi har delvis börjat tackla det här. I och med att vi avskaffade spårbytet har arbetssökarresorna blivit lite knepigare, och nu tar vi nästa steg.

Regeln kommer att vara att en person ska beviljas arbetstillstånd efter sex månader som sökande om inte anledningen till att ärendet inte är avgjort inom sex månader är att personen själv inte samarbetar. I den situationen får man alltså inte arbetstillstånd alls.

Den här sexmånadsgränsen beror inte på ett undantag som vi själva har valt, som Ola Möller påstod tidigare i debatten, utan på en tvingande EU-regel som vi måste förhålla oss till. Hade det varit upp till mig skulle den inte heller finnas. Det skulle inte finnas någon väg alls till undantag från kraven för arbetstillstånd.

I dag är det normala att en asylutredning tar ett par månader till ungefär ett halvår. Det brukar vara max. Med den nya regleringen kommer vi snart inte att ha några asylsökande som jobbar i Sverige, i alla fall inte lagligt, och det är ett stort steg framåt.

I den här delen har oppositionen en gemensam reservation med innebörden att dagens ordning ska behållas med hänvisning till att den nya ordningen kan leda till försämrad integration. Det är ett ganska vågat uttalande med tanke på att just det etablissemang som de här partierna tillhör har sett till att vi har den absolut sämsta integrationen av alla jämförbara länder vad gäller skolresultat, arbetslöshet och egentligen allt som man kan möta.

Men om man nu anser att det här undantaget är så viktigt för etableringen kan man titta empiriskt på det. Man kan till exempel titta på rapporten från Konjunkturinstitutet av Liljeberg med flera, som kom fram till att bland flyktingar eller anhöriga som kom 2008–2019 hade 65 procent av männen och 55 procent av kvinnorna någon form av arbetsinkomst efter tio år. Bara 40 procent av männen och 20 procent av kvinnorna hade nått en inkomst som ens kom i närheten av medianen. Den når alltså inte ens medianen utan kommer i närheten av medianen.

Hansson och Tjernberg på Entreprenörskapsforum har konstaterat att personer med flyktingbakgrund i genomsnitt aldrig under sin livstid blir

självförsörjande i Sverige. Det här är inga nyheter. Det vet alla som följer migrationsfrågan.

Jag tror alltså inte att de här sex inledande månaderna är en särskilt kritisk period. Man kan också tänka att om det faktiskt handlar om en flykting som har flytt från en traumatisk upplevelse eller något sådant vore det kanske inte helt normalt att den personen skulle kliva rakt in på arbetsmarknaden i ett vilt främmande land. En människa som vet någonting om hur andra människor fungerar bör förstå detta.

Vidare kommer alla sökande att anvisas ett mottagandecenter av Migrationsverket, och den sökande måste bo där för att få stöd i form av dagersättning.

Det införs också en områdesbegränsning, det vill säga att den sökande inte får vistas utanför det län där mottagandecentret ligger. Skälet till det är att det inte är ovanligt att personer lämnar in ogrundade asylansökningar och sedan bara försvinner och gör något annat. Man kanske har planerat det här tillsammans med någon landsman som bor i Sverige.

Det införs också en skyldighet att medverka till närvarokontroll på boendet så att Migrationsverket kan bekräfta att personen faktiskt finns där. Om det är nödvändigt av hänsyn till allmän ordning och säkerhet eller om det finns en risk att den asylsökande avviker får verket besluta om en bestämd boendeplats och att den sökande ska ha anmälningsplikt så att han eller hon måste anmäla närvaro ett par gånger i veckan – detta för att kontrollera att boendeskyldigheten faktiskt följs. Det här kommer också att gälla för personer som har beslut om att de ska lämna landet.

Angående kommentaren från Socialdemokraterna att vi fortfarande lämnar en öppning för boende på annan ort: Det beror på hur EU-rätten är strukturerad. Socialdemokraterna i EU-parlamentet har röstat för de här rättsakterna. Man kan inte rösta för en rättsakt och sedan klaga på följderna av rättsakten när den implementeras av den egna regeringen och Sveriges riksdag. Det är fullkomlig idioti.

Konsekvenserna av den nya ordningen som kan drabba sökande om de inte följer de regler som är stadgade kan till exempel handla om nedsättning av dagpenningen helt eller delvis.

Jag ska också nämna en annan kommande konsekvens, nämligen förvar, men det ligger i ett annat betänkande. Förvar tas upp i en annan proposition än den här, men det är nästan en ännu viktigare konsekvens.

Sist men inte minst: Om en person upprepade gånger uteblir från anmälningsskyldigheten eller inte håller kontakten med Migrationsverket kan verket fatta beslut om att ansökan är implicit återtagen. Det är jätteviktigt, för då kan man sluta handlägga ärendet och helt enkelt skriva av det. Det här är något som jag önskar att vi lättare hade kunnat göra för tio år sedan. Det hade vi verkligen kunnat använda.

Om den sökande sedan återkommer med en ny ansökan kommer den att behandlas som en så kallad efterföljande ansökan. Det är lite tekniskt, men de behandlas ganska summariskt och kan avslås väldigt enkelt.

Det här är naturligtvis mycket starka incitament till att inte försöka förhala och försvåra asylutredningen genom att göra sig okontaktbar, vilket inte är ovanligt i dagens läge.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Herr talman! Regeringen föreslår en ny mottagandelag som bland annat innebär att asylsökande som huvudregel ska tvingas bo i Migrationsverkets boenden. De ska bara kunna vistas inom ett begränsat geografiskt område och ska straffas om de bryter mot detta. Asylsökandes rätt till ersättning ska villkoras i högre grad, och antalet kontroller av asylsökande och deras boende ska utökas. Utöver detta föreslås en rad följdändringar.

Herr talman! Vi är i behov av ett mer modernt, rättssäkert och sammanhållet regelverk för mottagandet av asylsökande. Men förslagen som regeringen presenterar är så restriktiva och kontrollerande att vi inte kan ställa oss bakom dem. Regeringen vill lägga om mottagandet i Sverige på ett sätt som bygger på kontroll, sanktioner och begränsningar. Det är ofrihet och inskränkningar som jag inte står bakom. Man behandlar inte asylsökande på det här sättet.

Förslaget som helhet riskerar att försämra asylsökandes levnadsvillkor, undergräva rättssäkerheten och motverka integrationen. Det är regeringens grundambition, får jag ändå säga. Den här regeringen har aldrig velat ha integration, och det tycker jag framgår väldigt tydligt. Det framgick i replikskiftet nyss att man inte ska få arbeta och så vidare. Jag trodde inte att Moderaterna företrädde fritidslinjen i stället för arbetslinjen. Men åtgärderna här leder till mindre kontakt mellan asylsökande och det övriga samhället och minskar möjligheterna för asylsökande att arbeta eller finna sammanhang i övriga samhället.

Vänsterpartiets synpunkter delas av flertalet remissinstanser, bland annat Civil Rights Defenders, Svenska Röda Korset och Asylrättscentrum, vilka samtliga riktat omfattande kritik mot lagförslaget. Det är helt enkelt svårt att se hur ett förslag som så ensidigt fokuserar på kontroller, sanktioner, återvändande och exkludering och helt ignorerar integrationen kan medföra något gott vare sig för samhället i stort eller för enskilda asylsökande.

Herr talman! Jag besökte Nederländerna för drygt två år sedan och bekantade mig med landets asylboende- och mottagningssystem, som liknar det som regeringen nu vill införa i Sverige. Asylsökande får bara röra sig inom ett visst geografiskt område, man ska ha närvarokontroller och så vidare.

Organisationen Defence for Children har utvärderat ett sådant system. Man kom bland annat fram till att livssituationen för barn i sådana boenden är skadlig för deras utveckling. Systemet omöjliggör kontinuerlig utveckling och är katastrofalt för barns mentala välbefinnande. Det finns stora risker för långtidsvistelser under strama förhållanden, vilket är farligt för barns utveckling. Det finns också risk att barn isolerar sig. Rekommendationen var att stänga ned och reformera systemet.

Herr talman! I stället för inskränkningar för dem som redan har de absolut minsta marginalerna anser jag att en trygg och stark välfärdsstat med starka insatser är en bättre väg att välja om man vill nå en god integration och minska utanförskapet, vilket regeringen uppger som ett av syftena med lagändringarna.

Herr talman! Jag anser dock att vi måste skapa ett mer sammanhållet och reglerat system för mottagandet av asylsökande genom en ny lag. Att mottagandet samlas i ett tydligare regelverk kan i sig bidra till ökad förutsägbarhet och bättre struktur. Vi ser därför en ny lagstiftning som en möj-

lighet att stärka rättighetsskyddet och modernisera mottagandesystemet. Med tanke på att Sverige fått återkommande internationell kritik gällande asylsökandes tillgång till rättigheter finns det uppenbart ett tydligt behov av att reformera systemet.

Vi anser att en ny mottagandelag måste bygga på rättssäkerhet och värdighet. Man behöver ta sikte på att stärka rättssäkerheten, garantera värdiga levnadsvillkor, respektera individens mänskliga rättigheter, respektera barns rättigheter i enlighet med barnkonventionen och främja tidig etablering och möjlighet till integration från dag ett. Därför bör bland annat möjligheten till arbete och egen försörjning stärkas i ett reformerat mottagandesystem.

Regeringens förslag brister på samtliga av dessa punkter. Mot denna bakgrund bör riksdagen avslå regeringens förslag. Därmed yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 10.

Anf. 17 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet företräder en migrationspolitisk linje som innebär en total återgång till hur systemen såg ut före 2015. Man säger nej till alla förslag som regeringen lägger fram på det migrationspolitiska området. Vänsterpartiet tycker inte att det finns några problem med den migrationspolitik som Sverige har bedrivit under decennier och som har inneburit ett stort utanförskap, en stor segregation och en kriminalitet som frodats. Vänsterpartiet blundar och säger nej.

Jag vill ställa en enkel fråga till Tony Haddou och Vänsterpartiet: Tror Tony Haddou och Vänsterpartiet att villkoren för dem som söker asyl i Sverige, när det gäller vilka grunder man kan få uppehållstillstånd på och så vidare, kan påverka hur många människor som söker sig till just Sverige? Om de regler Sverige har sticker ut jämfört med till exempel övriga europeiska länder, kan det innebära att fler kommer till Sverige än vad som annars hade varit fallet? Innebär detta att det kan finnas tilldragande faktorer, pullfaktorer, och har de i så fall någon betydelse?

Anf. 18 TONY HADDOU (V) replik:

Herr talman! Jag måste inleda med att säga att jag inte ser på asylsökande på det sätt som Moderaterna gör. Du pratar om att kriminalitet frodas för att vi har ett mottagande, Viktor Wærnick. Du borde framför allt titta på ditt eget sällskap innan du gör sådana uttalanden. Det här är bedrövligt, herr talman.

Det som påverkar är framför allt vilken anknytning människor har till ett land. Det är det första man tittar på. Man kanske har landsmän som flytt till ett visst land. Man kanske har släktingar där. Det finns en hel rad saker som påverkar.

Syftet med detta förslag är, som Sverigedemokraterna sa tidigare, att färre ska komma till Sverige. Vi har också hört Moderaterna upprepa några gånger att man vill att färre – rekordfå – ska komma hit. Då måste jag ställa några motfrågor till Moderaterna, som är stolta över att rekordfå människor söker skydd i Sverige.

Vad har blivit bättre under den här regeringen? Har vi fått fler billiga hyresrätter? Har vi fått fler jobb? Har sjukvården blivit bättre? Har skolan fått mer resurser? Har arbetare fått stärkta och bättre villkor?

Nej, herr talman. Rika har blivit rikare och fattiga fattigare. Moderaterna använder asylsökande som syndabockar för allt detta. Jag delar inte deras uppfattning. Jag är inte stolt över att rekordfå kommer till Sverige, för uppenbarligen har alla fått det sämre.

Prot. 2025/26:131
3 juni

En ny mottagandelag

Anf. 19 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Herr talman! Att Tony Haddou blir indignerad och förbannad över att någon kommer och påpekar att hans politik inte hänger ihop är inte förvånande.

Sverige har tagit emot väldigt många asylsökande under en längre period. Under de åtta åren med en socialdemokratiskt ledd regering – Tony Haddou och hans vänsterparti stödde passivt Magdalena Andersson som statsminister och Morgan Johansson som migrationsminister – kom 320 000 asylsökande till Sverige. Under ett år, 2015, sökte sig över 160 000 asylsökande till Sverige. Om man inte tror att det får konsekvenser för samhället – för hur integrationen fungerar, för hur många som lever i ett skuggsamhälle och inte lämnar landet fastän de bör göra det och för kriminaliteten – och inte ser några problem över huvud taget ser man inte verkligheten för vad den är.

Den här regeringen ser verkligheten för vad den är. Det är därför vi har arbetat aktivt med migrationspolitiken. Vi har genomfört ett paradigmskifte som gör att Sverige inte sticker ut jämfört med övriga europeiska länder. Vi har också arbetat aktivt med kriminalpolitiken. När det gäller gängkriminaliteten har vi åstadkommit en halvering och mer än så. Det har blivit betydligt färre skjutningar och andra våldsdåd.

Det spelar roll vem som styr. Om Vänsterpartiet ska in i regeringen, om Tony Haddou ska bli migrationsminister i Magdalena Anderssons regering, vet vi att fler kommer att söka sig till Sverige och att problemen kommer att återkomma. Det är därför det är så viktigt att ställa dessa frågor. Det här handlar om konsumentupplysning för väljarna, det vill säga vad det innebär om man röstar på något av vänsterpartierna. Då får vi en total blindhet inför problemen.

Tony Haddou svarar inte på frågan om han tror att villkoren för att söka sig till Sverige har någon betydelse för vart människor vänder sig. Spelar tilldragandefaktorer någon roll för människors val? Den frågan svarar inte Tony Haddou på. Och det handlar om att Vänsterpartiet inte bryr sig om detta.

(Applåder)

Anf. 20 TONY HADDOU (V) replik:

Herr talman! Jag måste förtydliga vad jag blev förbannad på. Jag blev förbannad på den djupt rasistiska tonen när Viktor Wärnick säger att kriminalitet frodas på grund av asylsökande.

Jag tycker att Viktor Wärnick först ska titta på sitt eget sällskap. Det absolut första Moderaterna bör göra, även Kristdemokraterna och Liberalerna, är att titta på Sverigedemokraterna. Nyhet efter nyhet kommer fram varje dag om vad det är för ett parti. Det är inte ett parti som alla andra.

Sedan handlar det om grundfrågan. Jag tycker faktiskt att Viktor Wärnick fick ett svar på frågan om vad det är som påverkar när asylsökande söker sig till Sverige eller andra europeiska länder. Det har framför allt – prio ett – med anknytningen att göra. Det är bland det första man tittar på.

Finns det någon från hemlandet i landet? Har man släktingar där? Kan man snabbt komma in i samhället?

Jag är, precis som Viktor Wärnick, förälder. Bland det första man tittar på är om barnen kommer att leva trygga i landet. Det är inte svårare än så.

Jag tycker att det är helt rimligt att asylsökande tittar på vilka villkoren är för att barnen ska växa upp tryggt i landet när man flyr från krig. Jag har inga problem med det, men jag är bedrövad över att Moderaterna har den synen på asylsökande.

Jag tycker att de ska ha rätt till internationellt skydd, och de ska ha rätt till frihet. Det ska inte vara som Moderaterna förespråkar, nämligen att man är stolt över att rekordfå ska komma till Sverige – men alla har fått det sämre, förutom de allra rikaste.

Anf. 21 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Herr talman! Jag vill börja denna debatt med att yrka bifall till utskottets majoritetsförslag till beslut, som naturligtvis innebär ett avslag på de motionsyrkanden som görs i betänkandet *En ny mottagandelag*.

Det förslag vi debatterar i dag, nämligen en ny mottagandelag, är ett viktigt led i regeringens omfattande arbete med att ställa om svensk migrationspolitik, för att öka integrationen och i förlängningen bygga Sverige starkare. Förslaget handlar om att förbättra förutsättningarna för ett ordnat asylmottagande och en effektivare återvändandeprocess samt att minska utanförskapet.

Låt mig först säga några ord om bakgrunden till att vi kristdemokrater tillsammans med övriga Tidöpartier nu genomför den här reformen. Det tidigare höga asylmottagandet i Sverige under S-regeringens mandatperioder har lett till stora problem med utanförskap i vårt land. Utanförskapet har förvärrats av EBO-lagen, som har gjort det möjligt för asylsökande att välja eget boende under tiden som de väntat på ett beslut i sitt ärende. Det ska sägas att den möjligheten saknas i andra jämförbara länder.

Tanken var säkert god från början, men det har under åren visat sig att EBO har fått betydande negativa konsekvenser i form av bland annat trångboddhet och segregation. Det finns exempel på barn som tvingats bo i trångboddhet därför att det trängs ett tiotal människor i en liten tvåa. Just barnen har varit särskilt utsatta. Man kan själv som förälder fundera över vilka svårigheter och problem som kan uppstå när man ska försöka göra läxorna och klara sin utbildning när det är så trångt i en lägenhet.

Samtidigt har utanförskapsområdena vuxit sig större. Det här är helt enkelt inte bra, varken för de asylsökande eller för Sverige som land. EBO-systemet har också inneburit att kontakterna mellan Migrationsverket och de asylsökande har försvårats, vilket i förlängningen har lett till en mindre effektiv asyl- och återvändandeprocess.

Herr talman! Sverige har nu den lägsta asylrelaterade invandringen på 40 år. Det är bra! Och det är en förutsättning för att vi ska komma till rätta med integrationsutmaningarna som finns i vårt land. Men behovet av ett välorganiserat mottagande av asylsökande kvarstår. Sverige behöver ett ordnat mottagande som effektiviserar processen och ökar återvändandet.

Det handlar om att underlätta kontakterna mellan de sökande och myndigheterna och om att ge de asylsökande det stöd de behöver, men det handlar också om att ha ett välfungerande system för dem som inte beviljas asyl. För faktum är att endast omkring en tredjedel av dem som söker asyl

i Sverige bedöms ha asylskäl. Det måste säkerställas att de som inte har rätt att stanna återvänder och inte försvinner ut i ett skuggsamhälle utan tillstånd, blir ännu mer utsatta och utnyttjas på olika sätt.

Det är mot den här bakgrunden vi kristdemokrater och resten av regeringsunderlaget genomför en reform av mottagningssystemet.

Herr talman! Redan i fjol togs viktiga steg mot ett mer ordnat mottagande då den gamla ordningen med eget boende för asylsökande avskaffades. Asylsökande förväntades därmed bo på ett asylboende.

I propositionen föreslås alltså en ny lag, och den ersätter den tidigare lagen. Delar av det gamla regelverket kommer att återfinnas i den nya lagen. I många delar innehåller dock den nya lagen bestämmelser som innebär nyheter. Den innebär bland annat följande:

Personer som är i en återvändandefas kommer i betydligt fler fall än tidigare att omfattas av lagen och därmed de rättigheter och de skyldigheter som följer av den. Nya åtgärder införs som syftar till att få bättre kontroll över var den asylsökande vistas och bor.

De nuvarande reglerna har i flera avseenden inneburit att de inblandade aktörernas ansvar varit otydligt. Detta åtgärdas nu. Syftet med den nya lagen är att säkerställa att regelverket är modernt och ändamålsenligt, att åtgärda ottydigheter och luckor i regelverket samt att skapa ett långsiktigt hållbart regelverk. Genom den nya lagen anpassas det svenska mottagandet till EU-rättens miniminivå.

Herr talman! Huvudregeln i den nya lagen är, liksom i dag, att alla som har ansökt om uppehållstillstånd på grund av asylskäl eller med stöd av massflyktsdirektivet omfattas av den. Lagen gäller under hela ansökningsprocessen, det vill säga fram till att personen har ett uppehållstillstånd och har folkbokförts. Lagen gäller också under hela återvändandefasen för dem som inte får ett uppehållstillstånd fram till det att personen i fråga lämnar landet.

Herr talman! En förutsättning för en reglerad och ordnad invandring är att staten har kontroll över var personer som söker skydd i landet befinner sig. Det föreslås därför att de som söker asyl eller befinner sig i en återvändandefas endast ska få vistas i det län där deras boende ligger. Vilket län utlännningen får vistas i kommer alltså att styras av vilket asylboende som Migrationsverket tilldelat.

Genom de nyligen införda reglerna om asylboende har asylsökande som utgångspunkt bara rätt till dagersättning och särskilt bidrag om de bor på det asylboende som de tilldelats av Migrationsverket. Villkoret gäller även för utländska medborgare i återvändandefasen. För att kunna kontrollera att boendevillkoret följs behöver ytterligare åtgärder kunna användas. Regeringen föreslår därför att asylsökande ska medverka i närvarokontroller på asylboendet. För personer i återvändandefasen föreslås i stället en anmälningsskyldighet. De åtgärder som nu nämnts gäller generellt. Individuella beslut kan innebära en mer inskränkande skyldighet. Naturligtvis kan tillfälliga undantag göras i individuella fall.

Herr talman! Utgångspunkten för förslagen är att rätten till bistånd ska motsvara vad som följer av EU-rättens miniminivå. Det bistånd som kan bli aktuellt är rätt till boende, dagersättning och särskilda bidrag. Biståndet ska vara behovsprövat, vilket innebär att den som har egna tillgångar ska använda dem i första hand. Vi inför tydliga och skärpta regler för rätt till

bidrag. Vilka villkor som ska gälla beror på var i asylprocessen en person befinner sig.

Herr talman! Som nämnts i debatten får asylsökande enligt reglerna i dag i stor omfattning undantag från kravet på arbetstillstånd. Det innebär att asylsökande har rätt att arbeta i Sverige på ett sätt som klart avviker från EU-rättens miniminivå. Vi kristdemokrater och resten av regeringen anser att det inte är lämpligt. Därför föreslår vi att asylsökande som huvudregel inte ska få arbetstillstånd under den inledande fasen på sex månader, det vill säga under den tid som vi beräknar att Migrationsverket behöver för att handlägga ansökan om uppehållstillstånd.

Herr talman! En annan anledning till att mottagandet ses över är att det har varit otydligt vem som har rätt till bistånd och vem som ansvarar för att lämna biståndet. Gränsdragningen mot andra regelverk har varit otydlig och skapat tillämpningsproblem. Det åtgärdas nu. Med förslaget blir det tydligt att den som omfattas av mottagandelagen ska ha rätt till bistånd endast enligt den lagen och inte enligt andra regelverk. Asylsökande ska alltså inte ha rätt till ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen eller ha möjlighet att få bosättningsbaserade förmåner.

Herr talman! När Tidösamarbetet ser till att göra förändringar som skapar ordning och reda i mottagandet i Sverige ställer oppositionen sig vid sidan om. De kan som vanligt inte enas om hur mottagandet ska se ut. Miljöpartiet och Vänstern säger i vanlig ordning nej till förändringen och de skärpta kraven. De vill i sin egen drömvärld tillbaka till den politik som gällde för ett antal år sedan och som har skapat dagens samhällsproblem. Visserligen bifaller Centerpartiet och Socialdemokraterna olika delar i förslaget, men de reserverar sig ibland på egen hand och ibland i brokiga konstellationer mot delar i propositionen.

Vi kan konstatera att tomma tunnor skramlar mest. På Socialdemokraterna låter det i den här kammaren och i debatten som att man har alla svar på alla problem som finns, trots att det är man själv som skapat dem. Under åtta år skapade man faktiskt den situation som Tidöregeringen nu får hantera.

Är det inte lite symtomatiskt att det var först när man släppts från Miljöpartiets tvångströja som man startade utredningen i detta ärende? Man kan stå här och säga att man ska bedriva en stram migrationspolitik. Men i realiteten valde man under sju av åtta år en betydligt farligare väg för Sveriges framtid. Det var alltså när Miljöpartiet lämnade regeringen som man kunde genomföra de förslag man ville genomföra. Det ger en tydlig försmak av det kaos som kommer att uppstå om en rödgrön konstellation får leda Sverige.

Min hälsning till svenska folket är fortfarande att man bör undvika det kaosalternativet i september. Resultatet visar att det med stor sannolikhet innebär utökade problem utifrån en kravlös migrationspolitik när alla har dragit och kämpat för sina röda linjer.

Herr talman! I höstens val finns det ett bättre alternativ, som under denna mandatperiod sett till att genomföra utlovade och nödvändiga förändringar för vårt land. Det är vi kristdemokrater som tillsammans med de andra Tidöpartierna har åstadkommit en annan inriktning.

Herr talman! Med det här lagförslaget kommer Sverige att få ett mer förutsägbart och ordnat asylmottagande. Det är något som gynnar både de asylsökande och Sverige som land.

Jag yrkar som sagt bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på motionsyrkandena.
(Applåder)

Prot. 2025/26:131
3 juni

En ny mottagandelag

Anf. 22 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Ingemar Kihlström inledde sitt anförande med att berätta att många barn växer upp i trångboddhet eftersom de flyttat till Sverige med en stor familj som har fått en liten lägenhet eller har flyttat in hos en släkting. Det är naturligtvis inte bra uppväxtvillkor för barn.

Men regeringens nya förslag, som är det vi pratar om i dag, innebär ingen förbättring för barn som lever i trångboddhet – tvärtom. De barnen kommer nu att trängas ihop i ännu mindre rum på de här boendena. Där kommer barn dessutom att dela boende med personer med missbruksproblematik och med vuxna som har olika typer av psykisk ohälsa.

Larmrapporter från frivilligorganisationer som jobbar för barns rättigheter varnar för att de boendeförhållandena är skadliga för barn. Orosanmälningar i mängder har lämnats in, bland annat till Sigtuna kommun, där ett av de här mottagningscentren ligger.

Om man vill ha ett system där barnen får goda mottagandeförhållanden, där de helt enkelt får lugn och ro att göra läxor med mera, ska man se till att ordna riktiga lägenheter där barn faktiskt kan vara i trygghet.

Anf. 23 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Jag lyssnade efter en fråga men konstaterar att ledamoten Hirvonen delade en betraktelse över situationen. Det är en situation som ledamoten Hirvonen verkar vara nöjd med.

Jag kan, precis som många talare har sagt, konstatera att situationen i Sverige beror på att vi för ett antal år sedan hade ett extremt stort asylmottagande. Jämfört med många andra europeiska länder tog vi emot väldigt många asylsökande, som vi ännu inte lyckats integrera.

Genom EBO-systemet har det skapats en situation där barnen och många andra kommer i kläm och utnyttjas. Man bor i trångbodda lägenheter och får inte möjlighet till utbildning på det sätt som kan förväntas. Det har också lett till långa handläggningstider. Man har blivit kvar i det.

Med den här förändringen blir det klara besked. Man kommer till landet och får sin prövning inom rimlig tid. Man får bo på ett boende; det kan vara korrekt att inte vartenda rum på boendet uppfyller kraven. Men här finns det ett kontrollsystem. Här finns – precis som ledamoten Hirvonen säger – en möjlighet att lyfta upp det, och det finns någon som är ansvarig, vilket det inte gör när man bor i en trångbodd lägenhet, där kanske tio personer delar på två rum.

Jag tycker att det här innebär att vi förbättrar handläggningstiden så att man snabbt får ett beslut, så att barn vet vad som kommer att hända. Samtidigt ser vi till att det finns ett ordnat boende och att man har kontroll över vilka man delar rum med.

Min fråga tillbaka till ledamoten Hirvonen bygger på att det märks att det finns olika åsikter i det regeringsunderlag som Hirvonen har tänkt tillhöra. Kommer det att vara ett krav från Miljöpartiet, när de sätter sig i regeringsförhandlingarna, att EBO-lagen ska införas igen?

Anf. 24 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Jag tror att många har överskattat betydelsen av att asylsökande har kunnat få 71 kronor om dagen. När möjligheten att få de 71 kronorna om dagen har avskaffats om man bosätter sig på platser där det till exempel finns mycket utsatthet har det inte påverkat människors val av var man bosätter sig.

Vi i Miljöpartiet presenterar en helt annan väg framåt. Vi vill inte tillbaka till det som var. Vi säger också nej till Tidöpartiernas förslag och politik som faktiskt innebär frihetsbegränsningar. Det kommer inte att motverka trångboddheten utan institutionalisera den.

Det är olyckligt att Ingemar Kihlström inte har läst vårt förslag om att Migrationsverket ska erbjuda boenden som är helt i linje med vad som är bra för barnfamiljer, på platser där förutsättningarna att integreras är goda och där det finns goda förutsättningar för föräldrarna att få arbete. Jag är helt övertygad om att om asylsökande får ett erbjudande om ett sådant bra boende kommer man att välja det framför att leva trångbott hos en släkting.

Tidöpartierna vill däremot tvinga barnfamiljer att bo på anläggningar som inte alltid uppfattas som trygga för barnen. Där måste de trängas i små boenderum och dela utrymmen med vuxna som har olika typer av missbruksproblematik eller andra problem. Då tvingar man ju in människor i en helt omöjlig situation, som inte är bra för barn.

Anf. 25 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att frågan jag ställde hänger i luften.

Jag ska villigt säga att jag inte har läst alla detaljer i motionen från Miljöpartiet, men jag kan konstatera att Miljöpartiet tillsammans med Vänsterpartiet säger nej till förändringen. Man säger ja till att fortsätta i de hjulspår vi går i i dag – de hjulspår som försätter barn i en utsatt situation, som leder till att människor både utnyttjas och försvinner in i skuggsamhället och som leder till att handläggningstiderna blir ännu längre för att Migrationsverket till exempel inte kan upprätthålla kontakten.

Det är ett Sverige som jag inte vill ha. Jag vill ha ett Sverige där det är klart och tydligt att det är de här reglerna som gäller. Det ska vara kort handläggningstid när man får sitt asylärende prövat.

När det gäller talet om integration kan vi konstatera att det i dag är två tredjedelar av dem som söker asyl som inte får ett ja på sin ansökan. Att då integreras i samhället under den perioden betyder ju att man rycker upp barnen ur en situation, men det vill Miljöpartiet göra, för Miljöpartiet vill ju öka invandringen till Sverige.

Jag bedömer att det kommer att finnas ett krav i regeringsförhandlingen där Socialdemokraterna med högbyret huvud säger: Vi har förändrat migrationspolitiken, och vi kommer att se till att den är stram.

Jag kan konstatera att Miljöpartiet styrde migrationspolitiken i en helt annan riktning under de åtta år som S-regeringen styrde det här landet. Jag kan se att vi nu gör det som är bra för asylsökande, som får ett ordnat boende där man har kontroll över vilka man delar rum med. Det har man inte i en lägenhet där det bor tio personer och en elfte flyttar in.

Vi ser till att det blir ordning och reda på både boendet och situationen för hela Sverige.

(Applåder)

Herr talman! När man lyssnar på den här debatten är det intressant att höra de historieskrivningar som ges. Nu senast sa Kristdemokraterna att det var de åtta åren mellan 2014 och 2022 som skapade alla problem som vi har i migrationspolitiken och integrationen.

Jag har haft förmånen att följa den här frågan ända sedan 2006. Jag var först fyra år på Statsrådsberedningen och har sedan varit 16 år i Sveriges riksdag. Jag måste säga att min bild är något annorlunda än den som Kristdemokraterna ger sken av.

Under de åtta åren i alliansregeringen var det här en ständig diskussion i vilken det fanns två partier – Liberalerna och Kristdemokraterna – som ständigt var pådrivande för en mer liberal flyktingpolitik och en mer liberal migrationspolitik. Det var också detta som gjorde att alliansregeringen tog kontakt med Miljöpartiet för att diskutera hur man gemensamt skulle forma migrationspolitiken. I mycket av det regelverk som alliansregeringen lämnade efter sig hade Kristdemokraterna och Liberalerna alltså varit pådrivande, och det fanns ett nära samarbete med just Miljöpartiet.

Herr talman! Det är därför lite spännande att höra att man från den nuvarande regeringen säger att det som hände 2015, det vill säga krisen i Mellanöstern – som gav oerhört stora flyktingströmmar gentemot Europa och som innebar att 160 000 hamnade här – skulle ha berott på den nyttillträdde socialdemokratiska regeringen. Den tillträdde ju ett år innan den här situationen uppstod.

Jag minns att den dåvarande statsministern Stefan Löfven sa att han inte såg detta komma, och jag kan säga att det nog inte var någon av politikerna under de föregående åren som hade förutsett den situation som uppstod till följd av krisen i Mellanöstern.

Det parti som då tog sitt ansvar, måste jag säga, utifrån det läge som Sverige hamnade i med oerhört stora flyktingströmmar mot vårt land, var Miljöpartiet. I strid mot hela sin ideologi i de här frågorna – det vill säga i stort sett öppna gränser – vågade partiet ta steget och inom regeringen göra upp med Socialdemokraterna om en total omläggning av den svenska migrationspolitiken.

Det som skedde då blev ett uppvaknande för alla partier, och i alla partier ledde det här till en omprövning. Jag skulle därför vilja säga att det stora paradigmskiftet i svensk migrationspolitik inte kom 2022 utan i och med det som hände när verkligheten förändrades 2015–2016, något som den dåvarande regeringen ansvarsfullt, måste jag säga, tog hand om. Det berodde inte på att Kristdemokraterna och Miljöpartiet – eller för den delen Centerpartiet – drev på i Sveriges riksdag, utan det var oerhört smärt samma beslut för den regeringen.

Därefter har Centerpartiet stått för en stram migrationspolitik, där det ska vara ordning och reda, men detta måste också förenas med medmännisklighet.

Det paradigmskifte som möjligtvis skedde 2022 var att det tillkom en ny komponent i den här politiken, och det är att man ska göra livet så surt som möjligt för människor som är födda i andra länder. Här ska vi utvisa tonåringar vars föräldrar har kommit hit som gästforskare på Karolinska institutet – för när man fyller 18 år kastas man ut ur landet. Vi ska även utvisa dem som har kommit hit som arbetskraftsinvandrare och som gör stor nytta, betalar skatt och betyder mycket för offentlig sektor, vård och

omsorg, besöksnäringen och viktiga delar av det svenska näringslivet. Paradigmskiftet är väl att pinpointa dem och säga: Ni är inte välkomna i landet.

Det förslag som vi senare ska besluta om i dag, nämligen en ny mottagandelag, är någonting som vi från Centerpartiet välkomnar. Det innebär att staten får ett tydligare ansvar för asylprocessen, och det innebär att vi får en effektivisering på ett antal punkter. Därför är vi i grunden positiva till det förslag som ligger. Vi har dock tre reservationer.

Den första gäller att man helt stoppar kommunernas möjlighet att ge ekonomiskt bistånd i krissituationer. Vi har, herr talman, ett yttersta skyddsnät i det här landet som ska kunna träda in när exceptionella händelser sker. Det ska man nu täppa igen, det vill säga att kommunerna inte ska kunna gå in och stötta ekonomiskt om de som är asylsökande drabbas av svåra kriser, våld eller någonting annat. Detta kommer att få svåra konsekvenser för det fåtal som det handlar om.

Jag hörde Sverigedemokraternas ledamot säga att kommunerna så gärna vill ösa försörjningsstöd över människor som söker asyl, men då har man inte mycket kännedom om hur den kommunala ekonomin ser ut eller hur diskussionen om försörjningsstödet går i socialnämnderna runt om i Sverige.

Vi tycker att det ska finnas en ventil som gör att kommuner i krissituationer ska kunna ingripa på ett sätt som inte staten via Migrationsverket kan göra.

Den andra reservationen, herr talman, handlar om områdesbegränsningen. Vi tycker att det är rimligt att man ska befinna sig på asylboendet om man söker asyl. Därför tycker vi att det är bra att det finns närvarokontroll och att man har anmälningsskyldighet, men det som sägs om att de asylsökande inte ska få åka över länsgränsen kommer att få svåra konsekvenser. Om man är på ett asylboende i Gävle och delar av familjen som bor på andra sidan länsgränsen i Skutskär har en familjehögtid ska man inte få åka dit, och om det blir ett akut sjukdomsfall hos någon familjemedlem som bor i ett annat län ska det vara förbjudet att åka dit och stötta. Vi tycker att det räcker med den närvarokontroll och den anmälningsskyldighet som det här förslaget innebär.

Den tredje och sista reservationen handlar om möjligheten att arbeta. För oss i Centerpartiet är det inte ett problem om den som befinner sig i Sverige och har möjlighet att få ett arbete med lön och att betala skatt faktiskt kan göra det. Det är klart att man kan diskutera huruvida detta har en tilldragande faktor, en så kallad pullfaktor, men jag tror att den är mycket liten i förhållande till andra starka krafter som styr var man väljer att söka asyl.

I vår grundtanke ligger att det inte är ett problem utan en tillgång för Sverige med alla människor som befinner sig i landet och som på något vis kan bidra genom att arbeta och betala skatt.

Herr talman! Jag vill därför yrka bifall till reservation 2.

Anf. 27 OLA MÖLLER (S) replik:

Herr talman! Det är inte ofta jag går upp och begär replik på Centerpartiet nu för tiden, men i dag gör jag det, för jag vill tacka Anders W Jonsson för de inledande tre minuterna i hans anförande. Det var något av

det absolut bästa jag har hört under de migrationspolitiska debatterna i den här kammaren under hela mandatperioden.

Jag vill också tacka Anders W Jonsson för det fantastiska jobb som han har gjort här i riksdagen. Det är många gånger som jag inte har hållit med Anders. Det är väl så det ska vara i demokratin. Jag tycker att det är vackert. När en hedersman lämnar riksdagen vill i varje fall jag säga tack. De inledande tre minuterna bevisar verkligen vad Anders W Jonsson står för som en riktigt fin demokratisk förkämpe med djup förankring i center-rörelsen. Tack, Anders W Jonsson!

(Applåder)

Anf. 28 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Tack, Ola Möller, för de vänliga orden!

När man har följt politiken en längre tid kan man faktiskt fortfarande bidra med en del saker. Det handlar om det historiska perspektivet.

När verkligheten förändras måste vi som politiker vara beredda att ompröva de slutsatser vi tidigare har kommit med. Migrationspolitiken är ett typiskt sådant område.

För mitt parti och även för andra innebar händelserna 2015 stora förändringar i synen på migrationspolitiken. Det är också därför jag reagerar på bilden att alla problem vi har i migrationspolitiken beror på vad som hände mellan 2014 och 2022.

Det var hedersamt och väldigt starkt gjort av regeringen Löfven, och inte minst av Miljöpartiet. Historiskt sett har det varit så i migrationspolitiken att Socialdemokraterna och Moderaterna har varit de partier som har mest motsträviga mot liberaliseringar av politiken. Att Socialdemokraterna kunde ta det ansvaret 2015 var förståeligt, med tanke på erfarenheterna av regeringsarbete.

Det som Miljöpartiet gjorde då var ändå stort, herr talman. Vi kommer alla ihåg hur smärtsamt det var för företrädarna för det partiet att i regering vara tvungna att fatta beslut som man definitivt inte gick till val på att fatta. Ändå såg man att det i den situation som Europa och inte minst Sverige hamnade i krävdes ett ansvar från regeringens sida. Då visade Miljöpartiet, tycker jag, att man klarade av att ta ett regeringsansvar.

Tack för de vänliga orden!

(Applåder)

Anf. 29 PATRIK KARLSON (L):

Herr talman! Jag passar på att först yrka bifall till utskottets ställningstagande.

Sverige ska ha ett asylmottagande som håller ihop. Den som flyr krig och förföljelse ska få sina skyddsskäl prövade. Den som får stanna ska möta ett samhälle som ger en verklig chans att börja om, lära sig språket, komma i arbete och bli en del av Sverige, och den som får avslag ska återvända. Den nya mottagandelagen är ett viktigt steg för att skapa just ett sådant mottagande – mer ordnat, mer förutsägbart och mer ansvarstagande.

Herr talman! Den lag som i dag reglerar mottagandet av asylsökande är över 30 år gammal. Den är äldre än den nuvarande utlänningslagen, äldre än dagens EU-samarbete på migrationsområdet och skriven för ett annat Sverige, i en annan tid och under andra förutsättningar.

Sedan dess har lagen lappats och lagats. Nya regler har kommit till, verkligheten har förändrats och mottagandet har gång på gång prövats av kriser, högt söktryck och stora integrationsutmaningar.

Det har lett till ett system som inte längre är tillräckligt tydligt. Det har funnits oklarheter om vilka som omfattas av lagen, vilka som har ansvar för vilka delar, hur länge man omfattas och vilka skyldigheter som var och en har.

Så vill vi inte ha det. Den som söker skydd ska veta vad som gäller. Myndigheterna ska veta vilket ansvar de har. Kommunerna ska kunna planera sin verksamhet.

Det är just därför som vi går fram med lagförändringen. Syftet är helt enkelt att förbättra förutsättningarna för ett ordnat asylmottagande, för en effektivare återvändandeprocess och för att minska utanförskapet.

Herr talman! Ett av de stora problemen i det gamla mottagandet, om man ska vara helt ärlig, har varit möjligheten till eget boende. Under lång tid har asylsökande kunnat ordna boende på egen hand. Det har ofta varit i redan hårt belastade områden, ofta med trångboddhet som följd, och ofta långt från myndigheternas stöd och kontakt.

Det har helt enkelt bidragit till segregation och ett utanförskap. Det har gjort det svårare för Migrationsverket att hålla kontakt med den asylsökande och svårare för kommuner att planera sin verksamhet.

Den nya mottagandelagen gör därför asylboendet till navet i själva mottagandet. Asylsökande ska som huvudregel bo på det boende där de har tilldelats plats för att ha rätt till dagersättning. Staten tar ett tydligare ansvar för mottagandet. Migrationsverket får ett tydligare ansvar.

Herr talman! Det är också en integrationsreform. Varför det? Jo, därför att ett första steg börjar med att samhället vet var människor finns, att barn kan nås av det stöd som de behöver, att den som sedan får uppehållstillstånd snabbt kan gå vidare till etablering och att den som får avslag inte försvinner in i ett skuggsamhälle.

Ett system där människor i stor utsträckning själva ordnar osäkra boenden, där myndigheter har svårt att nå dem och där avslagsbeslut inte kan verkställas är inte mer humant bara för att staten ställer färre krav. Tvärtom. Den friheten kan i verkligheten bli att människor hamnar i trångboddhet, beroende och utsatthet.

Herr talman! Asylsökande och personer med avlägsnandebeslut ska enligt förslaget omfattas av områdesbegränsning. Som huvudregel ska man vistas inom det län där det tilldelade asylboendet ligger. Asylsökande ska medverka i närvarokontroller. Personer med avlägsnandebeslut ska omfattas av anmälningsskyldighet. Migrationsverket ska i vissa fall kunna besluta om individuell boende- och anmälningsskyldighet. Detta är i sig viktiga verktyg.

Den nya mottagandelagen innebär också att villkoren för dagersättning skärps. Dagersättning ska fortsatt finnas för den som saknar egna medel och uppfyller villkoren. Men den som tar emot stöd från samhället ska också medverka i processen.

Det är rimligt att dagersättningen kan sättas ned om en person inte följer områdesbegränsningen, inte fullgör anmälningsskyldigheten, håller sig undan eller allvarligt missköter sig på ett asylboende.

Samtidigt ska sanktionerna tillämpas proportionerligt. Om någon har varit sjuk, om något oförutsett har hänt eller om det finns särskilda skäl ska det vägas in. Grundläggande behov som mat, kläder och hygienprodukter ska alltid garanteras på boendet.

Herr talman! Den som flyr från krig, förföljelse och förtryck ska få sitt skyddsbehov prövat på ett rättssäkert sätt. Men just därför måste vi också vara noga med att asylsystemet används till det som det är avsett för, nämligen skydd.

Asylsystemet ska inte vara en parallell väg in på den svenska arbetsmarknaden. Regeringen föreslår därför att asylsökande ska kunna få undantag från kravet på arbetstillstånd först efter sex månader efter att asylansökan lämnades in. Det ska dessutom bara gälla om Migrationsverket då ännu inte har fattat beslut i ärendet och om förseningen inte beror på den asylsökande själv.

Herr talman! Det handlar bland annat om att regeringen väljer att använda den tidsgräns som EU-rätten medger. Sverige ska inte lägga sig på en mer generös nivå än vad som krävs. Det handlar också om att få en snabbare och mer ordnad asylprocess. Den första tiden efter att en asylansökan har lämnats in ska fokus ligga på att pröva skyddsbehovet. Har personen rätt till skydd ska vägen in i samhället vara tydlig.

Det är därför rimligt att arbetsmarknadstillträdet inte öppnas direkt. Om ärendet fortfarande inte är avgjort efter sex månader, och det inte beror på den sökande, ska möjligheten att arbeta kunna finnas. Men under den tid då asylärendet normalt ska prövas ska huvuduppgiften vara just prövningen.

Herr talman! Den nya mottagandelagen tar steg i rätt riktning. Den ger tydligare regler för vem som omfattas av mottagandet. Den stärker statens ansvar för boende. Den kopplar stöd till medverkan. Den ger kommunerna bättre förutsättningar. Den ger Migrationsverket bättre verktyg att hålla kontakt och driva processen framåt.

Ett ordnat mottagande är bättre för Sverige. Men det är också bättre för den asylsökande. Det ger tydligare besked, bättre kontakt, bättre möjligheter att upptäcka behov och en bättre väg vidare – antingen in i Sverige, om skyddsskäl finns, eller tillbaka, om skyddsskäl saknas.
(Applåder)

Anf. 30 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Herr talman! I dag debatterar vi en ny mottagandelag – en lag som kraftigt begränsar friheten för den som flytt och sökt skydd i Sverige. Den begränsar friheten att försörja sig, friheten att röra sig fritt och friheten att hälsa på en mormor som bor på andra sidan länsgränsen. Flyktingars frihet inskränks.

På demonstrationer om en mer human flyktingpolitik skanderas ibland slagorden: Den som flyr har inget val, ingen människa är illegal! Men vi ser hur Tidöregeringen steg för steg kriminaliserar flyktingar. Fler ska låsas in under allt längre tid, trots att de inte har begått något brott. Det enda de har gjort är att säga: Hjälp mig, för jag behöver skydd!

Regeringen talar om att göra det bättre för barn och säger att nu, när staten ordnar ett anläggningsboende för familjerna, ska det bli ordning och reda. Det ska bli tryggt, och vi ska bekämpa trångboddhet, sägs det. Men vi institutionaliserar i stället trångboddheten. Familjer trängs ihop i trånga

boenderum och tvingas dela anläggning med vuxna med alla möjliga olika problem, kriminell historik, missbruksproblematik etcetera. Barnrättsorganisationerna larmar om att barn far illa.

Ansvaret faller på ministern. När migrationsministern debatterar frågor om regeringens återvändandecenter, som fungerar på liknande sätt, skyller han ifrån sig. Då vet han inte, och då tror han inte att det är det här han har bestämt. Men ansvar faller faktiskt på migrationsministern, och ansvar faller på de riksdagsledamöter som röstar för det här nya frihetsberövandet.

Regeringens förslag innebär att asylsökande inte får arbeta under den första tiden i Sverige. De får alltså inte försörja sig själva. Det innebär såklart att statens kostnader ökar eftersom staten måste betala för mat och boende för människor som annars kunde ha arbetat och betalat med sin egen lön. Men det får också långtgående konsekvenser för människorna, som tvingas till passivitet.

I början av mars 2022 reste jag och några miljöpartistiska kollegor från Europaparlamentet och det polska parlamentet till Warszawa och till gränsen mot Ukraina. Rysslands fullskaliga invasion hade nyligen inletts, och miljoner ukrainare hade flytt till Polen.

I ett hus i Warszawa träffade jag en av sju ukrainska flyktingar som hade fått flytta in hos en familj. Hon var läkare, och hon sa: Jag vill jobba! Jag har tagit jobb som bartender, för jag måste tänka på något annat. Jag kan inte sitta passiv och vänta på nyheter om vad som händer borta hos släktingarna i östra Ukraina. Jag vill ha vilket jobb som helst bara jag får bidra – bara jag får göra någonting. Jag vill inte ligga någon till last. Jag kan ju jobba!

Jag träffade också en konsthandlare som hade tagit hand om en ukrainsk författare. De hade ordnat en föreläsarturné, för som de sa: Det är det här som den här människan på flykt behöver för att kunna bevara sin mänsklighet och sitt människovärde.

Vi människor behöver behövas. Vi behöver få bidra. Att beröva människor möjligheten att arbeta, möjligheten att bidra och möjligheten att visa att man vill vara en del i en gemenskap får konsekvenser för flyktingars psykiska hälsa. I förlängningen riskerar det att leda till att människor blir passiviserade för lång tid framåt. Det riskerar att leda till att de blir deprimerade, eller mer deprimerade, och det är inte bra för integrationen.

Vi i Miljöpartiet vill se till att alla möten med Sverige bidrar till integration från dag ett och språk från dag ett. Den bästa platsen att lära sig det svenska språket för ett barn är såklart förskolan och skolan, och för en vuxen är det arbetsplatsen. Det vittnar väldigt många om. Hela oppositionen har därför enats om att inte gå med på förslaget att förbjuda människor från att arbeta när de kommer som asylsökande till Sverige.

Fru talman! Många remissinstanser varnar för en ökad risk att människor dras in i svartarbete och utnyttjas av kriminella när de inte får arbeta. När regeringen väljer mellan att förebygga kriminalitet och att göra livet svårt för invandrare och människor på flykt har den vid flera tillfällen valt just att göra livet svårt för invandrare och människor på flykt, även när det ökar risken för kriminalitet.

Den förra debatten vi hade på det här temat handlade om begränsningar i ekonomiskt stöd till invandrare. Där varnade remissinstanser för väldigt allvarliga konsekvenser, till exempel att fler barn skulle kunna dras in i sexhandeln. Ändå gick regeringen vidare med att minska bidragen för invandrare. Det här tycker jag är en felaktig prioritering. Det allra viktigaste är ändå att vi ser till att inte öka risken för att barn dras in i sexhandel eller att människor i en utsatt situation utnyttjas av kriminella.

Jag tycker dock också att redan det faktum att alla människor är lika mycket värda borde räcka som argument för att inte inskränka barns rättigheter och inte heller vuxnas rättigheter, till exempel rätten att arbeta.

Barns trygghet påverkas negativt av de här förslagen, liksom skolgången i de kommuner där asylsökande nu ska koncentreras till förläggningarna. Det blir en väldigt rotation på barn som börjar sin skolgång i de här kommunerna för att sedan, kanske efter en kort tid, flytta någon annanstans. Möjligheterna för lärarna i klassrummen att planera sin undervisning och att bygga en gemenskap i klassen kommer att försämrats. Det kommer också att påverka alla barns utbildning på de platser där de här lägren kommer att förläggas.

Fru talman! Från Miljöpartiet yrkar vi därför avslag på hela propositionen. Vi föreslår i stället att Migrationsverket och regeringen får i uppdrag att hitta ett helt nytt sätt att ordna asylsökandes boende. Det bör spridas ut i stadsdelar och kommuner där man inte redan har en hög andel av befolkningen som nyligen flyttat till Sverige. Man bör också se till att de asylsökande får riktiga bostäder som är anpassade efter hur många barn det finns i familjen.

Detta främjar integration. Det ger barn en trygg uppväxt och goda förutsättningar att klara skolan. Det ger oss alla ett mycket bättre samhälle, där vi inte återgår till det som på goda grunder avskaffades på 90-talet, inte minst efter våldsamma brandattentat mot sådana här flyktingförläggningar.

Jag vill därför yrka bifall till reservation 1 och reservation 10.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 19.)

§ 12 EU:s bankpaket

Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU41
EU:s bankpaket (prop. 2025/26:253)
föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 19.)

§ 13 Nya läroplaner – för en stark kunskapsskola

Utbildningsutskottets betänkande 2025/26:UbU23

Nya läroplaner – för en stark kunskapsskola (prop. 2025/26:194 delvis)
föredrogs.

Anf. 31 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Vi ska i dag debattera en av de viktigaste förändringarna för en stärkt kunskapsskola i Sverige, det vill säga de nya läroplanerna.

Vi i vår regering, med Liberalerna i spetsen för utbildningspolitiken, har en vision om en kunskapsskola.

Det vi menar med det är en skola som sätter ämneskunskaper och grundläggande färdigheter först och som ser till att eleverna i de lägre årskurserna får med sig det de behöver för att klara det de behöver klara i de högre årskurserna.

Det vi menar med det är att skolan ska återetableras som en institution som människor har respekt för och att läraren ska vara en auktoritet både i samhället och, framför allt, i skolan och klassrummet.

Det vi menar med det är att skolan ska vara ett tempel för kunskap och bildning.

Fru talman! Så är det inte i dag – tyvärr. Jag önskar att det vore så. Alldeles för många elever har inte respekt för sin lärare. En av fyra 15-åringar kan inte läsa och skriva ordentligt. Skolan har inte den status som den en gång hade. Kunskap får inte ta den plats som den en gång fick ta.

Därför genomför vi nu dessa förändringar, som innebär att grundläggande färdigheter får en större roll – läsa, skriva och räkna – och att ämneskunskaper får ta större plats. Det kan låta som självklarheter, men läraren ska inte vara bara en coach till eleverna och låta dem lära sig själva, på egen hand och på egna sätt. Läraren ska faktiskt leda och bestämma i klassrummet och få bestämma vad som är bäst för eleverna och hur undervisningen ska gå till.

Fru talman! De praktiska ämnena blir mer praktiska. Det kan också låta som en självklarhet. Om jag ska köpa en tjänst av någon som arbetar med något praktiskt är jag ganska ointresserad av huruvida den personen kan teoretisera och reflektera över sitt ämne. Jag är dock ganska intresserad av att personen ska kunna det praktiska väldigt bra, för det är jag själv ganska dålig på.

Elever som läser praktiska ämnen vill ofta läsa just praktiska ämnen. Det är ofta det som funkar allra bäst. Att det praktiska blir mer praktiskt, så att säga, är alltså bra för alla, både för dem som läser och för dem som sedan ska få ta del av kunskaperna på andra sätt.

Fru talman! Det blir också en mer tydlig progression, som har förankring i elevernas kognitiva utveckling. Man måste först lära sig grunderna för att sedan kunna resonera, reflektera och skapa ny kunskap när man står på en fast grund av goda ämneskunskaper och goda färdigheter i just det grundläggande: läsa, skriva och räkna.

Det är därför dessa läroplaner, egentligen hela detta arbete, har tagits fram tillsammans med lärare, rektorer och kognitionsforskare: Det vi läg-

ger fram ska ha fokus på kunskap, på att läraren ska bestämma och på att bygga en kunskapsskola och återetablera skolan som en institution som signalerar respekt och bildning i hela samhället, men det ska också vila på kunskap om elevernas kognitiva utveckling.

Fru talman! Med det vill jag åter yrka bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 32 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Joar Forssell för anförandet.

Jag tänker ta upp en del som Joar Forssell från Liberalerna inte nämnde här. Han nämnde uppbyggnaden av kunskapsskolan och hela den biten, men i förslaget till ny läroplan är det också en hel del delar som försvinner ur planen. Vi ska ha fokus på kunskapsuppdraget, men vi ska också ha ett stort och tydligt fokus på grundläggande värderingar.

Ett område där det är tragiskt att Liberalerna har backat under den här fyraårsperioden, där vi tidigare kunde lita på att liberaler och socialdemokrater kunde kroka arm, är frågor om sexualitet, samtycke och relationer och även frågor om hedersrelaterat våld och förtryck. Liberalerna har genom historien försökt agera på ett positivt sätt när det gällt att lyfta upp dessa frågor i den allmänna debatten och även att se till att våra elever får med sig bra kunskaper genom livet. Vi har också kunnat genomföra gemensamma reformer.

När vi nu ska anta en ny läroplan är det därför tråkigt att man förminskar och tar bort delar om hedersrelaterat våld och förtryck, sexualitet, samtycke och relationer. Ska vi på riktigt kunna få bort problemen med hederskontexter och liknande i samhället är det viktigt att vi fostrar våra barn och unga, att de stärks i sin kunskap och att de får verktyg för att kunna ta sig bort från kontexter där de kanske inte får uttrycka sin egen vilja utan tvingas in i normer och värderingar som de själva inte har. Där är skolan en väldigt viktig del för att kunna skapa ett frirum och en fristad för dessa barn och unga.

Därför blir frågan varför Liberalerna har svängt och numera tonar ned detta arbete i skolan och inte vill att våra barn och unga ska få verktyg för att kunna göra ett föräldrappror över sin sexualitet eller bara fly från hedersförtryck och våld.

(Applåder)

Anf. 33 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag är glad att det finns delar i betänkandet som även oppositionen ställer sig bakom.

Sedan är det lite märkligt med det famlande efter konfliktlinjer som ledamoten Sigvardsson ägnar sig åt. Det är ju inte så att vi tar bort sexualundervisningen över huvud taget. Det är trams, fru talman. Det är lögn. Möjligen är det en väderkvarn som Socialdemokraterna återigen ägnar sig åt att måla upp.

Det vi gör är att vi flyttar detta från det övergripande till relevanta ämnen. Vi tycker inte att det behövs sexualkunskap i matematiken eller slöjden, men det kan finnas andra ämnen där det behövs. Det tycker jag är rätt uppenbart. Jag tror att många som tittar på det här förstår att det är rätt uppenbart.

Jag tror att många också förstår att ingen på vår sida tycker att detta är oviktigt. Den här regeringen har tagit krafttag mot sexualrelaterade brott, till exempel. Vi har skrivit in aborträtten i grundlagen. Nu ser vi till att stärka undervisningen genom att lägga den i de relevanta ämnena.

Det blir lite märkligt, fru talman, att komma med kritik som alla utanför den här salen förstår bara är påhitt, bara är luftslott, bara är en väderkvarn. Detta är ju kvar, men i relevanta ämnen och inte på den övergripande nivån. Man måste inte lära sig sexualkunskap i matematiken. Men det ska finnas sexualkunskap i svensk skola, och det kommer det att göra också framöver om vi får bestämma.

(Applåder)

Anf. 34 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Fru talman! Det blir uppenbart att Liberalerna försöker smita från de grundläggande värderingar detta handlar om.

Enligt Liberalerna och regeringen handlar det om att flytta sexualundervisningen till relevanta ämnen. Tidigare pratade ministern om sex, sju eller åtta ämnen, men nu är det nere i kanske tre. Men när det går över till att handla om specifika ämnen och ett visst antal lektioner under en hel grundskoletid kan det vara ganska enkelt för föräldrar att försöka få barnen att inte gå till skolan de dagar det är sexualundervisning inom dessa specifika ämnen.

För oss handlar det inte om att det inte är bra med sexualundervisning. Den ska självklart in i kursplanerna. Men det handlar också om de grundläggande värderingarna i läroplanen. Vi vill ge alla lärare, oavsett ämnesinriktning, möjligheten att ta tuffa samtal med eleverna. Alla lärare möter elever som tar med sig vardagen och livet in i skolan, och då är det viktigt att alla lärare, och även all övrig skolpersonal, fostras i att jobba med de grundläggande värderingarna i vårt samhälle.

Därför är det viktigt att detta också står med i de inledande delarna av läroplanen, som är generella för alla lärare. Jag säger inte att sexualundervisning ska ingå i kursplanen för syslöjd, men vi socialdemokrater tycker att det är rimligt att ge lärare verktyg så att de kan möta eleverna och ta tuffa samtal om deras vardag och liv, även i dessa frågor. Vi vill att alla lärare ska vara bekväma med att ta dessa samtal.

Därför är det tråkigt att höra Liberalerna ta ett steg bakåt, för de har historiskt kunnat kroka arm med oss socialdemokrater och stå upp för detta.

(Applåder)

Anf. 35 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Det blir lite märkligt att höra Socialdemokraterna prata om grundläggande demokratiska värderingar med tanke på den opposition de befinner sig i och den majoritet de har emot sig. Vår majoritet har flyttat fram positionerna mot antisemitism och stärkt skyddet av judar i Sverige. Vår majoritet har lagt fram förslag om ett friare domstolsväsen och friare universitet, vilket Socialdemokraterna har motarbetat år efter år. Vår majoritet skriver in aborträtten i grundlagen. Vår majoritet tar krafttag mot sexuellt våld och hedersförtryck. Vår majoritet säkerställer att det som är grundläggande demokratiska och svenska värderingar gäller i hela vårt

samhälle. Socialdemokraterna har många gånger motverkat utvecklingen i dessa frågor.

Fru talman! Om man läser betänkandet och lyssnar på debatten förstår man att sexualundervisningen kommer att vara kvar i svensk skola, i relevanta ämnen. Tyvärr har ledamoten Sigvardsson ingen mer replik, men kanske kan vi få höra i ledamotens anförande om det finns några ämnen där Socialdemokraterna tycker att sexualundervisning inte är relevant. Eller tycker Socialdemokraterna att sexualundervisning ska ingå i alla ämnen? Måste den ingå i matematiken och i slöjden?

Jag tycker inte det, och jag tror att de flesta som lyssnar på debatten inte tycker det. Men jag tror att de flesta som lyssnar på debatten inser att vi slår vakt om svenska demokratiska värderingar.

(Applåder)

Anf. 36 ISABELL MIXTER (V) replik:

Fru talman! Liberalerna och regeringen verkar vara måna om att elever ska städa upp efter sitt eget stök. Regeringen har nu kommit fram till att även den måste städa upp efter sitt eget stök. De läroplaner vi har i dag infördes nämligen under alliansregeringens tid, närmare bestämt 2011, och regeringen har insett att det inte blev så bra. I Forssells anförande hörde jag dock inget ansvarstagande utan bara något svävande om att skolan i allmänhet har varit lite för flummig och fluffig. Men det var er tidigare regering, alliansregeringen, som införde dessa läroplaner, och det vill jag att åhörarna ska vara medvetna om.

Så till den fråga tidigare replikör tog upp med Forssell: att regeringen kraftigt försvagar sexualundervisningen genom det förslag som nu ligger på bordet. I princip är alla tunga remissinstanser emot att det som handlar om sexualitet, samtycke och relationer tas bort från de inledande delarna.

Jag förstår inte varför det sitter så långt inne för regeringen att backa från detta. Det handlar om att flytta bort det ansvar som nyligen lades på rektorerna och som har gett goda resultat. Nyligen infördes också ett examensmål för alla lärare som handlar om sexualitet, samtycke och relationer. Nu kommer detta att försvinna, vilket riskerar att återigen fragmentisera undervisningen och göra den mer ojämlig. Varför vill regeringen göra det?

Anf. 37 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag delar inte uppfattningen att detta innebär en försvagning av sexualundervisningen. Jag tycker att det är en falsk beskrivning av det vi gör. Jag menar att när man inte spär ut den över alla ämnen utan koncentrerar den till där det är mest relevant innebär det snarare en förstärkning av sexualundervisningen. Det blir en förstärkning, för där det tas upp tas det upp på ett sätt som är mer relevant för både elever och lärare. Jag delar alltså över huvud taget inte ledamotens uppfattning.

Vi har absolut ett ansvar för de läroplaner vi nu förändrar. Man ska komma ihåg att förändringen har tagit tid. När nuvarande läroplaner lades fram var de bättre än de som var innan, och de nya blir ännu bättre. Jag är öppen för att vi kommer att behöva göra fler förändringar i läroplanerna, för skolan har under väldigt lång tid präglats av att eleverna i princip ska hitta på sin egen kunskap och att lärarna inte ska få vara lärare. Vi menar att lärarna ska vara lärare och bestämma i klassrummet och att det finns

Prot. 2025/26:131
3 juni

*Nya läroplaner – för
en stark kunskapsskola*

grundläggande ämneskunskaper och färdigheter som eleverna måste få. Denna förändring gör vi nu.

Fru talman! Vänsterpartiet vill ju sitta i regering, och jag antar att ledamoten Mixter ska vara utbildningsminister. Ställer Vänsterpartiet upp på de reservationer som finns i det egna regeringsunderlaget om att bevara flumskolan och motsätta sig de förändringar vi gör för att stärka grundläggande ämneskunskaper och färdigheter som att läsa, skriva och räkna? (Applåder)

Anf. 38 ISABELL MIXTER (V) replik:

Fru talman! Det handlar inte om uppfattningar, som Forssell är inne på, utan det handlar om verkligheten. Mätningar och statistik visar att sexualundervisningen har förbättrats till följd av de förändringar som har gjorts genom att lägga ansvaret på rektorerna och genom att ge alla lärare på lärarutbildningen det här examensmålet. Det har lett till en mer jämlik och bättre utbildning för eleverna. Men detta vill regeringen nu riva ned.

Det som också stryks, vilket tidigare replikör var inne på, är skrivningar om att skolan ska arbeta mot hedersvåld. Jag kan inte begripa att regeringen vill ta bort det. Att skolan ska arbeta aktivt mot diskriminering och att skolan ska vara icke-konfessionell försvinner också. Det är väldigt märkligt att regeringen tycker att det är rimligt att stryka detta ur läroplanernas inledande delar. Jag kan inte tolka det på något annat sätt än att regeringen vill försvaga sexualundervisningen, vill att skolor ska få ägna sig åt konfessionell verksamhet och tycker att det kan få förekomma diskriminering, för det här är inte så viktigt.

Remissinstanserna säger att det kommer att vara svårare för Skolverket och Skolinspektionen att se om skolor arbetar mot diskriminering när regeringen styrker detta ur de inledande delarna, och det gör mig väldigt orolig.

Självklart ska skolan arbeta med kunskap. Det ska inte vara en flumskola, utan man ska lära sig relevanta delar. Men att ha trygghet och studiero, något som vi ofta debatterar, måste också få vara oerhört viktigt. Eleverna måste få med sig att man har rätt till sin egen kropp och att man inte ska behöva utsättas för våld. Detta måste också räknas som oerhört viktiga kunskaper.

Anf. 39 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Låt mig upprepa det som har sagts tidigare i debatten. Den här regeringen har stärkt arbetet mot sexuellt våld mer än någon annan regering. Den här regeringen har skrivit in aborträtten i grundlagen. Den här regeringen stärker arbetet mot hedersförtryck och hedersrelaterat våld. Det kan inte komma som en överraskning för vare sig dem som tittar på debatten eller för ledamoten Mixter.

Vi har däremot fortfarande inte fått något svar från vänstersidan. Vi har framför allt inte hört från den kanske aspirerande utbildningsministern Mixter om hon genom sitt regeringsunderlag tänker ställa upp på den flumpolitik som framför allt Centerpartiet och Miljöpartiet står för. De motsätter sig stora delar av det vi gör nu med svensk skola när vi återupprättar kunskapsskolan. Det ska bli intressant att höra det. Det får vi kanske senare i debatten.

Det ska också bli intressant att höra, fru talman, hur ledamoten Mixter tycker att man ska integrera sexualundervisningen i till exempel matematiken. Det fick jag inte svar på från Socialdemokraterna, och jag har hittills inte hört några bra exempel på det från Vänsterpartiet. Det är visst någon mer som ska ta replik på mig. Jag misstänker att det är Miljöpartiet. Kanske får jag svar från Miljöpartiets ledamot.

Jag vill gärna höra ett bra, konkret och kreativt exempel på hur vi ska integrera sexualundervisningen i matematiken. Det är vad det här handlar om. Vi tar inte bort någonting, utan vi flyttar på saker.

Om man har två korgar med fem äpplen i den ena korgen och inget äpple i den andra korgen och flyttar ett äpple till den andra korgen har man fortfarande fem äpplen, men man har flyttat på ett äpple. Lite så är det i den här diskussionen också. Vi har sexualundervisning i skolan i morgon. Vi byter plats på sexualundervisningen i hur vi reglerar den. Sexualundervisningen finns kvar. Vi har fortfarande fem äpplen – sexualundervisningen finns kvar.

(Applåder)

Anf. 40 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Joar Forssell, för anförandet och svaren i replikskiftena!

Nu har Liberalerna suttit på Utbildningsdepartementet en mandatperiod, och Liberalerna gör vad Liberalerna gör på Utbildningsdepartementet. De lägger fram nya läroplaner som ska ersätta de gamla som inte är så bra längre, vilket Liberalerna gjort förut när de ersatt dem som fanns förut och som inte var så bra längre, vilka Liberalerna också hade tagit fram.

Som av en händelse sammanfaller denna debatt med att Liberalerna har presenterat sin politik för nästa mandatperiod. Det dyker upp en del exempel både i betänkandet och i deras presentation som väcker frågor om vad som kommer att hända om Liberalerna mot förmodan sitter kvar i riksdagen och på Utbildningsdepartementet.

Man vill kasta elevinflytandet under bussen. Det räcker med att bestämma om lite kul grejer på rasten. Det är helt häpnadsväckande att Liberalerna stenhårt står fast vid en digitaliserings- och AI-politik för skolan, något som fått det politiska vetenskapliga samtalet att fullständigt haverera den här mandatperioden.

Man vill också att lärare ska få fler befogenheter, vilket vi känner igen från disciplineringsdebatten. Tydligen behöver de ännu större befogenheter nästa mandatperiod, men bara i utsatta områden.

Vissa saker är vi överens om, och det finns vetenskapligt stöd för dem. Det gäller till exempel vikten av studiero och utbildade lärare. Det här finns med. Men det som väcker frågor hos mig är den sviktande inställningen till vetenskaplig grund för sina politiska förslag.

Låt mig runda av det här till en väldigt konkret fråga. Hur kommer det sig att Liberalerna i läroplanerna väljer att peka ut *en* vetenskaplig disciplin som grund i stället för en bred utbildningsvetenskaplig disciplin?

Anf. 41 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag tror att de flesta som tittar på den här debatten förstår att politik är ett hantverk som tar tid. Man gör förändringar över tid, och sedan gör man fler förändringar.

Jag vill minnas att Miljöpartiet skulle rädda skolan på 100 dagar. Efter att de 100 dagarna var slut ville Miljöpartiet fortsätta bestämma över skolan i 100 dagar till och sedan i ytterligare 100 dagar, eftersom man ville fortsätta göra förändringar. När Alliansen tillträdde hade Socialdemokraterna styrt Sverige i 80 av 100 år. De ville fortfarande få bestämma och få fortsätta förändra samhället.

Liberalerna har förbättrat läroplanerna, och vi vill fortsätta förbättra läroplanerna. Liberalerna har gett större befogenheter till lärare, och vi kommer att vilja fortsätta ge större befogenheter till lärare. Jag tycker att det är rimligt, särskilt i utsatta områden. Det är väl inte så märkligt. Om problemen är större behöver åtgärderna följa med. Jag kommer inte att få Nobelpris för den spaningen. Det här är ganska självklart.

Fru talman! När jag kom in i riksdagen satt jag i skatteutskottet. Då ville jag sänka skatten. Vi lyckades få Socialdemokraterna att ta bort värnsskatten. Jag vill fortfarande sänka skatten och tror fortfarande att det är bra för tillväxt. När jag satt i utrikesutskottet ville jag ha mer demokrati och mer handel i världen. Jag vill fortfarande ha mer demokrati och handel i världen. Det är inte konstigt att man vill fortsätta med det som är ens egen politik.

Min och Liberalernas politik – mer ämneskunskaper, mer grundläggande färdigheter och fokus på en kunskapsskola – kommer jag att fortsätta driva. Jag tror inte att vi någonsin kommer att komma i mål och bli helt färdiga. Vi behöver fortsätta skruva på skolan. Min politik är att lärare ska ha befogenhet att bestämma i klassrummet. Det kommer vi att fortsätta behöva skruva på, inte för att jag tycker att vi gör ett dåligt jobb utan för att det finns stora problem att åtgärda.

Det här kommer att ta tid. Vi har gjort mycket förut, vi gör väldigt mycket den här mandatperioden och vi kommer att vilja göra ännu mer nästa mandatperiod.

(Applåder)

Anf. 42 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Det har hänt några gånger här i kammaren att Joar Forssell har gett mig lektioner i hur processerna i kammaren fungerar. Jag gengäldar den tjänsten med att påminna om att det här är ett replikskifte. Jag ställer en fråga, och då är det meningen att ledamoten ska svara på den frågan. Men tack för historieber beskrivningen!

Det jag vill veta om det ärende som vi debatterar i dag är: Om man är ett parti som tycker att kunskap är viktigt, varför väljer man att peka ut *en* vetenskaplig disciplin när skolan och utbildningsväsendet grundar sig på mångvetenskaplig kunskap, kunskap som kommer från många olika discipliner?

För mig låter det som att man säger att man vill ha vetenskapligt stöd men att det inte blir lika viktigt längre när man själv agerar med sina politiska beslut. Jag vill därför veta hur det kommer sig att ni pekar ut just kognitionsvetenskap som den viktigaste vetenskapliga grunden för de här läroplanerna.

Anf. 43 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Man kan gå tillbaka och titta på replikskiftet i efterhand. Jag svarade på flera saker som ledamoten påstod. Om man påstår någonting i ett replikskifte får man svar på det. Det hör till formerna.

När det gäller den konkreta frågan, som kom väldigt sent i den första repliken och som jag nu ska försöka besvara, är det ledamoten säger inte helt sant. När vi har tagit fram dessa läroplaner har lärare, rektorer och kognitionsforskare jobbat tillsammans.

Samtidigt är vi av uppfattningen att det inte fungerar med flum. Det fungerar inte att ha fokus på annat än ämneskunskaper och att läsa, skriva och räkna. Det behöver vara en progression i skolan där man lär sig grunderna först. När vi har testat att göra ungefär som Miljöpartiet vill har det resulterat i att en fjärdedel inte kan läsa eller skriva när de är 15 år gamla.

Det är helt absurda siffror, fru talman. Jag förstår inte att det inte pågår demonstrationer utanför Riksdagshuset varje dag med föräldrar som är desperata när de hör de här siffrorna och undrar vad som ska hända med deras barn. De borde kräva en återupprättad kunskapsskola. Det är helt uppenbart att vi inte kan ha det så här.

Vi vill att de praktiska ämnena ska bli mer praktiska. Vi vill ha tydligare progression och tycker att man ska lära sig grunderna innan man lär sig det mer avancerade – lära sig läsa, skriva och räkna och ha grundläggande ämneskunskaper innan man börjar reflektera, skapa ny kunskap själv och så vidare. Vi tycker att läraren ska leda och inte bara coacha eleverna och att läraren ska bestämma i klassrummet. Tycker man att detta är dålig politik får man stå för det. Jag tror att många tycker att det är ganska bra politik, och det är därför vi genomför den.

(Applåder)

Anf. 44 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservation 2 och reservation 8 i betänkandet.

Den här debatten handlar om skolans kanske allra viktigaste styrdokument – de dokument som varje dag vägleder lärare, rektorer och elever runt om i landet. Därför måste förändringar i läroplanerna präglas av långsiktighet, eftertanke och bred förankring.

Svensk skola behöver styrdokument som är begripliga, sammanhållna och användbara i klassrummet. Lärare ska kunna ägna sin tid åt undervisning och elevernas kunskapsutveckling, inte åt att tolka otydliga formuleringar eller navigera mellan motstridiga skrivningar. Det är därför rimligt att se över läroplanernas struktur och innehåll.

Men just eftersom läroplanerna är så grundläggande för skolans verksamhet borde detta arbete ha genomförts i bred parlamentarisk enighet. Skolans riktning kan inte ändras efter varje regeringsskifte. Vi behöver stabila spelregler som ger lärare, elever och huvudmän trygghet över tid. Därför hade breda parlamentariska kommittéer och regelrätta samtal mellan regering och opposition varit det naturliga sättet att genomföra denna typ av förändring.

Fru talman! Vi socialdemokrater välkomnar ambitionen att stärka kunskapsuppdraget. Sverige behöver en stark kunskapsskola. Men det är också värt att påminna om att arbetet med att förtydliga styrdokumentet inte började med den här regeringen. Under den socialdemokratiskt ledda re-

geringen påbörjades ett omfattande arbete för att minska otydligheterna, renodla uppdraget och skapa bättre förutsättningar för lärarna att fokusera på kärnuppdraget, nämligen undervisningen.

Problemet är därför inte att regeringen vill förtydliga läroplanerna. Problemet är att man väljer att samtidigt ta bort eller försvaga delar som är avgörande för skolans demokratiska uppdrag och för elevernas rätt till kunskap om sin egen samtid.

Fru talman! Detta tar våra reservationer i betänkandet sikte på. Vi värnar elevernas inflytande i skolan och motsätter oss en utveckling där staten i allt större utsträckning detaljstyr undervisningsmetoder och arbetssätt. Lärarna ska, utifrån sin profession och sin kunskap om elevernas behov, vara de som avgör hur undervisningen bäst bedrivs.

Vi vill också säkerställa att den icke-konfessionella undervisningen även fortsättningsvis tydligt kommer till uttryck i läroplanerna. Skolan ska vara en gemensam och sammanhållande kraft som vilar på demokratins och vetenskapens grund.

Därutöver menar vi att områden som sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck måste ha en tydlig och självklar plats i skolans styrdokument även framöver. Det handlar inte om sidofrågor. Det handlar om elevernas rätt till kunskap, och det handlar om jämställdhet, frihet och varje barns rätt att växa upp utan förtryck och begränsningar.

Fru talman! En av de mest oroande delarna i propositionen och betänkandet är att regeringen väljer att försvaga skrivningarna om sexualitet, samtycke och relationer i läroplanernas mål och grundläggande uppdrag. För många barn och unga är skolan den enda plats där de möter kunskap om jämställdhet, kroppslig integritet, relationer och sina rättigheter. Detta gäller inte minst barn och unga som växer upp i hederskontexter eller i miljöer där flickors och pojkars frihet begränsas, där sexualitet är tabubelagt eller där hbtqi-personers rättigheter förnekas.

Att Tidöregeringen föreslår att sexualitet, samtycke och relationer, även skrivningar om hedersrelaterat våld och förtryck, ska strykas från läroplanernas mål och grundläggande uppdrag, alltså från skolans övergripande värdegrund, och i stället begränsas till enskilda kursplaner är ett allvarligt misstag. Därför duger det inte att regeringsföreträdare säger att frågorna fortfarande ska tas upp i vissa ämnen. Om vi tycker att dessa frågor är viktiga på riktigt är det viktigt att de blir en tydlig del av skolans gemensamma uppdrag. Annars riskerar arbetet att fragmenteras och bli beroende av enskilda lärares engagemang.

Barn som inte får med sig demokratiska och jämställda värderingar hemifrån måste kunna möta dem i skolan. Det kräver ett aktivt arbete från hela skolans sida – inte att ansvaret smalnas av så att detta görs till en fråga för några få lektioner i några få ämnen. Vi kan inte bekämpa hedersförtryck samtidigt som vi suddar ut skolans ansvar för att förebygga det.

Fru talman! En annan del där regeringen väljer att försvaga läroplanerna handlar om elevernas inflytande. Låt mig vara tydlig: Det är läraren som leder undervisningen. Det är läraren som planerar, genomför och utvärderar arbetet i klassrummet. En stark lärarroll och ett tydligt ledarskap är grundläggande för en fungerande skola.

Men därifrån är steget långt till att nedvärdera elevernas möjlighet att påverka sin utbildning. Regeringen konstaterar själv i propositionen att be-

stämmelserna om elevinflytande finns kvar i skollagen. Vi menar att läroplanerna också bör ge stöd för det uppdraget och de skrivningarna i lagstiftningen.

Fru talman! Elevinflytande handlar inte om att eleverna ska bestämma vad det ska undervisas om eller hur betyg ska sättas. Det handlar om att ge eleverna möjlighet att ta ansvar, göra sin röst hörd och vara delaktiga i frågor som rör deras skolgång. Detta är en viktig del av skolans demokratiuppdrag.

En skola som talar om ansvar men inte ger elever möjlighet att öva på ansvar riskerar att fostra till passivitet snarare än att fostra aktiva samhällsmedborgare. Erfarenheterna från många skolor är dessutom tydliga: När elever upplever att delaktigheten ökar upplevs även engagemanget, trivseln och ansvarstagandet öka.

Därför är det viktigt att de föreskrifter som nu tas fram utformas med respekt för skollagens intentioner. Ett starkt elevinflytande på övergripande nivå står inte i motsättning till en lärarledd undervisning, tvärtom. En tydlig lärarroll och meningsfull elevdelaktighet kan och bör gå hand i hand. Det rör sig inte om ett val mellan det ena och det andra; en bra skola behöver båda.

Fru talman! Ytterst handlar den här debatten om vilken skola vi vill bygga för framtiden. Vi socialdemokrater vill se en stark kunskapsskola med höga ambitioner för varje elev – en skola med tydliga läroplaner, ordning och reda, studiero i klassrummet och höga förväntningar på både elever och vuxna, där fler elever når godkända resultat än vad nuvarande regering lyckas med och där varje barn får möjlighet att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar.

Men kunskapsskolan får aldrig reduceras till enbart ämneskunskaper och provresultat. Skolan har också ett demokratiskt uppdrag. Därför vill vi se en skola som står upp för jämställdhet, människors lika värde och varje människas frihet att forma sitt eget liv – en skola som tydligt tar ställning mot hedersrelaterat våld och förtryck och som ger barn och unga kunskap om relationer, samtycke och sina rättigheter, där elever får möjlighet att vara delaktiga och ta ansvar i en demokratisk gemenskap.

Vi vill också se en skola där lärarnas professionalitet respekteras, där staten anger riktningen men inte detaljstyr undervisningsmetoderna. Det är lärarna, inte politikerna, som bäst avgör hur undervisningen ska bedrivas i klassrummet.

Avslutningsvis, fru talman: En stark kunskapsskola byggs inte enbart genom nya skrivningar i läroplaner och styrdokument. Den byggs med skickliga lärare och tillräckliga resurser och genom att pengar som är avsedda att användas för våra barns och elevers utbildning också går dit och inte hamnar i aktieägares fickor. Först då kan ambitionerna i denna kampanj bli verklighet i varje klassrum.

(Applåder)

Anf. 45 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Fru talman! Jag får inte riktigt Niklas Sigvardssons resonemang att gå ihop. Han pratar om vikten av att ha en kunskapsskola och att man ska förmedla kunskap och bildning och liknande, och det är klart att vi är överens om det. Men samtidigt har vi sett att lärarrollen har försvagats väldigt

Prot. 2025/26:131
3 juni

*Nya läroplaner – för
en stark kunskapsskola*

mycket, framför allt i förhållande till föräldrar och elever, som har fått ett väldigt stort inflytande över undervisningen.

Vem är det, enligt Niklas Sigvardsson, som ska bestämma i klassrummet? Är det eleverna, föräldrarna eller läraren? Det är min första fråga.

Min andra fråga handlar om detta med sex, samtyckte, relationer och hedersrelaterat våld. På vilket sätt menar Niklas Sigvardsson att undervisningen i dessa ämnen försämras eller försvagas bara för att man flyttar detta från de inledande delarna i ett styrdokument till mer ämnesspecifika i kursplaner? Där lyfts ju dessa ämnen fram på ett helt annat sätt än i dag. Vad är det som säger att detta skulle innebära att man tar bort de här ämnenas relevans i utbildningen? Ingenting! Jag undrar var Niklas Sigvardsson har fått detta ifrån.

Och om vi verkligen menar att vi ska ha en kunskapsfokuserad skola där kunskap ska vara gällande fullt ut framöver, ska då inte kunskapsuppdraget väga tyngre än alla andra målsättningar i en läroplan?
(Applåder)

Anf. 46 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Fru talman! Jag ska försöka svara på de frågor som har ställts.

Det är väl ganska tydligt för den som lyssnat på mitt anförande att svaret på den första frågan – vem det är som bestämmer i klassrummet – är att det är läraren. Jag tycker att det var väldigt tydligt. Om man tolkar anförandet på annat sätt blir jag faktiskt väldigt förvånad. Jag tycker att det var väldigt tydligt.

Det är läraren som bestämmer i klassrummet när det gäller hur undervisningen ska bedrivas, vilka ämnesområden som tas upp när och hur man bedömer dessa. Det är ganska tydligt, och den frågan är inte särskilt svår.

Sådant som gäller sexualitet och samlevnadskunskaper är det viktigt att kunna ha med både i kursplaner med ämnesinnehåll, där man tar upp detta utifrån de mål och det innehåll som bestäms i varje enskild kursplan, och som en mer principiell fråga som handlar om det förhållningssätt vi vuxna har i skolan. I skolans värdegrund står vissa givna uppdrag, som vi ser det som viktigt att alla vuxna i skolan kan och också står upp och försvaret. Det handlar om att möjliggöra att elever kan ha förtroliga samtal med dem som befinner sig i skolan. Det är inte så konstigt.

Det är rimligt att vissa lärare mer praktiskt kommer att ha undervisning på dessa ämnesområden medan andra lärare mer aktivt kommer att kunna jobba när det uppstår situationer på skolan. De ska också kunna möta elever som kommer med dessa problem, till exempel om en elev anförtror sin lärare något i en rastmiljö eller liknande. Den principiella delen handlar om att alla vuxna i skolan ska ha ett ansvar att jobba med de här frågorna.

Anf. 47 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Fru talman! Jag får tacka Niklas Sigvardsson för svaren.

Läraren bestämmer i klassrummet, säger ledamoten. Det är väl bra. Problemet är bara att om vi dessutom har ett starkt elevinflytande över undervisningen bestämmer ju inte läraren fullt ut, utan då är det någon annan som också är med och bestämmer. Det underminerar lärarens roll. Då är det inte längre läraren som bestämmer i klassrummet, utan då bestämmer läraren utifrån vissa andra premisser som man ska ta hänsyn till.

Det jag hör från Niklas Sigvardsson är att han accepterar detta. Han accepterar att läraren ska bestämma i klassrummet, men i vissa fall kan då elevinflytandet tränga undan lärarens roll. Man kan inte tolka det på något annat sätt.

I begreppet ”demokratiska värden” ligger, i alla fall för oss i Tidösamarbetet, inte någonting om hederskultur. Jag vet inte om det är annorlunda i socialdemokratien: Ser man hederskultur och demokratiska värden som två skilda saker? Men för oss är hederskultur inte förenlig med demokratiska värden.

Om vi säger att skolan ska stå för demokratiska värden innebär det också att vi tar avstånd från hederskultur. Då behöver vi heller inte ha någon dubbelskrivning om detta i de inledande kapitlen. Då är det väl jättebra att vi stärker ansvaret och slår fast att detta ska tas upp i de enskilda kurserna, så att det inte glöms bort. Men det omfattas alltså redan av begreppet ”demokratiska värden” i de inledande delarna.

(Applåder)

Anf. 48 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Fru talman! Låt mig börja med elevinflytandet. Det går alldeles utmärkt att ha en stark lärarroll där läraren är den som bestämmer i klassrummet och samtidigt låta elever ha inflytande.

Jag brukar inte gilla att i talarstolen prata om att jag jobbat som lärare innan jag hamnade i riksdagen. Men under alla de år jag jobbade som lärare hade Patrick Reslow varit jättevälkommen att besöka mina klassrum. Där var det tydligt att det var jag som bestämde ämnesinnehåll och hur vi jobbade med bedömningar, men vi kunde samtidigt ha ett samtal om hur vi skapar ett så bra klassrumsklimat som möjligt. Var vi oense fanns det ingen otydlighet om att det var jag som bestämde i klassrummet.

Men det är ganska tydligt att man kan kombinera detta med att bjuda in till inflytande och ha samtal om förhållningsregler och liknande. Det kan man kombinera med en stark lärarroll.

Detta tycker vi socialdemokrater att vi ska ha i alla klassrum i det här landet. Vi ska ha en stark lärarroll kombinerat med elevinflytande, där elever har möjlighet att i dialog med sina lärare jobba med att skapa en så bra skola som möjligt. Både lärare och elever vill ju ha en så bra och trygg skola som möjligt där vi lär oss så mycket som möjligt. Det finns ingen åtskillnad i den delen.

Låt mig komma till detta med demokratiska värden. Det är väl glädjande om det nu är tydligt att hedersrelaterat våld och förtryck inte är förenligt med demokratiska värderingar enligt Tidöregeringens sätt att se det. Då hade vi också kunnat skriva in det tydligt i läroplanens inledande delar, bland de grundläggande värderingarna, så att det inte går att tolka på något annat sätt.

Om man röstar för bifall till den reservation som vi socialdemokrater med flera står bakom blir detta tydligt. Då kan vi se till att vi också blir så tydliga som jag uppfattar att också Patrick Reslow vill att vi ska vara. Vi ska vara tydliga med vilka demokratiska värderingar vi jobbar efter.

Man har fortfarande chansen att lägga till att vi i den här kammaren står upp för att hedersrelaterat våld och förtryck står i strid med de grundläggande demokratiska värderingarna.

(Applåder)

Anf. 49 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Till att börja med hoppas jag att få svar på min fråga om det finns något kreativt förslag från ledamoten när det gäller hur man ska jobba med sexualundervisning i matematiken. Matematik är ju ett av skolans ämnen, och om detta med sexualundervisning ska vara övergripande ska det ju finnas med överallt. Vi vill ju flytta det till relevanta ämnen. Jag nämner detta bara som ett exempel. Det vore intressant att höra hur Socialdemokraterna tycker att sexualundervisningen ska ta sig uttryck i matematikundervisningen.

Jag reagerade lite när ledamoten Sigvardsson sa att sexualundervisning är viktig på riktigt och därför måste vara med bland det övergripande. Jag håller helt med. Sexualundervisningen är viktig på riktigt. Men det finns många saker som är viktiga på riktigt. Om principen är att allt som är viktigt på riktigt ska vara med bland det övergripande i skolans läroplaner undrar jag om inte Socialdemokraterna har missat en del saker som är viktiga på riktigt.

Man kan titta på reservationerna. Det finns en reservation från Centerpartiet om entreprenörskap. Vi kan ha en lång debatt om entreprenörskap i skolan. Och visst är entreprenörskap viktigt på riktigt i samhället. Det är kanske inte relevant i alla ämnen, men det är viktigt på riktigt.

Miljöpartiet har en reservation där klimat, hållbar utveckling och AI nämns. Det tycker jag är saker som är viktiga på riktigt. Men det betyder inte att det ska vara övergripande och en del i alla ämnen i skolan.

Detta verkar inte heller Socialdemokraterna tycka. I utskottet har man nämligen ställt sig bakom andra reservationer tillsammans med de här partierna, men just de här reservationerna ställer man sig inte bakom.

Min andra fråga är därför om inte också Socialdemokraterna, precis som jag själv, Miljöpartiet och Centerpartiet, tycker att klimatet, AI eller hållbar utveckling är viktigt på riktigt.

Anf. 50 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Fru talman! Saker kan vara viktiga på riktigt och ändå inte stå med i läroplanen. Där kan jag dela Joar Forssells bild. Därmed har vi klarat av diskussionen om vad vi menar med viktigt på riktigt.

Jag kunde egentligen upprepa en del av replikskiftet med Patrick Reslow, där jag förklarade varför vi anser att det principiellt är viktigt att de vuxna som finns i skolmiljön är trygga och har de kunskaper som behövs för att prata om dessa tuffa frågor. Många av frågorna är väldigt känsliga, för de berör frågor om livet, sexualitet, relationer, samtycke och hindersrelaterat våld och förtryck. Det är frågor som, på ett annat sätt än AI eller hållbar utveckling, ligger nära individen och är väldigt känsliga.

Därför blir alla de samtal som en ung människa vågar ha med en vuxen i skolan gällande dessa områden väldigt känsliga. Det är väldigt tydligt att de vuxna som rör sig i den här miljön behöver vara utrustade med de kunskaper som behövs för att kunna ha den typen av diskussioner eller för att kunna vara inlyssnande på det sätt som situationen kräver. Det är därför vi socialdemokrater tycker att det är viktigt – det är en principiell och grundläggande värdering – att de här delarna står i de övergripande delarna.

Vi är helt med på att man i vissa kursplaner ska lyfta fram detta och förtydliga att det ska vara en del av ämnesundervisningen. Vi har inte räknat upp matematik och liknande. Vi vill se vad regeringen nu tar fram. Regeringen och ministrar har ju vid olika tillfällen pratat om olika ämnen där detta behövs och om olika många ämnen där det behövs. Där väntar vi fortfarande på svar från regeringen. Hur ser utkastet för kursplaner ut?

Men vi socialdemokrater anser att detta ska vara på en övergripande nivå. Vuxna i skolan med olika ämnesbakgrunder ska kunna ha de här tuffa och riktigt svåra samtalen.

Anf. 51 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag tror faktiskt att jag börjar få svar på min fråga, men jag vet inte om de som tittar på den här debatten blir särskilt mycket klokare.

Det är klart att vi tycker att det ska finnas empatiska och kunniga vuxna i skolan som man kan vända sig till även, så att säga, utanför klassrummet. Vi tycker att elevhälsan ska stärkas. Vi tycker till exempel att de i elevhälsan ska vara närvarande på skolan och faktiskt prata med elever och inte bara göra strategidokument och ha workshoppar med lärare och ledning. De ska alltså också vara med eleverna. Vi tycker naturligtvis att det är viktigt att det finns andra empatiska och väl utrustade vuxna som kan prata om svåra ämnen som ligger nära eleverna.

Fru talman! Det verkar nu på svaret som att även Socialdemokraterna tycker att till exempel sexualundervisningen, precis som många andra viktiga saker, inte har en självklar del i undervisningen i varje ämne. Så tolkar jag Socialdemokraterna, och då är vi överens om det.

Jag tror att det blir väldigt svårt för dem som tittar på den här debatten att förstå vad den praktiska skillnaden är mellan Socialdemokraternas förslag och majoritetens förslag. Vi menar att sexualundervisningen är en viktig del av skolan och att den ska vara en stor del av skolan i relevanta ämnen. Vi menar också att elevhälsan ska stärkas – det ska finnas tillgång till kuratorer och annan elevhälsa – och att det ska finnas ansvarstagande och empatiska vuxna.

Samtidigt finns det saker som är viktiga på riktigt som inte är med i det övergripande. Det finns saker i dag som jag tycker är viktiga på riktigt och som jag tycker ska in i det övergripande, till exempel läsning. Det har inte varit med tidigare. Det kan jag tycka är en kunskap som man behöver i alla ämnen. Det är inte någonting man bara behöver kunna i svenska. Det behöver man också kunna i matematiken.

Jag tackar för svaret och vill få bekräftat att Socialdemokraterna inte tycker att det här ska vara en del av undervisningen i alla ämnen.

Anf. 52 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Fru talman! Det är en självklarhet att alla lärare i sin skolmiljö står upp för och kan prata om alla saker som står i värdegrunden, som vi jobbar med och som är ett övergripande ansvar. Det behöver inte betyda att det i varje enskild kursplan ska stå att man ska undervisa om sexualkunskap. Vi delar helt synen på det. Det går att ha övergripande delar om demokratiska värderingar, om att vi ska stå upp för jämställdhet och liknande. Men vi kan också ha sådant som är med i de övergripande delarna som inte ingår i undervisningen i varje enskilt ämne. Där är vi helt överens.

Men hela den här debatten kokar ned till vad vi socialdemokrater tycker är viktigt. Regeringen har valt att ändra examensmål på lärarutbildningen, till exempel. Man har tagit bort det här området därifrån. Man tar bort det i de övergripande delarna i läroplanen. Det innebär att detta faktiskt riskerar att försvinna helt från lärarutbildningen runt om i landet, och då försvagas möjligheten att ha de här tuffa samtalen. Man gör den här konsekvensändringen. Det står inte med i de övergripande delarna i läroplanen, och det står inte med som ett direkt examensmål i lärarutbildningen. Det finns alltså ingen skyldighet i någon lärarutbildning i vårt land att prata om de här frågorna.

Det får alltså en problematisk effekt när den här delen försvinner i läroplanen i och med de ändringar som man gjort i lärarutbildningen. Detta är på förordningsnivå. Det är alltså regeringen som har beslutat om det – det har inte gått genom den här kammaren.

Vi socialdemokrater tycker att det är en principiellt viktig fråga att vuxna i skolan ska kunna ta ansvar och att alla vuxna som varje dag möter barn och elever ska kunna ta de här tuffa samtalen.

(Applåder)

Anf. 53 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Fru talman! Sedan 90-talet har vi sett att det har skett en ganska stor förskjutning i dessa frågor i Sverige. Vi har sett att synen på elevinflytande har förändrats. Betydelsen av elevinflytande i skolan har ökat på bekostnad av lärarnas roll i klassrummet. Det har lett till en skyldighet att anpassa undervisningen efter enskilda elevers behov, och det har också stärkt vårdnadshavarnas rätt till inflytande över undervisningen.

Konsekvensen av detta blir helt omöjliga förväntningar på lärarna. Den här kalkylen går inte ihop, och det är inte längre tydligt att det är lärarna som leder och bestämmer över undervisningen i skolan. Dessutom har vi de senaste decennierna sett en trend från lärarledd och katederledd undervisning till mer av individuellt och självständigt arbete bland eleverna.

Det är en omfattande och stor utredning – nästan tusen sidor – som ligger till grund för den proposition som vi ska besluta om i dag. Det är ett digert och omfattande arbete. Man konstaterar uttryckligen att den här utvecklingen har lett till sämre kunskapsutveckling och ökade skillnader mellan elevgrupper. Den förändring som vi nu gör när det gäller elevinflytandet hänger alltså ihop med att vi ska möta de problem vi har sett med ökade skillnader mellan elevgrupper och en sämre kunskapsutveckling.

Här finns det en väldigt tydlig målkonflikt. Därför har jag en fråga till ledamoten Sigvardsson. I ditt anförande säger du att ni både vill ha kakan och äta den. Alla tusen blommor ska få blomma samtidigt. Vi ska både ha en stark lärarroll och bibehålla ett oförändrat elevinflytande. Enligt mig och utredningen är det helt omöjligt. Det är en målkonflikt som inte går ihop. Därför är min fråga till ledamoten: Vilket av de här två är viktigast – lärarnas eller elevernas inflytande?

Anf. 54 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Fru talman! Större delen av ledamoten Malmqvists anförande bekräftar den bild vi socialdemokrater – och alla – har: att ojämlikheten i skolan har ökat. Så som jag tolkar det Malmqvist pratar om handlar det om att man kan se skillnader när det gäller vilka elever som har tagit vara på inflyt-

andet och vilka elever som inte har gjort det. Kommer man från socioekonomiskt starka områden har man större chans och möjlighet att veta vilken rätt man har. Där behöver skolan vara den motfaktor som faktiskt ser till att det blir jämlikt. Det handlar om att skapa möjligheter för alla, oavsett bakgrund. Det handlar om att de ska få möjligheter senare i livet och att de kan ta sitt inflytande på allvar och göra sin röst hörd i samhällslivet.

Det är en oerhört viktig del som Josefin Malmqvist är inne på i sitt anförande. Ojämligheten i skolan har ökat de senaste decennierna; det får vi ändå säga. Frågor när det gäller inflytande speglar också just det.

Vi socialdemokrater vet att det – oavsett vad Josefin Malmqvist sa i sitt anförande – går att kombinera en väldigt stark och tydlig lärarroll med att eleverna faktiskt har rätt till inflytande.

Det är väldigt tydligt. Vi kan läsa skollagen. Vi kan läsa om andra förslag som vi faktiskt beslutar om här. Vi socialdemokrater har röstat för att till exempel tona ned skrivningar om vårdnadshavares inflytande. Det handlar om de debatter som vi har just när det gäller de betänkanden som vi pratar om.

Här finns alltså inte den skiljelinje som Josefin Malmqvist vill måla upp.

Det som Josefin Malmqvist i stället borde måla upp är den här bilden: När ojämlikheten i skolan är stor behöver vi se till att skolan fokuserar på att utjämna den, så att alla elever – oavsett hur många böcker som står i bokhyllan hemma och oavsett vilken utbildningsbakgrund och vilken ekonomisk bakgrund föräldrarna har – har möjlighet till bra undervisning. De ska också kunna lära sig att använda sin röst och sin förmåga för att kunna ha inflytande i skolan.

(Applåder)

Anf. 55 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Fru talman! Niklas Sigvardsson verkar ha missförstått betänkandet. Det är alltså inte skillnader i elevinflytande som utredningen pekar på, utan man pekar på att elevinflytandet orsakar skillnader i kunskapsutveckling.

De som drabbas hårdast av en bristande och försvagad lärarroll – av att läraren inte har ett tydligt mandat att leda sitt klassrum – är nämligen de elever som har det tuffast. Eleverna med svagast förutsättningar hemma är de som drabbas hårdast av dessa flummiga skrivningar om krav på elevers inflytande över undervisningen. Det är därför vi nu förändrar det här.

Niklas Sigvardsson säger att det är jag som ledamot som påstår detta. Nej, jag citerar alltså vår utredning på nästan tusen sidor. En lång rad experter har medverkat i den och gemensamt kommit fram till slutsatsen att det i dag är ett problem att elevernas – och vårdnadshavarnas – inflytande har blivit alltför starkt. Det gör vi nu upp med. Nu förtydligar vi att det är lärarna som leder undervisningen.

Det stämmer att vi därmed försvagar det krav på elevinflytande som hittills har gällt och att vi luckrar upp skrivningarna om vårdnadshavares inflytande över undervisningen. Det är nämligen lärarna som ska leda undervisningen. De ska planera innehållet i undervisningen och leda undervisningen i klassrummet.

Jag kommer därför tillbaka till den fråga som Niklas Sigvardsson inte svarar på. Här finns det en målkonflikt: Vi kan inte både äta kakan och ha den kvar, och vi kan inte både påstå att det är viktigt att det är läraren som

leder undervisningen och samtidigt blunda för det faktum att detta betyder att vi måste försvaga elevinflytandet. Vi kan inte ha båda de här sakerna samtidigt.

Detta konstaterade utredningen, och det är bakgrunden till de förändringar vi nu genomför. Därför står jag bakom förslaget i betänkandet – eftersom jag tror på en stark lärarroll i Sverige.

(Applåder)

Anf. 56 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Fru talman! Vi socialdemokrater tycker också att det är viktigt med en stark lärarroll. Vi tycker att det är viktigt att det är läraren som styr undervisningen, planerar undervisningen och genomför de bedömningar som behövs. Där finns ingen skiljelinje.

Däremot finns det en skiljelinje gällande att man skriver att skolan ska bidra till att eleverna blir aktiva samhällsmedborgare. Det står vi nämligen upp för att den faktiskt ska. Det är det skolan ska åstadkomma: Eleverna ska få ämneskunskaper och färdigheter så att de kan bli vuxna och ta plats i samhällslivet – och där ingår inflytande som en viktig del. Inflytande betyder ju inte bestämmande, utan inflytande betyder att man kan ha en dialog och diskussion med läraren i ett klassrum. När oenigheter uppstår är det dock läraren som bestämmer; det är väldigt tydligt.

Det finns också ett brett forskningsstöd för att det – apropå till exempel den diskussion vi hade förra veckan – ofta blir så att skolregler, det vill säga det som tidigare hette ordningsregler eller liknande, följs mycket bättre när elever är med och tar ansvar för dem. Om alla som verkar i skolan får känna att de har möjlighet att vara med och påverka de dokument som man jobbar efter blir det också mycket lättare att jobba efter dem – att faktiskt hålla sig till de överenskommelser man har slutit.

Därför finns inte den målkonflikt som Josefin Malmqvist målar upp. Det går faktiskt att kombinera en starkare lärarroll med elevinflytande i skolan.

(Applåder)

Anf. 57 PATRICK RESLOW (SD):

Fru talman! Ibland tar debatter vändningar, och jag kan än en gång konstatera att jag kanske får avvika lite från det manus jag hade förberett.

Skolan ska präglas av kunskap och bildning. Men den ska inte bara präglas av kunskap och bildning, utan den ska präglas av väldigt hög kunskap och hög bildning. För oss sverigedemokrater är det viktigt att öka andelen högpresterande elever och se till att Sverige är konkurrenskraftigt inom STEM. Det är viktigt att se till att det finns kapacitet att bidra till ekonomisk tillväxt även framöver. Men vi vill även stärka hela basen, det vill säga få upp den lägsta nivån på kunskaperna rejält. Det ställer ökade krav på skolan.

Det handlar också om att skolan ska förbereda inte bara för vidare studier, som det många gånger handlar om i olika debatter, utan även för praktiska yrken. Vi behöver nämligen yrkesskickligt folk. Det är alltså en mångfasetterad uppgift som skolan har, och ska den lyckas med uppgiften krävs väldigt starka och tydliga läroplaner.

Jag kan hålla med oppositionen om att det har funnits brister i tidigare läroplaner. Jag noterade att man sa att det är borgerliga regeringar som har tagit fram de senaste läroplanerna, och det är kanske sant. Vi har inget ansvar för det eftersom vi inte satt i riksdagen då. Men det man bortser från är att i alla fall de första läroplanerna för grundskolan, Lgr 62 och Lgr 69, som på ett sätt grusade kunskapssynen i skolan, inte infördes av borgerliga utan av socialdemokratiska regeringar. När det gäller Lgr 69 hade väl Socialdemokraterna till och med egen majoritet i kammaren. Ansvar vilar alltså inte bara på borgerliga partier.

När det gäller Lgr 80 kan vi konstatera att det två år senare hölls ett allmänt val som Socialdemokraterna vann. Därefter hade man nio år på sig att rätta till de misstag som man nu säger fanns i Lgr 80, men det gjorde man inte. När Lpo 94 kom var det val samma år, och sedan hade Socialdemokraterna tolv år på sig att rätta till de misstag som man nu säger fanns i Lpo 94. Det gjorde man inte. När det gäller Lgr 11 blev det en socialdemokratisk seger i valet 2014, och därefter hade man åtta år på sig att ändra saker – men det gjorde man inte. Ser vi ett mönster?

Detta innebär inte att vi är nöjda med dessa läroplaner. När vi tittar på Lgr 11 kan vi konstatera att det fanns goda intentioner men att problemet var att man lät Skolverket styra den fulla implementeringen av den läroplanen. Det var ett jättestort misstag. När vi nu började diskussionerna om nya läroplaner hade vi några krav från Sverigedemokraternas sida.

Det första var att det skulle vara fullständigt fokus på kunskap, framför allt i de inledande delarna.

Det andra kravet var att läraren skulle bestämma i klassrummet och att detta också skulle synliggöras i läroplanerna.

Det tredje kravet var att vi under inga omständigheter skulle överlämna den fullständiga implementeringen till Skolverket. De ska i stället hållas i schack – i koppel – så att vi inte gör om samma misstag som gjordes 2011. Skolverket saknar nämligen förmågan att följa politiska direktiv.

Varför behöver vi nya läroplaner? Ja, vi har ju problem. Vi har stora elevkullar som har problem att läsa, skriva och räkna. När de väl lär sig sker det ganska sent i skolgången, vilket dröjer kvar och sprider sig till andra ämnen.

Därför måste vi ha en läroplan för grundskolan som fokuserar på uppdraget att eleverna ska lära sig läsa, skriva och räkna. Det förslag som nu ligger på bordet handlar om att just förmågan att läsa, skriva och räkna ska ha en särställning i lågstadiet. Den ska lyftas fram speciellt och vara det man fokuserar allra mest på, så att insatserna sätts in tidigt och korrekt. Det ska inte råda några tvivel om detta i de centrala styrdokumentet.

Det andra skälet är att vi har haft en individanpassad skola, vilket har inneburit kaos i klassrummen. Det har inneburit att vi inte har kunnat ha sammanhållna utbildningar, vilket har skapat problem. Detta måste vi komma i ordning med.

Det tredje skälet är att elever och föräldrar har haft ett alldeles för stort inflytande över undervisningssituationen. Det måste vi också komma bort från, och i det förslag som nu ligger på bordet ser vi till att göra upp med elevinflytandet. Vi säger att det är läraren som fullt ut bestämmer i klassrummet. Läraren ska inte diskutera med eleverna hur upplägget för undervisningen ser ut, vilka böcker som ska läsas, hur mycket läxa som ska ges eller vad som ska göras till dagen efter, utan det är helt och hållet lärarens

ansvar att bestämma detta. Och det är just lärarens *ansvar* – ansvar och skyldighet – att göra det.

Då ska vi inte ha några konstiga formuleringar i läroplanen om att elevinflytande ska gälla, för det kan tillämpas helt felaktigt och få helt orimliga konsekvenser. Helt plötsligt har man även föräldrar på plats som försöker styra och ställa.

Det som också präglar den läroplan som läggs fram som förslag är ett starkt kunskapsfokus. Kunskapen står i centrum framför allt annat. Alla andra målsättningar suddas egentligen bort, bortsett från den demokratiska värdegrunden som är viktig att ha kvar. Ett centralt styrdokument som är tydligt och som innehåller tydliga mål och har ett tydligt innehåll blir också lättare att följa, inte bara för elever utan framför allt för rektorer och lärare.

Vi har också suddat ut alla betygskriterier som präglar dagens läroplan, där målet har varit att undervisningen ska bygga på att man ger ett visst betyg enligt en krysslista som man bockar av för att se hur långt elev X har nått. Nu inför vi sammanvägda bedömningar. Betygskriterierna blir mycket mer avskalade. Undervisningen ska baseras på kursplanerna, inte på att man ska ge ett visst betyg.

Om den här läroplanen går igenom och blir verklighet tror jag på det hela taget att vi skapat förutsättningar för en stark kunskapsskola framöver. Vi skapar då också det som sverigedemokrater har som målsättning för svensk skola, nämligen att det ska vara en skola i världsklass – världens bästa skola!

(Applåder)

Anf. 58 ISABELL MIXTER (V) replik:

Fru talman! Jag får tacka ledamoten Reslow för historielektionen. Till historien vill jag också lägga till att Reslow är tidigare moderat och därför uppenbarligen ansvarig för den nuvarande läroplanen som infördes av alliansregeringen.

Jag håller med Reslow om att elever ska lära sig läsa, skriva och räkna i skolan. Det är oerhört grundläggande kunskaper som alla elever behöver få med sig. Sveriges skola ska vara den allra bästa möjliga. Det vi ser efter fyra år med den här regeringen är dock en utveckling som går åt andra hållet. Andelen elever som får F i ett eller flera ämnen har under den här mandatperioden ökat från 24 till 28 procent.

Forssell stod tidigare här i talarstolen och sa att vårdnadshavare borde vara upprörda över detta och demonstrera utanför riksdagen. Det håller jag med om, men det är ju den nuvarande regeringen som har avstått från att satsa på skolan. I stället har man sänkt skatten för de allra rikaste. Jag tycker att det vore klädsamt om man tog ansvar för det.

Jag vill också tacka Reslow för att han var väldigt ärlig i sitt anförande och sa att alla värden i skolan förutom kunskapsuppgiften ska suddas ut. Andra regeringsföreträdare har försökt säga att det bara är kosmetiska förändringar när man tar bort de andra värdena i de inledande delarna av läroplanen och att de kommer att finnas kvar ändå.

Därför vill jag fråga Reslow: Är det så att regeringen och Sverigedemokraterna anser att alla andra värden, förutom kunskap och demokrati, ska suddas bort från skolans uppdrag?

Anf. 59 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Fru talman! Tack, Isabell Mixter, för frågorna!

Nej – det är från de inledande delarna som de ska suddas ut. Varför vill vi det? Jo, för att vi anser att ju fler mål vi har i de inledande delarna, desto större blir målkonflikten. Det ska handla om kunskap och ingenting annat. Sedan sa jag för övrigt att även demokratiska värden ingår där.

Det är rätt som mina kollegor har sagt: Det ska bort från de inledande delarna och in i kursplanerna. Jag ber om ursäkt om jag uttryckte mig otydligt, men jag tyckte att det framgick av sammanhanget att jag pratade om de inledande delarna.

Andelen elever med betyget F ökar, sägs det. Ja, så är det, och en stor anledning till det är bland annat den massinvandring vi har haft, vilket inte är någonting som jag har sett Vänsterpartiet agera för att förhindra. Vänsterpartiet bär ett väldigt stort ansvar för den utvecklingen.

Nu förmår vi dessutom skapa ett helt nytt betygssystem, någonting som den tidigare majoriteten inte måktade med. Man ville bara frisera lite på kanten och avskaffa betyget F, men då hade problemen kvarstått. Att avskaffa ett betygsssteg innebär ju inte att du får bättre kunskaper. Kunskaperna hade varit lika dåliga ändå. Man hade gått vidare till nästa steg i utbildningskedjan med betyget E och därmed inte klarat studierna.

Kraven måste vara högre än så, och det är det som vi från vår sida kämpar för. Vi ska inte sänka kraven. Nu ska vi göra om betygssystemet, och då kommer detta såklart att förändras. Det kunde även Vänsterpartiet tillsammans med sina samarbetspartier ha lagt fram förslag om under förra mandatperioden, men det fanns det ingen vilja till.

(Applåder)

Anf. 60 ISABELL MIXTER (V) replik:

Fru talman! Det tog alltså exakt en minut innan ledamoten Reslow började tala om att det är invandringens fel i stället för att ta ansvar för sitt eget misslyckande med Sveriges skola.

Resultatet efter fyra år med den här regeringen och Sverigedemokraterna är att resultaten i skolan sjunker. Det är ert ansvar att det ser ut så. Sveriges Lärare vittnar om de värsta nedskärningarna på 30 år. Ni har sänkt skatten för Ulf Kristersson och er själva i stället för att satsa pengarna på skolan. Ta ansvar!

Jag förstår faktiskt inte hur det kan vara en målkonflikt att säga till exempel att skolan ska vara icke-konfessionell, det vill säga att vi inte ska ha en religiös skola. Det vill ni stryka ur de inledande delarna. Tycker Sverigedemokraterna att det är okej att ha lite muslimsk undervisning? Jag förstår heller inte hur det kan vara en målkonflikt att man ska jobba med jämställdhet och mot diskriminering. Det borde vara självklart att göra det.

Tvärtom borde vi stärka dessa värden. Det ska också vara rektorns ansvar att se till att det uppfylls. Om man flyttar ned det till olika ämnen och kursplaner blir det inte längre rektorns ansvar, vilket även blir problemet när man nu flyttar över sexualundervisningen till olika ämnen. Om mentorn vanligtvis undervisar i kemi är det kanske inte mentorns ansvar att prata med eleverna om hur de ska bete sig mot andra, att man har rätt till sin egen kropp, att hedersproblematik är fel och så vidare.

Detta måste vara hela skolans ansvar.

(Applåder)

Anf. 61 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Fru talman! Jag vet att Isabell Mixter, precis som jag, vill ha ett statligt huvudmannaskap för skolan. Men det är inte så än, utan det är kommunerna som har ansvaret. Då ligger också det huvudsakliga finansieringsansvaret på kommunerna.

Vi vet att det finns kommuner som går med mångmiljonvinster. SKR går ju med enorma vinster. I min egen hemstad Malmö var det över en halv miljard i vinst. Lades de pengarna på skolan? Nej! Varför gör man inte det? Varför såg inte Isabell Mixter till att exempelvis Malmö stad lade mer pengar på skolan om det behövdes? Hon kunde ha tagit kontakt med sina partikamrater i Malmö och fixat det.

(ISABELL MIXTER (V): Vi styr inte i Malmö!)

Jag tror att det är jag som pratar – tack.

Resultaten sjunker, sägs det. I internationella mätningar sjunker inte resultaten, men de sjunker för den grupp som inte har svenska som modersmål. Är detta en konsekvens av invandringen? Ja, det är klart att det är. Men det förnekar Vänsterpartiet konstant.

När det gäller värdegrund är det helt klart att Sverigedemokraterna inte försvarar en muslimsk värdegrund. I Sverige har vi en kristen värdegrund, och det finns skolor och inte minst förskolor som drivs exempelvis av Svenska kyrkan. Ska de läggas ned i Vänsterpartiets Sverige?

Vi tycker inte det. Det finns inga problem med dem. Det finns många kristna skolor som håller sig till uppdraget och som sköter sig. Men vi vet att det finns problem med muslimska skolor och att man i vissa fall har agerat väldigt kraftfullt från Skolinspektionen.

Nu finns det inte så många muslimska friskolor kvar, men vi vet om att det finns konfessionell undervisning även på skolor som inte är konfessionella. Det är inte bra, men Sverigedemokraterna är inte beredda att slå hål på den kristna värdegrund som ändå har skapat vårt samhälle.

(Applåder)

Anf. 62 ISABELL MIXTER (V):

Fru talman! Sveriges elever ska få de allra bästa möjligheterna att lära sig så mycket som möjligt. I dag debatterar vi ett förslag till ny läroplan. Jag tycker att det är positivt att ändra tonvikten i läroplanen så att den ligger mindre på förmågan att resonera och mer på kunskap, särskilt för de yngre åldrarna. Förmågan att resonera och att utveckla sina resonemang kommer ju först efter att man har skaffat sig en viss kunskap inom ett område, och förslaget till förändring av läroplanen är därför till stora delar positivt.

Jag tycker dock att regeringen går alldeles för långt i att renodla fokuset på kunskap. Skolan har också andra viktiga värden. Elever ska bli trygga individer som har med sig andra viktiga kunskaper än rena ämneskunskaper. Sådana kunskaper är viktiga såväl i skolan som senare i livet. Det ansvaret bör vila på skolan som helhet och inte läggas på enskilda ämnen.

Regeringen vill stryka viktiga delar ur de inledande delarna av läroplanen. Regeringspartierna försöker att tona ned betydelsen av förändringen. De har sagt att detta görs av kosmetiska skäl och att det inte finns någon poäng med att vara dramatisk.

Fru talman! Jag ska inte vara dramatisk, men jag vill vara väldigt tydlig med att det är mycket olyckligt att stryka viktiga delar ur läroplanens inledande delar och stoppa in dem i enskilda ämnen eller helt stryka dem.

Så här skriver Skolverket i sitt remissvar: "Utredningens förslag innehåller ett flertal ändringar i skollagens första kapitel, som innehåller grundläggande bestämmelser för hela skolväsendet. Bestämmelserna i första kapitlet har därför en starkt styrande roll och ett viktigt signalvärde. Denna ställning framgår inte av utredningens motivering till förslagen, utan de framställs snarare som redigeringar och ändringar av klarspråkskaraktär."

Skolverket skriver vidare: "De bestämmelser som föreslås ändras innehåller grundläggande rättigheter för barn och elever och är en viktig del i Sveriges tolkning och tillämpning av såväl barnkonventionen som grundlagen och andra internationella konventioner. Bestämmelsernas tyngd återspeglas inte i motiveringen till förslagen eller i konsekvensutredningen. Skolverket anser att lagändringar av detta slag bör utredas med noggrannhet och med ett särskilt fokus på dessa rättigheter, i stället för att få karaktären av följdändringar för att förenkla utformningen av underliggande författningar."

Jag kan bara instämma.

I regeringens förslag försvagas skrivningarna om rätten till trygghet och skydd mot kränkande behandling. Jag menar att detta bör ingå i det första kapitlet. Skrivningar om diskriminering ska inte tonas ned. Det finns visserligen skrivningar om det i skollagen, men den täcker inte in all typ av diskriminering utan hänvisar endast till diskrimineringsgrunderna. Därför behöver skrivningarna om att motverka all typ av kränkande behandling kvarstå i de inledande delarna av läroplanen.

Vi vet att det förekommer kränkande behandling i skolorna varje dag, och detta måste motverkas med all kraft. Inte minst ser vi en oroande trend med att allt fler barn och unga mår allt sämre och att utsattheten i skolan har ökat.

I förra veckan diskuterade vi trygghet och studiero. Samtidigt vill man här försvaga skolans arbete med att motverka kränkande behandling och diskriminering.

Det som står i läroplanens inledande delar om att det är hela skolans och rektorns ansvar står ju där av en anledning. Skrivningen om att skolan ska vara icke-konfessionell stryks ur de inledande delarna. Både Skolverket och Skolinspektionen skriver att den bör kvarstå.

Det blir också mycket märkligt att stryka den delen när den kommer precis efter en mening som handlar om att värden gestaltas och förmedlas i överensstämmelse med kristen tradition och västerländsk humanism. Att stryka meningen om att skolan ska vara icke-konfessionell öppnar för märkliga tolkningar.

Vänsterpartiet vill också gå längre och förbjuda alla religiösa friskolor. Att stryka skrivningen om att skolan ska vara icke-konfessionell är ett steg i en annan riktning.

Fru talman! Många har talat om sexualitet, samtycke och relationer. Detta föreslås strykas ur de inledande delarna. Enligt propositionen ska det i stället ingå i fem kursplaner. Att plocka bort dessa skrivningar från de inledande delarna riskerar att kraftigt försvaga sexualundervisningen och skolans helhetsansvar för densamma.

Sexualundervisning är verkligen inte enbart en fråga om biologi utan också en fråga om samtycke, relationer, mäns våld mot kvinnor, hedersvåld med mera. På dessa områden har Sverige varit ett föregångsland, till exempel när samtyckeslagen infördes. Vi måste fortsätta ta ansvar för att prata om detta och resonera med våra unga om vikten av samtycke och att man har rätt att bestämma över sin egen kropp.

Fru talman! Sexualundervisningen är ett område som behöver förstärkas, inte försvagas. Så sent som 2022 blev området ett examensmål på lärarutbildningen, vilket har lett till ökad kvalitet i elevernas utbildning. Att man nu försvagar skrivningarna om detta leder till att det plockas bort som ett examensmål för lärare.

Även skrivningarna i läroplanen om rektorns ansvar förstärktes 2021. Att plocka bort dessa skrivningar från de inledande delarna flyttar ansvaret från rektorn ned till enskilda lärare. Det kommer att få konsekvenser för utbildningen. Det kommer att bli mer ojämnt mellan olika skolor och lärare.

I 40 remissvar riktas kritik mot den förändring som regeringen nu gör. Regeringens förslag riskerar att kraftigt försvaga sexualundervisningen.

Återigen vill Tidöregeringen försvaga elevinflytandet. Det är en märklig väg att gå. Det finns gott om forskning som visar på de positiva effekterna av elevinflytande. Självklart ska det inte gå över styr, och inflytande är inte att likställa med att eleverna bestämmer. Självklart är det läraren och inte eleverna som ska vara den självklara ledaren i klassrummet.

I det förslag till läroplan som vi diskuterar här i dag menar regeringen att det kan tas bort, då det redan finns skrivningar om detta i skollagen. Nu tas skrivningar om elevinflytande bort på många olika områden; snart är det bara i skollagen som de finns kvar. Detta innebär en tydlig försvagning av elevernas rätt till inflytande.

Hur vore det om vi lade ansvaret för Sveriges skolmisslyckande på systemet i stället för att försöka lägga över det på de enskilda eleverna? Vad är det som har hänt i svensk skola? Vi har gått från att vara världsledande och ha en jämlik, kompensatorisk skola med mycket goda resultat till att ha en skola som är ojämlig och segregerad och har svaga resultat. Samtidigt plockar aktiebolagsskolorna ut miljardvinster.

Det som är fel i svensk skola är inte elevinflytandet. Det handlar om ett systemfel, om ständiga nedskärningar och om vinster som läcker ut till aktieägare. Det är detta som har slagit sönder svensk skola.

Om vi minskar eller tar bort elevinflytandet ur svensk skola riskerar vi att gå miste om något som har varit en viktig framgångsfaktor för svensk skola, nämligen att vi fostrar demokratiska unga. Detta har starkt stöd i FN:s konvention om barns rättigheter.

Fru talman! Det är viktigt att vi som politiker har tilltro till dem som är proffs på undervisning. Det är lärarna och skolledarna – inte vi som sitter i riksdagens kammare. En och annan kanske råkar ha en lärarutbildning även här, men det är inte politiker som bäst bestämmer över skolans undervisningsmetoder. Jag ser alltså med viss oro på att regeringen skriver att kursplaner ska innehålla undervisningsstrategier, även om det också står att lärare bestämmer vilka specifika metoder som ska användas och att det måste vara tydligt i praktiken att det är de som är proffsen och som bestämmer.

Jag vill slutligen betona den oro som finns i Skolsverige just nu, bland skolledarna och dem som ska genomföra regeringens förslag ute i verkligheten, över att allt detta ska implementeras 2028. Det måste till ekonomiska resurser för att huvudmännen ska kunna få allt detta på plats.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 8.
(Applåder)

Anf. 63 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Tack till ledamoten Mixter för anförandet! Det finns en hel del som vi håller med varandra om, och det är jag väldigt glad för.

Jag skulle vilja reda lite i regeringsunderlaget som ledamoten Mixter vill representera. Vi fick höra förra veckan att Centerpartiet släppte några av sina käpphästar. De vill inte längre driva dem i förhandlingar med de andra vänsterpartierna, alltså Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna.

En käpphäst som i alla fall jag har uppfattat att Centerpartiet har haft väldigt länge gäller entreprenörskap. Det finns en reservation från Centerpartiet i det här betänkandet om att man vill ha mer entreprenörskap i skolan. Det tas nämligen bort ur den övergripande läroplanen.

Fru talman! Jag hörde inte ledamoten Mixter nämna någonting om entreprenörskap, men man skulle kunna säga att just det är lite av en käpphäst för Vänsterpartiet – ett slags negativ käpphäst – att inte vara de största förespråkarna för entreprenörskap. Det gläder mig att Vänsterpartiet i det fallet vill renodla läroplanerna och se till att saker hamnar där de hör hemma.

Fru talman! Jag undrar varför Vänsterpartiet inte ställer sig bakom någon reservation i den här frågan. Man hade alla möjligheter att göra det. Man har ställt sig bakom andra gemensamma reservationer men inte motionerat om detta, vad jag har sett. Därför undrar jag varför Vänsterpartiet håller med regeringen om att entreprenörskap inte ska vara en del av det övergripande i läroplanerna.

Anf. 64 ISABELL MIXTER (V) replik:

Fru talman! Tack, Joar Forssell, för frågan!

Om jag inte missminner mig var det 2011 det kom in i läroplanen att skolan ska arbeta med entreprenörskap. Det har alltså inte särskilt lång historik. Det har inte på något sätt varit negativt, tänker jag, att skolan har arbetat med detta, men det finns också många andra viktiga saker som skolan behöver arbeta med.

Det regeringen nu vill stryka ur de inledande delarna av läroplanerna är sådant som har en mycket längre historia och som är grundläggande, tänker jag, för att alla barn ska ha en trygg skolmiljö och ett tryggt liv senare. Det är sådana färdigheter som man inte ska behöva vara utan. Att som ung kille till exempel få lära sig om samtycke är ju essentiellt för att kunna ta sig vidare i livet.

Att 27 procent av alla unga flickor har blivit utsatta för sexualbrott är en skrämmande siffra. Jämställdhetsmyndigheten skriver i sin strategi bland annat att man måste arbeta med värderingar hos unga personer för att vända den trenden. Jag har alltså väldigt svårt att se varför regeringen vill tona ned skrivningarna om hela skolans ansvar för att arbeta med

sexualundervisning, mot diskriminering och för att skolan ska vara icke-konfessionell.

Anf. 65 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag upplever att ledamoten undviker själva frågan. Vi har ju haft debatt tidigare i dag om bland annat sexualundervisning. Man kan titta på den debatten i efterhand och hitta replikskiften där vi går igenom det ganska noga. Jag konstaterade att det var Liberalerna som drev igenom samtyckeslagstiftningen. Jag konstaterade också att det är Liberalerna som har drivit igenom att aborträtten skrivs in i grundlagen. Regeringen har tagit krafttag mot sexuellt våld. De delarna är vi överens om, liksom om allvaret i dem.

Min fråga rör entreprenörskap. Det finns även annat som man borde lyfta in, till exempel läsning. Det är viktigt och borde kunna vara del av det övergripande. Men ämnet entreprenörskap tar vi alltså bort, så som det uttrycks nu, och man kan säga att vi gör det tillsammans med Vänsterpartiet eftersom Vänsterpartiet också kommer att rösta för detta. De har inte ställt sig bakom reservationen och ställer sig därmed bakom regeringen i den frågan.

Min fråga kvarstår. Jag skulle vilja höra en motivering från ledamoten Mixter varför man ställer sig bakom att ta bort entreprenörskap ur de övergripande delarna av läroplanerna. Det skulle vara väldigt intressant. Varför vill Vänsterpartiet tillsammans med regeringen ta bort just entreprenörskap ur det övergripande? Jag tror att ledamoten har uppfattat min fråga nu och kommer att kunna ge ett svar.

Anf. 66 ISABELL MIXTER (V) replik:

Fru talman! Jag förstår att det Joar Forssell vill att jag ska säga nu är att jag hatar företagande. Men det gör jag verkligen inte. Jag tycker att det är superbra med dem som driver företag. De får Sveriges ekonomi att bli bättre. Det vill jag vara tydlig med.

Det vi pratar om i dag är vad som ska ingå i skolans läroplan, och här har regeringen lagt fram ett förslag om att entreprenörskap ska utgå ur de inledande delarna av läroplanen.

Det normala förfarandet när man tittar på en proposition är att överväga vilka delar man kan acceptera och vilka man anser är dåliga. Vi har kommit fram till att det allvarligaste i den här propositionen är att regeringen vill stryka elevinflytandet och värdet av jämställdhet och av att jobba mot diskriminering och kränkande behandling och försvaga sexualundervisningen. Det är det som är allvarligt i propositionen, och det är det vi är emot.

Varför ämnet entreprenörskap försvinner får Joar Forssell själv svara på. Det är ju hans regering som har lagt fram propositionen.

Jag känner inte att entreprenörskap är särskilt viktigt. Det finns andra partier som tycker att det är viktigt att det står kvar, men för mig är det inte lika viktigt som de demokratiska värdena, att alla elever ska bli trygga medborgare som vet hur man utövar inflytande och som vet rätten till sin egen kropp. Det tycker jag är viktigt att skolan är med och bidrar till.
(Applåder)

Fru talman! För en lärare som ska undervisa om till exempel en atom underlättar det att kunna säga att en atom har en kärna och elektroner som kretsar kring kärnan på samma sätt som planeterna snurrar runt solen i ett solsystem. Vi använder nämligen ofta kunskap för att lära oss ny kunskap.

Jag tycker att ett av de bästa sätten att beskriva hur vi lär oss är att likna det vid en kardborre. Ni vet – kardborren har små krokar som gör att andra saker fastnar. Det är så kunskap fungerar. Ju mer vi vet, desto mer kan vi lära oss, för vi knyter och relaterar kunskap till sådant vi redan vet.

Liknelsen om atomerna och elektronerna kommer från en professor som heter ED Hirsch och som skrev en bok som blivit banbrytande på området. Den kom ut 1996, två år efter den svenska läroplanen 1994. Boken heter på engelska *The schools we need and why we don't have them*, alltså de skolor vi behöver och varför vi inte har dem.

Därefter har vi fått en bred forskningsutveckling och forskningsbas på området. Han beskriver varför vi behöver läroplaner som fokuserar på kunskap framför förmågor hos små barn. Man behöver alltså först lära sig fakta och kunskap för att sedan kunna lära sig mer under hela skoltiden och använda det för att utveckla sina förmågor.

Han beskriver väl i sin bok att detta i synnerhet gäller elever som kommer från mindre bemedlade hem, som har tuffare hemförhållanden och som inte har föräldrar som läser böcker för dem varje kväll eller tar med dem ut och visar dem världen. De behöver en skola som fyller på med all den kunskap som behövs.

Detta, mina vänner, är skolans riktiga kompensatoriska uppdrag. Det handlar om att säkerställa att alla elever får den bas de behöver. Om man inte har lärt sig om planeterna och solsystemet får man det svårare att lära sig om andra saker senare under skoltiden. De elever som inte får med sig kunskapen hemifrån riskerar att halka efter, och gapet växer år efter år. Det blir en snöbollseffekt. Det här är en fråga om rättvisa och om att skolan ska ge alla elever samma möjligheter att lyckas. Detta är det enskilt viktigaste i de nya läroplanerna.

Fru talman! I dag lämnar en av sex elever grundskolan utan behörighet till gymnasiet. Det är inte en statistisk fotnot utan ett brutet löfte som vi som samhälle har gett till hundratusentals unga människor. Sverige har under lång tid rört sig i fel riktning. Pisaresultaten 2022 visade att var fjärde 15-åring – en av fyra – inte kan läsa ordentligt. De behärskar inte grundläggande läsförståelse. Samtidigt ökar skillnaderna mellan våra elever. I ett land som Sverige, som en gång stolt kallade sig kunskapsnation, är detta fullkomligt oacceptabelt och bakgrunden till den proposition som vi debatterar här i dag.

Fru talman! Låt mig börja med det kanske mest grundläggande här, nämligen att kunna läsa. Det verkar enkelt, men bakom siffrorna för bristande läsförståelse döljer sig en pedagogisk missvisning som har fått pågå under alltför lång tid. Sverige har under decennier tillämpat metoder för läs- och skrivinlärning som saknar tillräckligt vetenskapligt stöd. Nu blir det stopp för det.

Nu konstaterar och fastslår vi i de nya läroplanerna att läs- och skrivinlärning har en särställning under lågstadiet därför att det är helt avgörande för kommande skoltid. Lärarna ska få stöd i att bedriva undervisning som vilar på vetenskaplig grund. Det handlar om systematisk och explicit

undervisning med hjälp av phonics, eller den strukturerade avkodningsmetoden som det har översatts till på svenska. Den ska vara grunden, för där finns en mycket bred vetenskaplig grund.

I debatten låter det ibland som att det är en av flera metoder som man kan välja och vraka mellan som man vill, men så ser inte forskningsstödet ut. Det är solklart och tydligt vilken metod som bäst lär barnen att läsa, och då är det vårt ansvar att säkerställa att de gör det.

Det här låter kanske tekniskt, men i praktiken handlar det om att varje lärare i årskurs 1 ska ha ett tydligt, evidensbaserat verktyg i handen för att lära varje barn att avkoda en text. Det är inte en detalj utan helt avgörande för vår svenska skolutveckling och allt lärande framöver.

Fru talman! En skola som inte ger barn möjlighet att läsa, skriva och räkna sviker barnen inte bara i klassrummet utan faktiskt för livet. Sveriges Lärare visade nyligen att elever som lämnar grundskolan utan slutbetyg har 20 gånger högre odds att dömas för våldsbrott jämfört med elever som har fullständiga betyg – 20 gånger högre! Det är vad som står på spel när vi talar om kunskapsresultat här i dag.

Det handlar om livschanser. Det handlar om frihet och möjlighet att forma sitt eget liv. Moderaterna menar att en lyckad skolgång är den viktigaste skyddsfaktorn mot framtida utanförskap. Därför är detta inte enkom en utbildningspolitisk fråga utan en av de viktigaste jämlikhetspolitiska frågor som vi kan ta tag i.

Vad handlar då de nya läroplanerna om, och vad innehåller de? Som vi har hört här i debatten i dag handlar det om kunskap, kunskap och kunskap. Jag tänkte göra tre nedslag.

Det första handlar om kunskapsinriktning med tydlig progression – en stor brist i den nuvarande läroplanen som vi nu gör upp med. De nya kursplanerna ska ha en tydlig struktur: syfte, bidrag till skolans mål, innehåll, undervisningsstrategier och betygskriterier.

Grundläggande kunskaper och färdigheter som att läsa, skriva och räkna betonas, särskilt i de tidiga åren. Mer kognitivt avancerade moment som analys och reflektion introduceras senare och stegvis, efter hand som barnen får en kognitiv utveckling som gör att de klarar av att hantera det och efter hand som de får den kunskapsbas – stoffet – som de behöver för att kunna analysera och problematisera. Det handlar inte om att vi sänker ambitionerna, utan det handlar om att ha en förståelse för hur barns hjärnor fungerar.

Det andra handlar om att vi stärker lärarnas roll. Det ska framgå av skollagen att det är läraren som förmedlar och förankrar kunskaper hos eleverna. Det är läraren som bestämmer över undervisningen. Det är ett professionellt ansvar som inte kan delegeras till elever eller föräldrar. Det innebär att vi nu begränsar möjligheten för vårdnadshavare att utöva ett långtgående inflytande som kan gå ut över lärares arbetsförhållanden och undervisningens kvalitet, vilket utredningen också konstaterar.

Här finns en tydlig konflikt med oppositionen, som gemensamt opponerar sig mot det minskade elevinflytandet. Som vi har hört här i tidigare replikskiften har vi sedan 90-talet sett en trend i Sverige mot ett stärkt elevinflytande, på lärarnas bekostnad. Samtidigt har lärarrollen tonats ned.

Skyldigheten att anpassa undervisningen efter varje enskild elev är i dag långtgående, precis som vårdnadshavarnas rätt till inflytande. Det har lett till förväntningar som inte går att uppfylla och en otydlighet när det gäller lärares ansvar för undervisningen.

Vi menar att det är lärarna som leder, planerar och genomför undervisningen. Därför tar vi nu äntligen bort eller tonar ned de skrivningar som hittills har funnits när det gäller elevernas inflytande. Det finns en fundamental skillnad i grunden mellan regeringen och oppositionen i synen på undervisning.

Det tredje jag vill lyfta fram är en reform som riskerar att hamna lite i skymundan här i debatten, nämligen den nya kursplanen i grundläggande svenska. I dag är kursplanen i svenska som andraspråk inte anpassad för elever som är nybörjare i språket. Nivån är satt för elever som har en viss förkunskap, vilket innebär att nyanlända elever möter mål som i praktiken är ouppnåeliga under de första åren.

Nu inför vi en ny kursplan i grundläggande svenska, med realistiska och anpassade mål som ger eleverna en verklig och rimlig chans att lyckas i sin språkinläring och som ger lärarna relevanta verktyg. Det är en reform som görs av respekt för lärarnas situation, och vi förtydligar att målet är att eleverna sedan ska övergå i ordinarie svenskundervisning.

Fru talman! De nya läroplanerna träder i kraft höstterminen 2028, samma tidpunkt som den tioåriga grundskolan. Det är klokt. Ett samordnat införande ger skolor, lärare och skolhuvudmän tillräckligt med tid att förbereda sig.

Men låt oss inte låtsas som att vi har tid att vila. Det arbete som nu måste ske med att ta fram de nya kursplanerna för alla ämnen i den obligatoriska skolformen är stort. Det kräver att Skolverket arbetar effektivt, att remissinstanser involveras och att implementeringen tar hänsyn till lärarens vardag och till forskning om hur barn bäst lär sig. Detta arbete pågår just nu, och vi följer det mycket noga.

Precis som mina kollegor konstaterade tidigare i debatten är det en av anledningarna till det tidigare misslyckandet med implementeringen av läroplanen från 2011.

Avslutningsvis, fru talman, är skolan samhällets viktigaste investering. Den ger oss möjligheter att utjämna livschanser och ge varje barn en god start i livet. Det som ska spela roll är inte varifrån man kommer utan vart man är på väg.

Det kräver att vi menar allvar med det vi säger: att vi sätter kunskap i centrum, att vi litar på lärarna och att vi ger eleverna det som de faktiskt behöver för att klara sig, nämligen en skola som fokuserar på kunskap. Det är detta som dessa läroplaner syftar till. Med det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 68 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Josefin Malmqvist för anförandet och en grundlig genomgång av regeringens politik när det gäller läroplanerna.

Josefin Malmqvist tog upp Skolverkets arbete med läroplanerna och refererade till tidigare inlägg i debatten. Det gjorde Malmqvist även i förra veckans debatt när vi diskuterade vetenskaplig grund. Hon exemplifierade då med att Skolverket har fått i uppdrag att säkerställa intern kompetens

inom kognitionsvetenskap, och just kognitionsvetenskap tog ledamoten upp under anförandet.

Jag undrar: Om man nu tycker att det är väldigt viktigt med vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, hur kommer det sig att det är så viktigt för den här regeringen att peka ut exakta metodval och vilken vetenskaplig grund som ska gälla på en oberoende expertmyndighet som Skolverket?

Anf. 69 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Hansén för frågan.

Vi gör nu upp med de problem som har funnits i den svenska skolan under alltför många år. Ibland låter det i debatten som att man kan välja fritt, och att det finns massor med olika metoder som man skulle kunna använda sig av. Tyvärr ser vi fortfarande att man på lärarutbildningarna på många lärosäten i Sverige undervisar i många olika metoder så att lärarna ska få välja vilka de vill använda när de senare ska undervisa.

Det låter ju fint och vackert – jag är för mångfald och frihet, tro mig. Problemet är, vilket ledamoten Hansén mycket väl känner till, att all forskning inte är sann bara för att den heter forskning. All forskning väger inte lika tungt. Vår uppgift, och expertmyndigheternas uppgift i ett senare skede, blir att värdera forskning. Vad finns det till exempel för forskningsstöd för en viss teori? Vad finns det för stöd för en viss metod, till exempel strukturerad avkodning som vi pratar om här i dag? Med vilken metod lär sig barn bäst att läsa? Då är det skillnad mellan en mindre observationsstudie och stora datadrivna studier av hur barn bäst lär sig.

Enligt skollagen ska undervisningen vila på evidens och beprövad erfarenhet. Det förstärker vi nu med de nya skrivningarna i läroplanen. Vi konstaterar att det har varit en brist att alltför många lärare varken har fått lära sig de här metoderna på lärarutbildningen eller sedan har varit rustade för att undervisa våra barn med de här metoderna.

Svaret på Hanséns fråga är tydligt: Vi väljer de metoder som vi konstaterar att det finns starkast forskningsstöd för. Sedan hoppas jag att skrivningarna, i det arbete som Skolverket nu bedriver, kommer att öppna för fortsatt forskningsutveckling framöver. Men detta är grunden för de reformer som vi nu genomför.

Anf. 70 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Jag menar att det är forskarsamhället och forskarna som ska hantera de olika bedömningarna och konflikterna och göra sammanvägningen av kunskap. Jag hörde att Moderaterna nu förespråkar att man från politiskt håll på regeringsnivå styr myndigheter mot vissa metoder och vetenskapliga discipliner.

Ledamoten tog också upp regeringens förtydligade uppdrag med läroplanerna, vilket även nämndes förra veckan. Ledamoten sa då att oberoende experter från Läroplansutredningen har getts en aktiv roll i det här arbetet. Man har tillsatt en särskild samordnare inom kognitionsforskning. Det blir väldigt tydligt att man verkligen sätter tryck på en viss disciplin.

När det gäller det här med att en offentlig utrednings experter handplockas till en expertmyndighet handlar det för mig om olika typer av rekryteringar. En regering har såklart makt att handplocka de personer som man vill ska sitta med i en utredning, men om det gäller en statlig anställ-

ning för ett statligt uppdrag ska tjänsten tillsättas utifrån förtjänst och skicklighet, det vill säga på meritbaserad grund.

Jag blir lite förvånad över att det verkar gå en direktlinje mellan att vara en av regeringen politiskt utsedd expert till att arbeta på en oberoende expertmyndighet med att skriva de här läroplanerna. Jag undrar därför: Hur har man gjort urvalet av experter som ska jobba på Skolverket? Innebär det här att experterna från Läroplansutredningen har den ämnesdidaktiska kompetens som krävs för att skriva kursplanerna?

Anf. 71 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Fru talman! Vi genomför nu den största reformeringen av svensk skola på 30 år. Den innebär ett skifte i synen på kunskap i den svenska skolan. Nu uppvärderar vi fokus på kunskap med utgångspunkt i hur barn lär sig bäst, bland annat inom kognitionsvetenskapen.

Det sker nu en förskjutning i många delar av världen, eftersom man har sett att det experiment som hittills har bedrivits, och som ansågs vara modernt på 90-talet, inte fungerar. Det innebär att barn själva skulle hitta sin egen sanning, att barn själva skulle forska och hitta svaren och att vi skulle tona ned fokus på stoff och innehåll. Pendeln slår nu tillbaka.

Det kanske inte är så trendigt, men vi vet att det som fungerar bäst är fokus på kunskap med en tydlig, explicit undervisning av en lärare som leder undervisningen i klassrummet. Detta genomför vi nu, och det genomsyrar alla de reformer som vi nu implementerar. Det här är en mosaik av reformer – de hänger ihop även om vi debatterar dem på olika dagar.

Ledamoten Hansén efterfrågade att forskarsamhället ska få bedöma vilken forskning som ska vara gällande. Jag menar att det även här finns målkonflikter. Olika forskningsområden har olika syn på de här frågorna, och att låta kampen bedrivas interpolitiskt på respektive lärosäte tror jag inte är en framkomlig väg framåt.

Vi har ett övergripande ansvar för undervisningen i Sverige. Vi måste säkerställa att den vilar på evidens, och då har vi ett ansvar att konstatera att den behöver utgå från de bästa resultat som vi kan hitta. Det är bakgrunden till att de experter som har utsetts till Läroplansutredningen nu, genom Skolverket, även är med i implementeringen och framtagandet av kurs- och läroplaner. Det är för att säkerställa att denna implementering går till på bästa möjliga sätt.

Anf. 72 ANNA LASSES (C):

Fru talman och alla ni andra! Ibland blir det en kommunikationsmiss. För ungefär 50 minuter sedan fick jag veta att jag stod uppskriven i den här debatten. Jag beklagar missen, eftersom jag anser att det här kan vara ett av de absolut viktigaste beslut som vi kommer att fatta. Det handlar ju faktiskt om vår nya studieplan.

I går hade jag tillfället att vara ute på Täbyanstalten och tillsammans med fem lokalpolitiker prata med ett fyrtiotal fångar. Vi kunde allihop konstatera att en av de absolut viktigaste möjligheterna för att komma därifrån är att ha en utbildning att stå på. Det är precis det som det här handlar om.

Varje år går 20 000 ut skolan utan fullständiga betyg. De löper mycket större risk att hamna i utanförskap och i allra värsta fall rekryteras till

Prot. 2025/26:131
3 juni

*Nya läroplaner – för
en stark kunskapsskola*

kriminella gäng och så småningom hamna i fängelse. Det här måste vi helt enkelt komma till rätta med.

I skolan är en av de absolut viktigaste sakerna att det finns utbildade pedagoger. Med det sagt vill jag göra några nedslag i det nya förslaget till läroplan. Vi från Centerpartiet skulle önska att man hade gjort ett bättre jobb.

Jag börjar med det som jag anser vara absolut mest allvarligt, och det är hur man slaktar sexualundervisningen.

Vi kan i dag se att exempelvis unga hbtqi-personer känner sig alltmer hotade. Man är orolig och otrygg. Man döljer sin identitet. Vi kan se en ökad fientlighet i samhället och inte minst ökat hat och hot. Unga hbtqi-personer är den grupp som man ofta brukar lyfta upp som den mest utsatta, men hat och hot drabbar inte bara dem. Det drabbar unga överlag, inte minst unga flickor och inte minst på sociala medier.

Vad har då sexualundervisning med det här att göra? Jo, sexualundervisningen handlar inte bara om sex och samlevnad utan också om samtycke, relationer och värderingar. Därför är det avgörande att det här integreras i hela skolan och inte begränsas till bara några timmar per år. Det här är något som vi har varit oerhört duktiga på i Sverige, och vi borde värna det i stället för att montera ned det.

Beklagligt nog är förslaget att det här ska plockas bort också från lärarutbildningen, vilket skulle göra att kunskapen hos lärare skulle minska.

Vi har också fått många varningar från RFSL, som ofta är ute på skolorna för att undervisa om sexuella relationer. De får allt färre förfrågningar i dag. Det beror inte på att skolorna har ett bättre arbete utan tvärtom på att det går bakåt. Så är det även i det här förslaget.

Det andra nedslaget jag skulle vilja göra handlar om elevinflytande. Förslaget innebär tyvärr att elevinflytandet minskar. Det här är naturligtvis också helt fel – vi ska ju tvärtom värna elevinflytandet. Det är också något som lyfts fram på flera håll, inte minst av FN.

Jag skulle också vilja lyfta fram att det är professionen som vet bäst. Ett förslag är att vi ska titta på särskilda metoder och att det ska skrivas in att man måste använda en särskild metod för att lära sig att läsa och skriva. Vi pratar om phonics. Naturligtvis är det här en beprövad metod, men ska vi skriva våra pedagoger på näsan och säga att det är just den här metoden som alltid ska användas? Nej, låt professionen, som vet bäst, avgöra vilka metoder som ska användas!

Tidigare i debatten nämndes också att entreprenörskap ska tas bort som ett ämne. Det tycker vi också är mycket beklagligt.

Det här är de nedslag som jag tänker göra. Annars tycker jag naturligtvis att det är alldeles utmärkt att vi ser över läroplanen, men det här är ett antal stora problem som vi vänder oss emot. Därför vill jag yrka bifall till vår reservation som har med sexualundervisningen att göra. Den har nummer 9.

Anf. 73 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Välkommen till den här debatten, Anna Lasses, även om det var med kort varsel!

Fru talman! Jag hade ett replikskifte här tidigare med Vänsterpartiet. Jag tror att Vänsterpartiet missförstod mig och trodde att jag ville att Vänsterpartiet skulle säga att de är emot entreprenörskap. Det var inte alls syftet

med det replikskiftet. Syftet var att visa på att det finns meningsskiljaktigheter inom oppositionen.

Just nu håller oppositionspartierna på att försöka visa för väljarna att de är mer eniga än de egentligen är. Ett uttryck för det var att Centerpartiet häromdagen annonserade att man ska lämna alla sina käpphästar på hyllan eller i paraplystället utanför förhandlingsrummet när man går in för att förhandla om regeringsmakten med till exempel Vänsterpartiet.

En käpphäst som Centerpartiet alltid har haft, fru talman, är den om entreprenörskap. Entreprenörskapet ska nu tas bort ur det övergripande i läroplanerna.

En sak som inte har funnits i det övergripande tidigare är läsning, bara för att ta ett exempel. Det finns många saker som är viktiga som inte har funnits i det övergripande i läroplanen, men läsning är ett exempel.

Jag har två frågor till ledamoten Lasses, fru talman.

Den ena frågan är: Kommer Centerpartiet att lämna frågan om entreprenörskap i paraplystället när man går in för att förhandla om regeringsmakten med Vänsterpartiet om man vinner valet?

Den andra frågan är: Tycker Centerpartiet, som inte har motionerat om att ta in läsning men har motionerat om att ta in entreprenörskap, att entreprenörskap är viktigare än läsning i det övergripande i läroplanerna?

Anf. 74 ANNA LASSES (C) replik:

Fru talman! Tack så mycket till ledamoten Forssell för de frågorna och också de filosofiska resonemangen! Huruvida vi ska förhandla med Vänsterpartiet eller inte har kanske inte riktigt med diskussionen att göra, men vi kan titta på de två frågorna. Jag börjar bakifrån med läsning.

Läsning är naturligtvis avgörande, och det är väl jättebra att detta skrivs in i det övergripande. Det har vi absolut inget emot. Och nej, vi tycker inte att det är viktigare med entreprenörskap.

Däremot är entreprenörskap oerhört väsentligt. Det är en av EU:s åtta grundläggande kompetenser. Någonstans måste vi också se att entreprenörskap är en förutsättning för att vårt samhälle ska fungera och utvecklas, så det är klart att det är ett oerhört viktigt ämne att värna.

Sedan vill inte jag spekulera i eventuella framtida förhandlingar och exakt vad som ska ingå där eller med vem.

Anf. 75 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Då har jag några följdfrågor.

Jag tycker inte att det är så mycket en filosofisk fråga. Om vänstersidan – där Centerpartiet ju ingår tillsammans med Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna – skulle få majoritet kommer det att krävas förhandlingar. Ofta krävs det förhandlingar om man ska få ihop ett samarbete även om man har majoritet. Om de förhandlingarna har Centerpartiet inte filosofiskt utan väldigt praktiskt sagt att man ska lämna käpphästar på hyllan eller i paraplystället utanför. En sådan käpphäst är entreprenörskapet. Min fråga är fortfarande: Kommer Centerpartiet att lägga sin käpphäst entreprenörskapet som övergripande i läroplanerna på hyllan om man tvingas förhandla med Vänsterpartiet?

Min andra fråga handlar om att motiveringen för att ha kvar detta och för att man har motionerat om det här men inte om läsning, till exempel, är att det är en av de åtta grundläggande kompetenserna. En annan av dessa grundläggande kompetenser är faktiskt läsning. Då är min fråga: Om Centerpartiet fick ha utbildningsministerposten och bestämma över svensk utbildningspolitik, skulle man då driva igenom att de åtta grundläggande EU-kompetenserna ska vara en del av det övergripande i Sveriges läroplaner? Gäller det bara entreprenörskap, eller är det så att Centerpartiet vill ha in alla de åtta grundläggande EU-kompetenserna i det övergripande i läroplanerna?

Anf. 76 ANNA LASSES (C) replik:

Fru talman! Det var definitivt en oerhört smart fråga om detta med de åtta kompetenserna.

För att tala klarspråk är entreprenörskap något som står oss i Centerpartiet väldigt nära, så det är klart att det är viktigt för oss. När det gäller huruvida det ska finnas med i paraplystället eller inte vågar jag inte föregå våra förhandlingar. Det skjuter jag på till i höst, exakt vad som kommer att prioriteras och inte där.

Jag vill återkomma till detta med läsning och att vi inte har motionerat om det. Det finns som sagt redan i grundförslaget, och det är absolut inget som vi motsätter oss.

Anf. 77 MATHIAS BENGTTSSON (KD):

Fru talman! Vi debatterar i dag skolan och läroplanerna.

Skolan bär ett av samhällets allra tyngsta uppdrag. Skolan formar ju inte bara framtidens arbetskraft utan också de medborgare som ska förstå världen, ta ansvar och leva tillsammans i ett demokratiskt samhälle.

När skolan fungerar väl skapas möjligheter som sträcker sig långt utanför klassrummets väggar. Men när skolan brister får det konsekvenser för både individen och samhället i stort. Därför är läroplanerna och vad som står i de styrdokument som styr skolan alltid en principiellt viktig fråga. Det handlar ytterst om vad vi som samhälle anser att barn ska lära sig, hur det ska ske och vilket ansvar vi lägger på olika aktörer. I de här läroplanerna är det viktigt att den kristna värdegrund som samhället bygger på fortsätter att betonas.

De förändringar som vi gör nu innebär en tydlig kursändring. Det handlar om att åter sätta kunskapen i centrum, att stärka lärarens roll och att göra skolan mer likvärdig. En viktig del i dagens lagförslag är tydligare kunskapsfokus.

Fru talman! Under lång tid har skolans styrdokument präglats av en bred, otydlig och ibland direkt flummig syn på kunskap. Det har fokuserats mycket på förmågan att analysera och resonera, men utan att det funnits en tydlig faktagrund. I praktiken har det inneburit att elever förväntas diskutera och resonera om saker som de ännu inte riktigt kan. Men om man inte vet tillräckligt blir analysen ganska tom, ytlig och osäker. Detta märks i Sveriges klassrum runt om i landet, där elever sitter med krävande uppgifter men saknar de grundläggande byggstenarna för att kunna genomföra dem. Nu gör vi upp med den kunskapssynen. Fokus ska nu vara på grundläggande faktakunskaper och på förmågan att läsa, skriva och räkna.

En annan del i dagens förslag som vi debatterar rör synen på individualisering och anpassning. Skolan har under lång tid präglats av en strävan efter inkludering. Det har ansetts elakt och direkt odemokratiskt att peka ut vissa elever med särskilda behov och ge dem särskild undervisning utanför klassrummet. I stället har lärarna tvingats anpassa sig efter varje elevs individuella behov och skapa flera parallella undervisningar i samma klassrum. Resultatet har blivit splittrad undervisning och att lärarens tid inte räcker till.

Nu bryter vi med den överdrivna inkluderingstanken i svensk skola. De nya riktlinjerna betonar i stället att undervisning i grunden är en gemensam aktivitet. Elever lär tillsammans med läraren som ledare. Det betyder inte att stöd och anpassningar försvinner. Tvärtom är det fortsatt centralt att elever som behöver extra stöd får det. Men de förändringar vi gör innebär en tydligare förståelse för att undervisningens kärna är gemensam och att en överdriven individualisering försämrar kvaliteten för alla. I klassrum där lärare i dag tvingas hantera stora grupper med mycket varierande behov kommer den här tydligare gemensamma strukturen i stället att skapa arbetsro, tydlighet och bättre lärande.

Fru talman! Vi ger också åter läraren ansvar för undervisningen. Under flera år har vi sett hur ansvaret i klassrummet blivit suddigt. Betoningen på elevinflytande och på vårdnadshavares roll har ibland tolkats som att undervisningens upplägg ska förhandlas; i stället för att leda undervisningen förväntas läraren balansera olika orimliga krav från elever och från föräldrar. Men skolan kan inte fungera så. Nu tydliggör vi att det är läraren som bestämmer och som leder undervisningen.

En lärare är utbildad för att undervisa. Det är ett professionellt uppdrag som kräver kunskap, erfarenhet och ansvar. Elevinflytande ska ske inom de ramar som lärarna sätter. Jag tror att det här är särskilt viktigt för nyexaminerade lärare. Att komma in i yrket med tydliga befogenheter gör det lättare att bygga respekt och skapa struktur i klassrummet. För eleverna innebär det tydligare undervisning där ramar och förväntningar är klara och tydliga.

De nya skrivningarna i läroplanen innebär också förändringar på området digitala verktyg. Under de senaste åren har digitaliseringen i skolan rusat fram. Datorer och surfplattor har kastats in i klassrummet, ofta redan i de yngsta åldrarna. Det har skett snabbt, och det har skett mer av en vilja att vara modern än utifrån vad som fungerar bäst för elevernas lärande.

Men skolan ska inte gå i bränschen för tekniktrender, utan skolan ska framför allt vara en kunskapsinstitution. Nu blir det nya riktlinjer som betonar en lite mer återhållsam syn, framför allt på lågstadiet. Analoga arbetssätt ska vara utgångspunkten, och digitala verktyg ska användas lite mer försiktigt. Forskning och erfarenhet pekar nämligen på att grundläggande läs- och skrivinläring gynnas av papper och penna.

I en skola där innehåll är otydligt och ansvaret diffust riskerar elevernas resultat att bli beroende av vilka resurser de har med sig hemifrån. Men i en skola där kunskapen står i centrum och undervisningen är tydligt ledd ökar chansen att alla elever får en verklig möjlighet att lyckas. Det är en sådan skola vi vill ha i Sverige. Därför är dagens förändringar mycket bra. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 78 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Det har hänt att Mathias Bengtsson och jag pitchats mot varandra i fråga om just digitalisering när vi mötts i valdebatter. Jag vill ställa en fråga som jag ställde till civilministern förra veckan. Den handlar om digital kompetens och AI-kompetens.

I årskurs 4 i ett utsatt område har det ställts frågor till eleverna om AI. Ungefär 90 procent av eleverna använder AI. Två tredjedelar av klassen säger att de ser sin AI som en vän, en tredjedel som en nära vän. En del av eleverna berättar att det första de gör på morgonen är att fråga sin AI: Hur mår du?

Den här mandatperioden har regeringen lagt en våt filt över allting som har med digital kompetens i skolan att göra och uttryckligen uteslutit skolväsendet från arbetet med AI-strategin. Till slut kom det in några skrivingar om skolan som handlar om att elever i högstadie- och gymnasieåldern ska få kunskap om hur AI påverkar individ och samhälle och att lärarna behöver kompetens för att kunna se risker och möjligheter med AI.

I handlingsplanen som ska göra det här till verklighet finns ingenting om skolan. Då undrar jag vem det är som ska ta ansvar för att de här små barnen får den kunskap som de behöver för att hantera livet som det ser ut här och nu.

Erik Slottnér kunde inte riktigt svara på frågan, men jag hoppas att Mathias Bengtsson kan göra det. Hur tänker Kristdemokraterna ta ett strategiskt ansvar för skolväsendets arbete med digital kompetens och AI?

Anf. 79 MATHIAS BENGTSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar Camilla Hansén för frågan. Det korta svaret är att det behöver göras på ett kontrollerat, genomtänkt och vetenskapligt sätt. Den trend som vi haft de senaste 10–15 åren måste vi sluta med. Man har först bestämt vilka verktyg som ska användas och kastat in Ipadar och datorer i skolan. Man har omfamnat allt det digitala och alla läromedel som ger snabba kickar och innehåller en skärm. Det har varit en hysteri – allt det digitala har ansetts vara bra. Detta måste vi göra upp med. Vi måste bort från det där. Vi måste kolla på vad som fungerar, vad som är nödvändigt att kunna och vad som är det vetenskapliga sättet att lära sig.

För att ta ett lite större grepp: Vi ser att skärmarna har medfört en rad negativa konsekvenser i barns och ungas liv, såsom minskad koncentration förmåga, minskad rörelse, ökad psykisk ohälsa och minskade sociala kontakter. Det går inte att blunda för att skärmarna också lett till en negativ utveckling. Barns skärmtid på fritiden och i hemmet har eskalerat de senaste åren. Då menar jag att skolan måste vara en motkraft. Vi måste tillbaka till papper och penna på lågstadiet och mellanstadiet. Vi ska inte ha skärmar som ger negativa effekter på barnens mående och rörelse i skolan, utan skolan behöver framför allt vara analog. I högre åldrar behöver man absolut lära sig om till exempel AI och programmering. Men det måste ske på ett genomtänkt sätt.

(Applåder)

Anf. 80 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Jag hörde verkligen inget svar från Mathias Bengtsson på min fråga. Jag undrade: Hur tänker en kommande regering ta strategiskt

ansvar för att de här tioåringarna ska få den kunskap de behöver? De behöver få lära sig att det inte är en bra grej att ha sin AI som bästa kompis.

Mathias Bengtsson sa just att man struntar i att 90 procent av tioåringarna i en klass använder AI, men när de kommer till högstadiet ska de få lära sig lite teori om hur AI fungerar. Det är verkligen att lämna barnen i sticket så som världen ser ut i dag.

Nu kommer allt att bygga på att barn växer upp i familjer där det finns kunskap om vad AI är för något, där man tillbringar tid med sina barn, där man ägnar sig åt alla de saker som jag vet att Kristdemokraterna understryker, nämligen aktiv fritid och läsning – som absolut är bra saker. De barnen får lära sig hur man hanterar den digitala världen som den ser ut i dag. Barn som inte lever under sådana omständigheter kommer inte att lära sig detta eftersom Kristdemokraterna tycker att man i skolan ska få lära sig om världen utanför när man går i högstadiet eller gymnasiet. Då kan det handla lite om programmering.

Jag blir djupt bekymrad över ointresset av att se till att barn kan stärkas och skyddas av kunskap. Det är ändå en grundläggande sak när man pratar om utbildning.

Jag frågar igen: Hur tänker en kommande regering, om KD får bestämma över området, se till att lärarna för tioåringarna i årskurs 4 har den kunskap de behöver för att se till att barnen kan leva ett säkert liv i den digitala världen?

Anf. 81 MATHIAS BENGTSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar Camilla Hansén för följdfrågan.

Camilla Hansén har missuppfattat mig. Det är självklart att lärare och vuxna i skolan ska prata med barn om AI, källkritik, hur man uppträder på internet och lära ut en allmän värdegrund. Men det är helt feltänkt om man tror att digital kompetens om AI eller digitala miljöer kommer genom att kasta in skärmar i klassrummen eller om man tror att kompetensen kommer genom att sitta med mobilen i korridorerna på rasterna.

Miljöpartiets politik har varit en digitaliseringshysteri där skärmar och enheter ska in i skolorna, och man har varit en bromskloss mot alla de tillbakasteg som regeringen har tagit där vi har infört förbud mot mobiler och strävat efter fysiska böcker i stället för digitala läromedel. Den politiken leder inte till att barn får mer digital kompetens.

Jag menar att om man först har lärt sig grunderna, lärt sig fakta, lärt sig att läsa, lärt sig hur man ska förstå världen, då kommer man också lättare att ta till sig de digitala miljöerna och teknikens möjligheter. Jag menar att det är regeringens tillbakagång till läsning, skrivning och räkning med analoga verktyg som också öppnar möjligheten att hantera till exempel AI på ett ansvarsfullt sätt.

(Applåder)

Anf. 82 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! Skolan är en plats för att ge alla barn likvärdiga möjligheter till bildning, kreativitet och kulturupplevelser. Skolan ska ge varje barn möjlighet att vara sig själv och växa till den hen vill vara. Genom skolan ska barn och ungdomar få lusten och redskapen att lära och utvecklas genom livet. Skollagen och läroplanerna lägger grunden för vad svensk skola ska vara.

Vår samtid präglas av ett antal stora globala megatrender som påverkar hur vårt system för utbildning behöver organiseras för att stärka vårt samhälle och alla individer. Bland det som kallas globala megatrender brukar nämnas klimatförändringar, globalisering, digitalisering och teknisk utveckling och så vidare. Dagens elever är världsmedborgare och makthavare som har förmågan att vara en del av det hållbara samhällsbygget i ljuset av de globala megatrender som kommer att påverka dem under hela deras livstid. Kunskapen de ska ha med sig ut i livet lägger vi grunden för i skolan.

Inledningsvis, fru talman, instämmer Miljöpartiet i att det behövs en ordnad struktur för skolväsendets styrning, och det finns absolut ett behov av att förnya de inledande delarna av läroplanen. Vi tycker att det ska vara en enkel och tydlig struktur som är lätt att överblicka och förstå. Däremot tycker vi att regeringen går för långt med principen att förenkla, och det gör att texten tappat viktigt innehåll. Det kan till exempel vara att nämna diskrimineringsgrunderna och de nationella minoriteterna. Det står också i motsats till utredningens förslag om att i andra delar ge extremt detaljerade instruktioner till lärare om hur de ska bedriva undervisningen.

Miljöpartiet gör några medskick när det gäller sexualundervisning, elevinflytande, hållbar utveckling, ansvarsfull digitalisering och AI. Här anser vi att regeringen behöver stärka de delarna i det kommande förordningsarbetet.

Först vill jag säga något om utbildningens syfte. Regeringen ändrar alltså den tidigare lagtexten om att syftet med utbildningen är ”att eleverna ska inhämta och utveckla kunskaper och värden” till ”att förmedla och förankra kunskaper och värden hos barn och elever”.

Det här kan tyckas vara ord som inte gör så stor skillnad, men de signalerar en kunskapssyn där eleverna går från att vara en aktiv del i lärandet till att vara passiva mottagare av kunskaper som någon annan förankrar i dem. Det är en förenklad syn på kunskap, och vi vill se en bredare kunskapssyn i dokumenten.

Det är också av vikt att elever lär sig olika strategier för att skaffa sig nya kunskaper; man behöver lägga grunden för det livslånga lärandet. Miljöpartiet vill därför se ett bredare syfte med utgångspunkten för skrivningarna i läroplanerna.

Vi har redan pratat mycket om sexualitet, samtycke och relationer, och mycket har redan sagts om regeringens bortprioritering av sexualundervisningen. Miljöpartiet anser att skrivningar om sexualitet, samtycke och relationer ska finnas i läroplanens inledande delar, att de ska finnas kvar under rubriken ”Rektors ansvar” och att de även i fortsättningen ska förekomma i en stor bredd av kursplaner med tydlig progression.

Sexualundervisningen ska vara läroplansbaserad, ämnesövergripande och återkommande i enlighet med rekommendationer från internationella organ som Unesco och WHO.

Vi står verkligen inte ensamma här, och vi vill att regeringen i förordningsarbetet lägger grunden för en sexualundervisning som följer rekommendationerna. Sverige är inte ett land som ska backa på det ämnesområdet.

Fru talman! Även elevinflytande har diskuterats. Jag nöjer mig med att understryka att hela oppositionen står enad om att vi ska värna elevinflytande. Jag vill verkligen uttrycka min oro för regeringens sätt att beskriva

och värdera elevers inflytande. Vi kan se de vägval regeringspartierna gör när de kommunicerar om eleverna och deras inflytande. Redan beskrivningen riskerar att minska elevernas inflytande och göra att eleverna upplever att deras åsikter inte har ett lika högt värde längre. Jag hör också hur ledamöter i debatten beskriver elevinflytande som ett problem, när vi vet att det är viktigt för till exempel en bra skolkultur, studiero och en bra skola med goda relationer mellan lärare och elever.

Det är eleverna som har den bästa kunskapen om hur deras vardag ser ut. Det är viktigt att deras lagstadgade inflytande i utbildningen verkställs, till exempel att skolan stöder elevernas organisering och arbetar strukturerat med elevskyddsombud och skyddsronder.

Eleverna har en lagstadgad rätt till inflytande över sin utbildning, och det behöver tydligt framgå i skollag och läroplaner.

Jag vill även lyfta fram några områden som inte lyfts fram i särskilt många andra sammanhang. Det handlar bland annat om lärande för hållbar utveckling. De här läroplanerna finns i en kontext som påverkar innehållet. Vi står mitt i en klimat- och naturkris som har en enorm påverkan på samhällets utveckling och som kommande generationer kommer att behöva hantera, på grund av våra generationers misslyckande med att minska utsläppen.

Miljöpartiet vill att vikten av lärande för hållbar utveckling ska framgå tydligare i skolväsendets uppdrag. Det kan framgå i de inledande delarna, under rubriken Skolan står för samhällsanknytning och under Skolans mål. Det behöver kompletteras så att det framgår att varje elev behöver handlingsberedskap för att kunna agera på ett sätt som stärker den hållbara utvecklingen ur ekologiska, ekonomiska och sociala aspekter, både för sig själv och tillsammans med andra.

Fru talman! Slutligen vill jag säga något om ansvarsfull digitalisering och AI inom utbildningsväsendet. Liksom flera remissinstanser är vi i Miljöpartiet kritiska till regeringens bristande arbete när det gäller att stärka svenska elevers digitala kompetens. Regeringen har ingen egentlig strategi för hur digitalisering och AI ska hanteras i skolväsendet. Det gör att Sverige halkar efter andra länder.

Samhällsförändringarna går mycket fort och påverkar oundvikligen alla samhällssektorer. Vi behöver ha förmågan att agera både snabbt och eftertänksamt. Det är av yttersta vikt att digitaliseringen är baserad på forskning och beprövad erfarenhet. Beslut om det pedagogiska arbetet ska fattas av lärarna, som är närmast eleverna. Därför behövs det satsningar på lärares kompetensutveckling.

Samtidigt som digitaliseringen och AI lägger ett nytt raster över samhället och utbildningen får vi inte tappa grunden i den pedagogiska verksamheten. Det är det som är skolans kärna. I den mångvetenskapliga kunskap som redan finns om barns utveckling och inläring tar vi oss också an framtidens kunskapsutveckling utifrån förändringarna som nu sker.

Det är många remissinstanser som har kritiserat hur Läroplansutredningen hanterar digital kompetens. Det som Miljöpartiet liksom några av dem vill se är att man lyfter upp det här området, till exempel i avsnittet om att skolan står för samhällsanknytning, med konkreta skrivningar avseende de kunskaper eleverna behöver ha för att hantera den digitala värld som vi nu lever i och hur de får kunskap för vidare studier och arbetsliv.

För att den styrningen ska bli komplett behöver regeringen besluta om en strategi för skolväsendets digitalisering och AI-användning i skolan.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1, om kunskapssyn, och reservation 11, om dels att lyfta digital kompetens, dels lärande för hållbar utveckling i kommande läroplaner.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 19.)

§ 14 Förbättrat stöd i skolan

Utbildningsutskottets betänkande 2025/26:UbU24
Förbättrat stöd i skolan (prop. 2025/26:195 delvis)
föredrogs.

Anf. 83 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Vi har konstaterat i den tidigare debatten – och jag kan konstatera det igen – att en av fyra 15-åringar i Sverige inte kan läsa och skriva ordentligt. Det är horribla siffror. Det är klart att en del av det handlar om det vi debatterade om tidigare, men en del av det handlar också om att man inte har kunnat få rätt stöd och rätt hjälp för att klara undervisningen.

Fru talman! Tyvärr har vårt system för att ge stöd till elever som har det svårt i ett ämne eller flera ämnen eller som av något annat skäl inte klarar undervisningen varit alldeles för trubbigt. Stödet och hjälpen har kommit alldeles för sent, och det har dessutom ofta varit fel hjälp.

Det kan handla om att en lärare tvingas göra oändligt många extra anpassningar i ett klassrum. Det är extra anpassningar som kan göra att undervisningen för de andra eleverna blir sämre men som samtidigt inte når målet att hjälpa den elev som behöver de extra anpassningarna. Det kan handla om att hjälpmedel, som ska finnas och har funnits, använts för alldeles för breda grupper snarare än för de enskilda elever som behöver hjälpmedlen. Och det kan handla om en trubbighet, så att extra anpassningar har använts för alltifrån skolk till låg begåvning.

Fru talman! Vi måste ha ett system för att hjälpa elever på det sätt som de bäst blir hjälpta och på ett sätt som inte missgynnar de andra eleverna, som inte behöver just den hjälpen i just det ämnet eller just den dagen.

Det vi gör nu är att slopa detta med extra anpassningar och i stället se till att man får stödundervisning direkt. Vi ser till att läraren som ser att en elev behöver stödundervisning kan se till att eleven får det utan administrativt krångel, utan onödig dokumentation och utan att behöva bevisa att detta behövs. Vi lägger ansvaret, förtroendet och förmågan att bestämma över undervisningen och den extra stödundervisningen hos läraren som ser behovet.

Vi inför också standardiserade tester i början av terminerna, så att alla får en likvärdig chans. Det handlar om att screena för att ge lärare stöd i bedömningen av vilka som behöver olika former av extra insatser. Man ska inte behöva vara beroende av att ha råd eller resurser för att göra en screening eller upptäcka behovet alldeles för sent. Därför är det här en otroligt viktig del.

Fru talman! Det finns olika situationer där en elev kan behöva extra hjälp. Det kan vara en elev som har en svårighet som går att avhjälpa med ett hjälpmedel. Då ska det finnas tillgängligt. Det kan vara en elev som behöver stödundervisning för att till exempel lära sig läsa ordentligt, men när eleven väl har lärt sig läsa behövs inga stödinsatser längre. Det kan också vara en elev som behöver ett mer långsiktigt och långvarigt särskilt stöd.

Vi ser nu till att stödet också får ges utanför klassrummet. Utgångspunkten ska inte vara att det ska ske i klassrummet. Det gör vi för att varje elev ska kunna få det stöd som den eleven behöver. Det ska inte bli trubbigt, och alla ska inte få extra anpassning efter extra anpassning, trots att det kanske inte är det som hjälper just den eleven bäst.

De som behöver stödundervisning ska kunna få det. De som behöver särskilt stöd ska kunna få det. Och de som behöver hjälpmedel ska kunna få det. Det har varit för trubbigt. Det har tagit för lång tid. Och alldeles för ofta har elever som haft behov av olika former av hjälp och stöd fått fel insats.

Fru talman! Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet. Vi lägger makten och förtroendet hos lärarna, eftersom vi vill hjälpa fler elever att klara undervisningen och nå kunskapsmålen utan att det leder till att de andra eleverna på något sätt får en mindre god utbildning.
(Applåder)

Anf. 84 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Fru talman! Min lokala högstadieskola råkar vara på plats på läktaren här i kammaren. Jag vill sända en extra hälsning till de två klasserna från Attarpsskolan i Bankeryd. Det är alltid lika roligt att ha lokal publik.

Med det återgår jag till frågan till Joar Forssell.

Vi håller med om att rätt stöd och tidigt stöd behövs i skolan. Därför ställer vi oss bakom flera delar i det här betänkandet. Men om det verkligen ska bli verklighet av det här extra stödet och om man ska se till att rätt elev verkligen får rätt stöd kommer rätt typ av resurser att behöva tillsättas. Den här mandatperioden har inte speglats av att skolan faktiskt har fått rätt förutsättningar, varken för att bedriva den ordinarie undervisningen eller för att kunna se till att elever får rätt stöd vid rätt tid.

När man lyssnar på Joar Forssell hör man att detta också ska vara en utökning av det stöd som elever har rätt till. Det ska ges mer stöd till de elever som verkligen behöver det för att klara skolan. När vi gör den här typen av reformer måste ändå den grundläggande frågan vara hur Liberalerna kommer att se till att det faktiskt prioriteras mer resurser till skolan. Det kommer nämligen att behövas oavsett om det är den ordinarie läraren som ska bedriva den här stödundervisningen, som det ibland står i betänkandet, eller om det är annan personal som ska bedriva den här stödundervisningen, som det står i andra delar av betänkandet – eftersom det kan vara både och.

Därför är de grundläggande frågorna: Kommer det att finnas tillräckliga resurser? Kommer det att finnas tillräckligt med lärare, speciallärare och specialpedagoger för att se till att det här blir verkligt på riktigt och inte bara finns i de styrdokument som vi nu beslutar om?
(Applåder)

Anf. 85 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Till att börja med vill jag konstatera att det skifte som sker nu såklart handlar om resurser – jag hoppas att ledamoten missförstår mig rätt – men det handlar också om ett ideologiskt skifte. Jag hoppas att Socialdemokraterna kan ställa sig bakom det.

Det är alltså ett ideologiskt skifte från att man, som det har varit tidigare, ska göra olika former av extra anpassningar i klassrummet och att man ska bedriva det särskilda stödet i klassrummet, till att säga att vi kommer att behöva stödundervisning – som kan ges i klassrummet men inte behöver ges i klassrummet; den kan också ges utanför – och att vi ändrar så att det särskilda stödet *får* ges i klassrummet men inte som utgångspunkt *ska* ges i klassrummet.

Det är ett ideologiskt skifte. Vi ökar insatserna, men vi vill inte att undervisningen ska förändras på ett sätt som är negativt för de elever som inte behöver just det stödet där och då.

Som jag sade i mitt inledningsanförande kan stöd se ganska olika ut för att behoven ser olika ut. Vissa behöver stödundervisning för att ta sig över en tröskel i sitt eget lärande men behöver det sedan inte mer. Andra behöver hjälpmedel därför att de har ett problem som kommer att följa med dem i olika ämnen men där ett hjälpmedel kan avhjälpa eller stötta i detta problem. Andra behöver ett särskilt stöd som är mer långvarigt.

Jag tycker att resurserna ska tillskjutas, och jag hoppas att det kommer att bli så. I dag tillskjuter vi mycket resurser till skolan från regeringen. Det är dock också så att huvudansvaret för finansieringen av skolan ligger hos kommunerna, och tyvärr är det så att många kommuner runt om i Sverige helt enkelt inte lägger de pengar på skolan som man borde göra.

Anf. 86 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Fru talman! Som vanligt när Liberalerna pratar skjuter man över problemet med finansiering på kommunerna. Vi socialdemokrater tycker att staten behöver ta ett större grepp över både finansieringen och regleringen av den svenska skolan. Det har vi drivit i förslag efter förslag under den här mandatperioden, för det är viktigt att vi som stat faktiskt också tar ansvar.

I morgon kommer vi att fatta beslut om – eller i alla fall debattera – reglering av undervisningstid för lärare. Beroende på vem det är som ska genomföra den stödundervisning som vi nu beslutar om kommer resurser att behöva tillskjutas, om man på riktigt ska kunna genomföra den här reformen. Annars kommer man inte att klara av att både reglera lärares undervisningstid och se till att de också undervisar i den här stödundervisningsdelen.

Detta är ju fortfarande oklart för oss i riksdagens kammare, med tanke på de två olika betänkanden som nu ligger på bordet, och därför kommer det att behöva tillskjutas resurser. Annars kommer inte skolan att kunna leverera tillräckligt många utbildade lärare som kan bedriva ordinarie undervisning och stödundervisning samt tillräckligt många speciallärare och specialpedagoger som kan vara med i det här arbetet.

Det handlar om att helt skjuta över frågan om resurser till kommunerna. De har i många fall faktiskt ett överskott när det gäller den totala ekonomin, men när man tittar på den skattefinansierade verksamheten

levererar de oftast underskott när det gäller nämnders arbete och liknande. Det finns ganska mycket att göra från statligt håll.

Jag tycker att regeringens förslag gällande att finansiera de olika reformerna faktiskt är lite ihåligt. Regeringen behöver ta ett större ansvar för att se till att det blir fler lärare, för det kommer att behövas med tanke på de reformer som vi gör nu, och att det finns fler speciallärare och fler specialpedagoger. Annars kommer vi inte att kunna genomdriva den typ av stödundervisning som beskrivs i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 87 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag håller inte riktigt med om beskrivningen att vi skulle skjuta över ansvaret på kommunerna, men vi erkänner att kommunerna har ett ansvar.

Det var ju Socialdemokraterna som drev igenom kommunaliseringen av skolorna, alltså att ansvaret lades på kommunerna. Det var vi emot, och vi är fortsatt emot detta. Vi tycker att skolan ska vara förstatligad och att hela ansvaret ska ligga hos staten. Då skulle man i mycket högre grad kunna styra både hur mycket pengar skolan får och vad skolan använder pengarna till.

Jag menar att regeringen inte skjuter över ansvaret på kommunerna, för vi ser till att tillskjuta pengar till skolan från staten. Det har vi gjort under den här mandatperioden, och det känner också ledamoten Sigvardsson till. Det är dock inte alltid så att detta sedan motsvaras av samma ökning i skolornas budgetar ute i kommunerna därför att kommunerna förändrar inom ramen för sina budgetar och flyttar runt pengar och inte vill gå med på de satsningar som vi försöker göra. När skolan är kommunaliserad är ju problemet, fru talman, att vi inte har full rådighet över hur kommunerna använder sina resurser till skolan.

I dag går en majoritet av Sveriges kommuner med vinst. Det är också så i dag att många kommuner gör saker och lägger skattepengar på saker som ligger långt utanför grunduppdraget för en kommun och långt utanför det man brukar kalla för välfärdens kärna, där skolan är inkluderad. Man gör andra saker i stället för att lägga pengar på skolan.

Jag skulle vilja kalla det för slöseri. Någon annan skulle kanske kalla det för valfläsk, och någon tredje skulle kalla det för socialdemokrati, men i grund och botten konstaterar jag att staten måste fortsätta att tillskjuta mer pengar till skolan. Kommunerna måste dock också se till att dessa pengar faktiskt hamnar i skolan och går till eleverna, och kommunerna måste också se till att prioritera sin kärnverksamhet.

(Applåder)

Anf. 88 ISABELL MIXTER (V) replik:

Fru talman! Vi debatterar en väldigt viktig fråga, nämligen att förbättra stödet till landets skolelever. Det är i dag 100 000 elever som inte får det stöd de har rätt till.

Det var ju den tidigare alliansregeringen som införde systemet med särskilda anpassningar. Forssell sa i den tidigare repliken att det nu sker ett ideologiskt skifte, och då undrar jag vad det är för ideologiskt skifte som Liberalerna har gjort sedan den tiden, för det är ju er tidigare regering som är ansvarig för det system som vi nu har.

Jag skulle vilja peka på att de viktigaste sakerna för att faktiskt få till ett bra stöd för eleverna inte bara är att skruva i systemet, utan det är att få till rätt resurser till skolorna där ute. Det ska finnas tillräckligt många lärare, specialpedagoger och andra som kan undervisa de elever som behöver det allra bästa stödet.

Risken med det beslut som vi fattar i dag är att det här inte kommer att ske i verkligheten utan att det blir en papperstiger: att man säger att eleverna ska få rätt till mer stöd, men ändå händer ingenting. Vi ser ju att resultatet av den här regeringens mandatperiod är att fler elever går ut årskurs 9 med betyget F. Det är helt enkelt fler elever som hamnar efter.

Hur ska regeringen se till att det här faktiskt sker där ute? Kan ni garantera att ni i er regering kommer att prioritera skolan framför skattesänkningar under nästa mandatperiod? Det har ni nämligen inte gjort den här mandatperioden.

Anf. 89 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Till att börja med tycker jag inte att det är så konstigt att man som människa eller som parti byter åsikt i en viss fråga, om man kan motivera det. Vänsterpartiet har ju också bytt åsikt i många frågor, och om man kan motivera det är detta inget problem. Jag tror inte att väljare eller de som tittar på det här heller tycker det.

Jag menar att detta är ett ideologiskt skifte i svensk skolpolitik. Vi går från att ha extra anpassningar i klassrummet och från att säga att det särskilda stödet till de personer som behöver ett långvarigt sådant ska ges i klassrummet till att vi i stället har stödundervisning. Vi har hjälpmedel för dem som behöver det och inte för breda grupper, och vi har möjlighet att i högre grad ge det särskilda stödet utanför klassrummet. Jag menar att det är ett skifte i svensk politik.

Jag hoppas att det inte bara är Liberalerna som gör det skiftet.

Det har varit en bred enighet i Sverige under lång tid att ägna sig åt detta. Det har varit ideologiskt drivet att alla ska vara kvar och med i klassrummet.

Det har lett till att ingen av de eleverna har fått det stöd som de borde ha haft rätt till, att ingen av dem har nåtts av de resurser som de borde ha nåtts av och att de andra eleverna har fått en sämre undervisning.

Fru talman! Vi ämnar fullfölja detta. I dag talar vi framför allt om lagstiftning och regler. Det handlar också om resurser. Vi har satsat på skolan under den här mandatperioden.

Jag tycker precis som Vänsterpartiet att skolan ska vara förstatligad. Jag tycker det ska vara på ett lite annorlunda sätt och inte med exakt samma organisering, men skolan ska vara förstatligad så att vi skulle kunna styra mer.

Men nog ser även Vänsterpartiet att huvudansvaret för skolans finansiering är ligger hos kommunerna och att det är ett problem att Sveriges kommuner inte satsar tillräckligt på skolan. Håller inte Vänsterpartiet med om detta?

Anf. 90 ISABELL MIXTER (V) replik:

Fru talman! Då har jag fått svar på det. De tidigare reformerna gällande skolan har varit ideologiskt drivna och inte baserade på fakta och den bästa kunskapen som vi har. Det var det som Forssell sa.

Jag vill lyfta en annan fråga här. Det handlar om att Liberalerna var ute i går och sa att man ska ha ett tak på maximalt 20 elever i en klass i lågstadiet.

Liberalerna sitter på regeringsmakten och har utbildningsministerposten, men ändå gör man ingenting som går i den riktningen. Tvärtom har ni sänkt skatten för de allra rikaste samtidigt som skolelever får se lärare sägas upp. De får se fler skolelever i varje klass i stället för färre.

Ni hade kunnat tillsätta en utredning om att titta på klassernas storlek. Det föreslog också utredaren som tog fram den utredning som ligger till grund för det betänkande som vi debatterar i dag. Men det har regeringen inte gått vidare med. Hade man menat allvar med detta hade man haft all chans i världen att göra det. Ni har haft fyra år på er, och ändå händer ingenting.

Fru talman! Jag är lite trött på att höra debatten om att Kommunsverige går med så stora överskott. Tittar man på vad som har hänt under mandatperioden ser man att under den värsta inflationskrisen larmade Sveriges lärare om de värsta nedskärningarna på 30 år.

De nedskärningarna ligger kvar i Kommunsverige. Det är därför man nu helt plötsligt går med plus. Det är för att man har sagt upp lärare och stängt ned förskolor och skolor. När ekonomin helt plötsligt vänder går man med plus.

Jag vill betona detta. Till exempel Gnosjö, som har de lägsta skolresultaten i hela Sverige, gick back med 21 miljoner 2024, och gick back med 44 miljoner 2023. Att de gör ett litet överskott i år är bara en återhämtning från de år som de gick minus. Jag vill att ni slutar med den retoriken.

Anf. 91 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag sa inledningsvis i mitt förra inlägg att Vänsterpartiet har ändrat sig. Men det verkar inte ha ändrat sig om den marxistiska idén och den marxistiska retoriken.

Det är inte så, och det vet vi, att om man sänker skatten så får man in mindre pengar till staten. Tvärtom. Om man sänker rätt skatter, och det har vi gjort, ökar aktiviteten i ekonomin och investeringarna i ekonomin, och då kan också skatteintäkterna öka. Det är ganska grundläggande ekonomisk teori och praktik.

Fru talman! Det är inte heller så att det finns en massa statligt anställda lärare som regeringen har sparkat. Vad är det för villfarelse som vi får höra om här i kammaren?

Fru talman! Vänsterpartiet vill förstatliga skolan. Det vill det bland annat för att lärarna ska vara anställda genom staten och inte genom kommunerna. Men i dag är de inte anställda genom staten. Det borde Vänsterpartiet, som vill förstatliga skolan, känna till. De är anställda genom kommunerna.

Det är kommunerna och de skolor som är under kommunerna som har sparkat lärare. Jag är kritisk till detta. Jag tycker att vi ta tillvara den möjlighet som till exempel minskade barnkullar ger för att helt enkelt minska klasstorlekarna, att se till att lärare stannar i skolan, att resurser stannar i skolan och att resurserna per elev ökar.

Jag önskar att jag fick med mig Sveriges kommuner på det. Tyvärr verkar jag inte få det. När vi gör stora satsningar från regeringen väljer kommuner alltför ofta att flytta runt pengar, att skära ned, att sparka lärare och att inte ge eleverna de resurser som de borde ha rätt till. Det är ett ytterligare skäl till att jag vill förstatliga svensk skola.

Fru talman! Kommunerna gör för stora vinster i stället för att lägga pengarna på skolan. Kommunerna satsar för lite på välfärdens kärna och i stället på annat. Men det gör också till exempel vissa friskoleföretag. Det är därför vi vill begränsa vinsterna och se till att pengarna hamnar hos eleverna.

(Applåder)

Anf. 92 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Fru talman! Inledningsvis yrkar jag bifall till reservation nummer 5.

Svensk skola står inför stora utmaningar. Alltför många elever lämnar grundskolan utan fullständiga betyg i alltför ökande takt. Alltför många elever får inte det stöd de behöver i tid. Alltför många lärare vittnar om att de saknar de förutsättningar som krävs för att kunna ge varje elev det stöd som behövs.

För den elev som gång på gång misslyckas med att nå skolans mål handlar det inte om statistik, regelverk och administrativa system. Det handlar om framtidstro. Det handlar om självkänsla och självförtroende. Det handlar om möjligheten att forma sitt eget liv och sin egen framtid. Därför välkomnar vi socialdemokrater ambitionen att stärka stödet till elever i skolan.

Fler elever behöver få hjälp tidigare, fler elever behöver få rätt stöd och fler elever behöver ges förutsättningar att lyckas. Men när vi diskuterar den här propositionen måste vi också ställa oss den avgörande frågan: Kommer eleverna faktiskt att få bättre stöd? Eller kommer vi framför allt att få ett nytt regelverk?

I slutändan är det inte antalet nya bestämmelser som avgör om en elev lyckas i skolan. Det avgörs av om stödet finns där när eleven behöver det. Det avgörs av om läraren har tid och om kompetens och resurser räcker för att hjälpa till. Det avgörs av om politiska reformer leder till verkliga förbättringar i klassrummet, inte bara till förändringar i lagtexten.

Fru talman! Den första invändningen vi har mot propositionen handlar dock om lagtext. I skollagens syftesparagraf 1 kap. 4 § står just nu att barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Det är inte vilken formulering som helst. Det är ett uttryck för en av de mest grundläggande principerna vi har i den svenska utbildningspolitiken.

Den säger att skolans uppgift inte bara är att se till att elever når en miniminivå. Den säger att varje elev ska ges möjlighet att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina egna förutsättningar. Det är därför anmärkningsvärt att regeringen nu väljer att ta bort den skrivningen i syftesparagrafen.

Jag har uppriktigt sagt svårt att förstå varför. Vilket problem är det egentligen regeringen försöker att lösa? Vilka elever får egentligen bättre förutsättningar när denna princip försvinner? Vilken lärare har efterfrågat att samhällets ambitioner för elevernas utveckling ska sänkas?

Vi socialdemokrater menar därför att bestämmelsen borde ligga fast. Skolans uppdrag ska även fortsättningsvis uttryckas i syftesparagrafen och vara att ge varje elev stöd och stimulans att utvecklas så långt som möjligt.

Ytterst handlar detta om vilken syn vi från politiskt håll har på skolan. Vi socialdemokrater tror på höga förväntningar på varje elev. Vi tror på en skola som ser potential, inte begränsningar. Vi tror att samhällets ambition för våra barn ska vara att de får möjlighet att utvecklas så långt som bara möjligt, inte att vi sänker ribban i lagstiftningen.

Fru talman! I propositionen föreslår regeringen också förändringar av hur stödet i skolan ska organiseras. Vi går från dagens system med garantin för tidiga stödinsatser och extra anpassningar till ett nytt system med standardiserade tester, stödundervisning och nya former för att identifiera stödbehov.

Det kan finnas skäl att förändra regelverket. Vi vill också att fler elever ska lyckas. Men vi måste också se till att den avgörande frågan blir besvarad på rätt sätt: Kommer eleverna att få ett bättre stöd? För oss socialdemokrater är det mycket viktigare att svaret på den frågan blir ”Ja, eleverna kommer att få bättre stöd” än hur systemen benämns eller hur paragraferna skrivs.

Det är därför avgörande att de förändringar som nu genomförs får tillräckliga resurser och en långsiktig finansiering. Annars riskerar reformen att bara stanna vid administrativa förändringar medan verkligheten i klassrummen blir densamma.

När regeringen nu avskaffar garantin för tidiga stödinsatser och tar bort systemet med extra anpassningar – som blev en administrativ börda, vilket inte var tanken från början – får vi inte hamna i en situation där elevernas behov upptäcks senare. Vi måste i stället se till att behoven upptäcks i rätt tid så att rätt stöd ska kunna sättas in.

Då räcker det dock inte med nya regler. Någon måste också genomföra stödet, någon måste hålla i stödundervisningen och någon måste upptäcka eleven som börjar halka efter. Någon måste också ha tid att följa upp resultaten. Denna någon är oftast läraren, specialläraren, specialpedagogen eller någon annan i elevhälsan.

Propositionen hänger därför nära samman med de större frågorna om personalförsörjning och skolans resurser, som jag var inne på i ett tidigare replikskifte. När lärarna redan i dag har svårt att få tiden att räcka till måste regeringen också kunna svara på frågan om vem som ska genomföra de nya stödinsatserna så att de får verklig verkan. När många huvudmän redan i dag har svårt att rekrytera specialpedagogisk kompetens måste regeringen också kunna svara på hur detta behov ska mötas.

Om resultatet bara blir att vi avskaffar extra anpassningar och tar bort garantin för stödinsatser utan att fler elever faktiskt får hjälp har vi inte skapat ett förbättrat stöd i skolan; då har vi bara skapat ett annat system. Eleverna förtjänar bättre än så.

Fru talman! En annan invändning vi socialdemokrater har handlar om komvux. Komvux är en otroligt viktig studieform i det svenska utbildningssystemet. Det är en utbildningsform som ger människor en andra chans, en ny chans och en möjlighet att komplettera tidigare studier, att byta yrkesbana eller att förbereda sig själv för att ta steget vidare till högre studier och arbete.

Det är därför problematiskt att vi i dag, när vi diskuterar förändringar i de extra anpassningarna, inte ser till att vi säkerställer ett gott stöd även för de elever som läser på komvux. Om vi menar allvar med ett livslångt lärande behöver vi se till att stödet inte upphör bara för att en elev läser på komvux. Behovet av stöd försvinner inte i vuxen ålder.

Vi socialdemokrater anser därför att regeringen borde utreda frågan om hur det individuella stödet i komvux kan stärkas och återkomma med förslag till oss i riksdagen. Rätten till utbildning måste också innebära en reell möjlighet att klara utbildningen.

Fru talman! Avslutningsvis: Vi socialdemokrater vill att fler elever ska få rätt stöd i rätt tid. Vi vill att fler elever ska lära sig läsa, skriva och räkna. Vi vill att fler elever ska nå kunskapsmålen. Men då räcker det inte att förändra regelverket. Då måste reformerna kunna genomföras i praktiken. Då måste skolorna ha resurser att anställa lärare, speciallärare och specialpedagoger. Då måste elevhälsan fungera. Då måste stödundervisningen kunna genomföras i praktiken. Då måste också staten och huvudmännen ta ansvar för att de beslut vi fattar här i riksdagen blir verklighet i klassrummen runt om i vårt land.

Det är därför det är så viktigt att skollagens syftesparagraf även fortsättningsvis slår fast att varje elev har möjlighet att få stöd och stimulans för att utvecklas så långt som möjligt. Det är inte bara en formulering i en lagtext; det är ett löfte till Sveriges elever. Det är ett löfte om höga förväntningar och ett löfte om att varje elev ska få möjlighet att nå sin fulla potential.

Sådana löften förpliktar. Om vi menar allvar med att varje elev ska få det stöd som behövs måste också resurserna finnas där. Det är därför vi socialdemokrater slåss så hårt för att se till att rätt resurser finns. Pengarna ska gå till undervisning, elevhälsa och stödinsatser. De ska gå till fler lärare, mer specialpedagogisk kompetens och bättre förutsättningar för att varje elev ska lyckas.

Varje krona som lämnar skolan i form av vinst är en krona som hade kunnat användas till att ge fler elever stöd, få fler elever godkända och ge fler elever möjligheten att nå sin fulla potential.

(Applåder)

Anf. 93 ANDERS ALFTBERG (SD) replik:

Fru talman! Jag måste säga att det blir lite märkligt att lyssna på Socialdemokraternas företrädare här i debatten.

Ledamoten beskriver alla de problem som vi ser i skolan: elever som inte får stöd i tid, lärare som går på knäna och system som inte fungerar. Men ni talar om det som att ni inte har något med det att göra.

Sanningen är att det här är resultatet av Socialdemokraternas politik och det som ni hade ansvaret för under väldigt lång tid. Ändå står ni här i dag och föreslår mer av samma sak. Det handlar om lite mer pengar in i samma system och lite mer resurser i samma strukturer, och någonstans hoppas ni att utfallet ska bli annorlunda.

Fru talman! Det här är inte direkt någon reformlinje från Socialdemokraterna, utan det är att blunda för verkligheten. Vi vet ju vad som händer i dag. Vi vet att stödet sätts in alldeles för sent, som har påpekats här, vi vet att elever faller mellan stolarna och vi vet att lärarna fastnar i adminis-

tration i stället för att undervisa. Det är ett system som regeringen nu försöker göra något åt.

Min fråga till Socialdemokraterna är därför ganska enkel men också grundläggande: Varför ska vi fortsätta med ett system som ni själva har haft ansvar för och som uppenbarligen inte fungerar i stället för att faktiskt förändra det så att eleverna får stöd i tid?

Anf. 94 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Fru talman! Den viktigaste frågan är att vi socialdemokrater fick ägna åtta år i regeringsställning åt att städa upp efter Jan Björklunds och Alliansens skolpolitik.

Som vi diskuterade i det förra ärendet, om läroplanerna, är det trots allt detta vi fick ägna oss åt under dessa åtta år. Vi såg att de stödinsatser som fanns i Lgr 11 inte var tillräckliga, och det var därför vi såg till att införa sådant som läsa-skriva-räkna-garantin och garantin för tidiga stödinsatser. Vi försökte få till ett system med extra anpassningar för att kunna ge stöd så tidigt som möjligt så att eleverna kan få det stöd de behöver för att klara studierna.

Nu kan man konstatera – och det gör vi också – att man behöver göra mer i svensk skola. Vi försökte göra det då, när vi städade upp efter en alliansregering. Vi gjorde en hel del saker under föregående två mandatperioder, och vi ser att vi behöver göra ytterligare saker för att varje elev ska få det stöd de behöver. Det är därför vi socialdemokrater i alla budgetar har föreslagit mer pengar också till saker som likvärdighetsbidraget, som ska riktas in på de elever som har det tuffast. På så sätt kan vi nå ut brett i samhället.

Ledamoten säger här att vi socialdemokrater bara vill göra mer av samma sak och lite smågrejer. Det stämmer inte. När en läroplan kom till och när vi upptäckte att det fanns saker att göra under vår regeringstid genomförde vi bättre och mer stöd så att varje elev skulle kunna få del av det.

Om den fortsatta utvecklingen och utvärderingen visar att vi behöver ta ytterligare steg gör vi det. Det är en ganska klok linje för ett parti, tycker jag. Vi ser problemen, och vi försöker lösa problemen. Vi skruvar ytterligare när vi ser att vi behöver göra det, men vi ser också till att det finns mer resurser i skolan. Det är det vi socialdemokrater i den här kammaren har debatterat väldigt tydligt. Vi vill se till att det faktiskt finns möjlighet att anställa lärare, speciallärare och specialpedagoger.

Jag tycker att Anders Alftbergs beskrivning av socialdemokratisk politik klingar ganska falskt.
(Applåder)

Anf. 95 ANDERS ALFTBERG (SD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för svaret!

Så här låter det alltid. Låt oss reflektera över de extrapengar som Socialdemokraterna gärna vill föreslå efter att regeringen har lagt fram sin budget. Oppositionen föreslår alltid lite mer. Skulle de ytterligare pengar som ni föreslår ovanpå våra miljarder göra någon markant skillnad?

Man får sätta det i perspektivet att hela utbildningsväsendet kostar samhället ungefär 500 miljarder. Bara grundskolan kostar 160 miljarder. Om ni skjuter till någon enstaka extra miljard utan att bry er om hur kommunerna hanterar pengarna lär de försvinna vind för våg. Det där är alltså ingen direkt reformiver.

Det är tydligt i debatten att vi står inför ett vägval. Regeringen genomför just nu en reformoffensiv inom skolan; det kan departementen och tjänstemännen intyga. Vi stärker stödet för eleverna, och vi ser till att insatserna sätts in i tid. Vi återupprättar kunskapsfokus i läroplanen. Vi ger lärarna bättre förutsättningar att undervisa. Vi arbetar för ökad likvärdighet i betygssystemet.

Detta är en samlad politik som får ordning på skolan igen. Det står i stark kontrast till de åtta år då Socialdemokraterna styrde. Det var åtta år då problemen fördjupades och åtta år då allt fler elever lämnade skolan utan att nå målen. Det var åtta år av ett system med sent stöd och ökad administration.

Vad, konkret, känner ni fungerade i er egen skolpolitik under dessa åtta år?

(Applåder)

Anf. 96 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Fru talman! Lyssnar man på Anders Alftberg skulle man kunna tro att Sverigedemokraterna har suttit i verklig opposition de senaste fyra åren.

Det är faktiskt så att när Sverigedemokraterna säger något levererar regeringen det. Det är alltså Sverigedemokraterna som har ansvaret för att utvecklingen ser ut som den gör under de senaste fyra åren. Det här måste man påminna sig om när man lyssnar på Anders Alftberg; han är en politiker som har haft ansvar för den skolutveckling som vi har sett under de senaste fyra åren.

Vi socialdemokrater vill i stället på riktigt fortsätta att reformera skolan. Det är därför vi till exempel tycker att man borde införa ett sektorsbidrag så att man både kan reglera och se till att de pengar som man avsätter från statlig nivå går till skolan. Det är därför vi vill göra upp med vinstjakten på riktigt, så att alla de pengar som vi tillsammans, både kommuner och staten, avsätter till skolan och till våra barn och elever också ska gå till våra barn och elever.

Denna vinstjakt vill inte Sverigedemokraterna göra något åt, fru talman. Därför klingar det ganska falskt när Sverigedemokraterna pratar som de gör i detta replikskifte.

Det är väldigt tydligt att vi socialdemokrater kommer att sätta skolan och välfärden främst. Vi har valt att inte sänka skatterna med tusenlappar varje månad för de allra rikaste. Vi har i vårt budgetalternativ i stället försökt se till att dessa pengar går till skolan, sjukvården och äldreomsorgen. Det är en väldigt tydlig prioritetsskillnad både i denna debatt och i praktisk politik.

Vi socialdemokrater kommer väldigt tydligt att fortsätta prioritera att alla elever ska ha en reell möjlighet att klara skolan. Vi vill se till att fler elever får möjlighet att få godkända betyg när de slutar nian, inte färre som det har varit med den här regeringen.

(Applåder)

Fru talman! När vi talar om skolan talar vi ytterst om framtiden – både den enskilda elevens framtid och Sveriges framtid som samhälle.

Ändå vet vi att alltför många elever i dag lämnar skolan utan att behärska det mest grundläggande. De kan inte läsa med full förståelse, de har inte tillräckligt goda kunskaper i matematik och de saknar därmed de verktyg de behöver ha inför framtiden.

Detta är inte en marginell fråga. Det handlar inte om ett fåtal elever. Det handlar om ett återkommande mönster som har vuxit fram över tid. Mönstret visar att vårt nuvarande system för stöd i skolan inte fungerar som det är tänkt.

Fru talman! Låt oss vara ärliga i den här debatten. Problemet är inte att ambitionerna har varit för låga. Vi har under lång tid haft högt ställda mål, många olika stödformer och många goda intentioner, oavsett regering. Problemet är att stödet alltför ofta kommer för sent, att det är otydligt organiserat och att det i praktiken blir mer fokus på dokumentation än på undervisning.

När en elev börjar halka efter borde det vara en självklarhet att skolan reagerar omedelbart. I stället ser vi alltför ofta att processen drar ut på tiden, att olika stödformer avlöser varandra utan tydlig effekt och att både elever och lärare fastnar i ett system som inte levererar resultat. Det är just detta vi nu försöker åtgärda och förändra.

Fru talman! Regeringens förslag handlar i grunden om att återföra fokus till det som är skolans kärna: undervisningen och elevens lärande. Vi föreslår därför ett mer sammanhållet och tydligt system. Dagens bestämmelser om extra anpassningar tas bort, liksom den nuvarande garantin för tidiga stödinsatser, eftersom de i praktiken har skapat otydlighet och fördröjt effektiva åtgärder. De har helt enkelt varit papperstigrar, som vi ibland säger i skolan.

I deras ställe inför vi ett enklare och rakare system, där elever tidigt kan få stöd baserat på tydliga signaler. Det sker bland annat genom att standardiserade tester, som tidigare sagts, genomförs i vissa årskurser i början av läsåret. Dessa tester ska inte vara omfattande eller byråkratiska utan fungera som en snabb screening, ett sätt att fånga upp de elever som riskerar att halka efter innan problemen blir alltför stora. ”Vänta och se, barnet kanske mognar under sommarlovet” är en formulering som alltför många föräldrar fått höra under decennier.

När ett stödbehov identifieras ska skolan kunna agera direkt. Därför inför vi en tydlig rätt till så kallad stödundervisning. Det innebär att en elev som riskerar att inte kunna följa undervisningen snabbt ska få extra undervisning i de ämnen där svårigheterna finns, främst svenska, svenska som andraspråk och matematik. Denna undervisning ska ges i mindre grupp eller enskilt under en begränsad period och ska följas upp tidigt för att man ska kunna säkerställa att den faktiskt fungerar.

Samtidigt stärker vi regelverket kring särskilt stöd. Lärare och mentorer får ett tydligare ansvar att signalera behov, och rektorn ska se till att utredningar genomförs snabbare än i dag. Vi gör det också enklare att använda undervisning i mindre grupp när det är pedagogiskt motiverat, i stället för att fastna i principer som inte alltid fungerar för den enskilda eleven.

Fru talman! Det har från oppositionen sagts att detta framför allt är en resursfråga – att det som behövs är mer pengar, fler lärare och mer av det

system vi redan har. Jag menar att det resonemanget missar kärnan i problemet. Vi har redan ett system där betydande resurser har investerats utan att vi har sett de resultat vi behöver. Om vi fortsätter att göra på samma sätt men med något mer resurser finns det tyvärr lite som talar för att utfallet plötsligt skulle bli helt annorlunda.

Det som nu görs är något annat. Det är ett försök att använda resurserna bättre, att korta vägen mellan problem och åtgärd och att frigöra tid för det som faktiskt gör skillnad: undervisningen.

Fru talman! Jag vill också beröra den oro som lyfts kring lärarnas situation. Det är en oro som absolut måste tas på allvar. Vi har i dag en situation där många lärare upplever en tung arbetsbörda och där administrativt arbete tar alltför mycket tid. Just därför är denna reform viktig. Den innebär inte att vi lägger ytterligare lager ovanpå det som redan finns. Tvärtom innebär den att vi förenklar och förtydligar. Genom att ta bort ett system som i praktiken har krävt omfattande dokumentation och oklara gränsdragningar ger vi lärarna bättre möjlighet att använda sin professionella kompetens där den hör hemma: i klassrummet. Det handlar ytterst om respekt för läraryrket.

Fru talman! Det har också uttryckts en oro för att standardiserade tester skulle leda till en skola som styrs mer av mätning än av lärande. Jag, mitt parti och regeringen delar inte den bilden. De tester som införs är inte ett mål i sig utan ett enkelt stöd för att fånga upp signaler i tid. De ersätter inte lärarens bedömning – de kompletterar den. Alternativet är inte en skola utan tester. Alternativet är en skola där vi riskerar att missa de elever som behöver stöd tills det är för sent att ge effektiv hjälp.

Fru talman! I botten av denna diskussion finns också en fråga om synen på skolan: Är skolan i första hand ett system som ska administreras, eller är den en kunskapsinstitution där elever ska få de färdigheter de behöver för livet?

För mig som sverigedemokrat är svaret tydligt: Skolan ska vara en plats där kunskap står i fokus, där tydliga krav ställs och där alla elever får de verktyg de behöver för att bygga sig en framtid.

Det är inte rättvist att låta elever gå igenom skolan utan att få det stöd de faktiskt behöver. Det är inte inkluderande att låta elever misslyckas i ett system som inte möter deras behov. Det är inte heller hållbart att acceptera ett läge där alltför många lämnar skolan utan grundläggande färdigheter och kunskaper.

Fru talman! Den reform vi nu behandlar är ingen universallösning, det vet vi. Men den är ett tydligt steg i rätt riktning. Den innebär att vi agerar tidigare, gör stödet mer konkret och flyttar fokus från administration till undervisning. Framför allt innebär den att vi tar ansvar för att skolan faktiskt fungerar för de elever som riskerar att hamna efter. Det är därför jag menar att detta inte bara är en rimlig förändring utan en nödvändig förändring.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

I detta anförande instämde Jörgen Grubb, Patrick Reslow och Robert Stenkvist (alla SD).

Fru talman! Alla elever ska få det stöd de behöver för att klara skolan. Ingen elev ska lämnas efter. Så ser det tyvärr inte ut i dag. Alltför många elever går ut grundskolan utan behörighet till gymnasiet, och alltför många föräldrar vittnar om att deras barn inte får det stöd de behöver i skolan. Statistiken talar sitt tydliga språk: Nära 20 000 elever lämnade förra året nionde klass utan gymnasiebehörighet.

Skilnaderna över landet är också stora. 42 procent av eleverna i Gnosjö saknade behörighet, tätt följt av Herrljunga och Haparanda. Det här säger oss att det behövs resurser, särskilt i glesbygdskommuner och i socioekonomiskt utsatta områden.

Det finns i dag flera nivåer av stöd för elever som behöver det. Den första nivån är extra anpassningar i klass. Detta infördes 2014 när Björklund var utbildningsminister. Men nu vill regeringspartierna förändra det stödsystem de själva införde. Systemet med extra anpassningar har inte fallit väl ut, och vi ser att skolresultat och lärarnas arbetsbelastning är katastrofala. Även om detta inte var tänkt att ersätta särskilt stöd har det lett till att antalet elever som får särskilt stöd har minskat dramatiskt. Lärarna vittnar också om att det är väldigt betungande att göra många anpassningar, särskilt som klasstorlekarna har ökat och läraren ofta är ensam i ett klassrum med väldigt många elever.

I dag är det ett problem att det är få elever som får nästa nivå av stöd, det vill säga särskilt stöd. Även om det enligt skollagen inte krävs en diagnos kräver rektor eller annan skolledare ofta en diagnos för att särskilt stöd ska sättas in.

Enligt den proposition som nu ligger på bordet ska man i stället för att göra extra anpassningar gå direkt till särskilt stöd när undervisningen eller klassrumsmiljön inte fungerar för eleven. Det är positivt och kan bli bra om man gör det på rätt sätt. Men det finns också en oro för att konsekvenserna av att ta bort extra anpassningar inte är tillräckligt utredda och, framför allt, att man inte kan svara på hur det särskilda stödet exakt ska utformas.

Det behövs ekonomiska resurser och personal för att kunna ge särskilt stöd. Det krävs även en utbyggd elevhälsa. Dessutom behöver klasstorlekarna minska i stället för att fler och fler elever trycks in i varje klassrum. Då kommer också antalet elever som behöver särskilt stöd att minska.

Fru talman! Med denna förändring finns det en risk att barnet kastas ut med badvattnet. Det är många olika förändringar som ska klämmas in 2028: nytt betygssystem, nya läroplaner och nytt stödsystem.

De stora frågorna är: Kan vi säkerställa att elever som är i behov av stödundervisning också får det? Kan vi säkerställa att elever som är i behov av särskilt stöd också får det? Finns det specialpedagoger och speciallärare att tillgå, och har kommunerna resurser nog att genomföra detta?

Vi måste se till att alla elever får en bra utbildning av utbildade lärare. Tidigare var det vanligt att utbildade elevassistenter fick ta hand om elever med de största utmaningarna, men det kan inte vara svaret när det gäller att ge elever rätt stöd.

Det som på riktigt skulle göra skillnad i svensk skola är att minska klasstorlekarna och ge ekonomiska resurser till skolorna. I stället för att som regeringen sänka skatten för de allra rikaste hade man kunnat lägga dessa pengar på skolan. Sverige har gått miste om 100 miljarder genom

regeringens skattesänkningar. I stället för att aktieägarna ska plocka ut skolpengen i vinst hade dessa pengar kunnat gå till stöd åt de elever som behöver det. Skolpengen ska gå till eleverna, inte till vinster. Ett skräckexempel är de friskolor i Malmö som Sydsvenskan har granskat. De hade knappt några behöriga lärare och nekade elever särskilt stöd. I stället köptes lyxbilar för pengarna.

Fru talman! Ansatsen i propositionen är att särskilt stöd ska sättas in snabbare, vilket är väldigt positivt. Men risken är att det stannar vid ord om man inte ger kommunerna förutsättningar att genomföra detta i praktiken. Regeringen påpekar i propositionen att det är kommunernas arbetsgivaransvar att se till att det finns tillräckligt med personal i form av lärare, speciallärare och specialpedagoger. När en proposition innebär förändringar för strukturen i skolan tycker jag att det är svagt att skjuta över ansvaret på kommunerna. Reformen kommer ju att öka behovet av dessa personalkategorier.

Barnombudsmannen skriver i sitt remissvar att det också behöver finnas organisatoriska förutsättningar att ge barn stöd utifrån deras faktiska behov av personal med adekvat kompetens och att en viktig del i detta är att det finns fungerande och tillgängliga kringfunktioner, till exempel personal med specialpedagogisk kompetens. Organisationen Funktionsrätt Sverige är oroad att detta leder till mer segregation i skolan.

Propositionen måste också ses tillsammans med de andra förändringar regeringen genomför på skolområdet, bland annat den proposition om trygghet och studiero som vi debatterade i förra veckan. Exempelvis ska nu fler elever kunna visas ut ur klassrummet utan dokumentation. Flera förändringar riskerar att slå mot barn med bland annat NPF.

För att minska behovet av särskilda lösningar i skolan behöver vi minska klasstorlekarna. Flera remissinstanser lyfter fram behovet av att utreda klasstorlekar, däribland Sveriges Lärare. Utredaren vars utredning propositionen bygger på framhåller också att detta skulle behöva utredas.

Specialpedagogiska skolmyndigheten lyfter fram att stödundervisning kräver omfattande resurser och att den riskerar att ske på bekostnad av annat.

Om vi på riktigt vill att detta ska leda till ett förbättrat stöd och inte till att vi står här igen om åtta år med en ny proposition som ska lösa problemet måste vi se till att detta blir bra i verkligheten, inte bara på papperet. Varken elever eller samhälle har råd att misslyckas. En misslyckad skolgång påverkar hela livet, för man får sämre möjligheter i arbetslivet och har högre risk att hamna i kriminalitet. Sveriges Lärare släppte nyligen rapporten *F som i Fängelse*, som visar att det är 14 gånger högre sannolikhet att dömas till fängelse för dem som inte har godkända betyg från grundskolan jämfört med dem som har godkända betyg.

Regeringspartiet Liberalerna säger sig vilja minska klasstorlekarna i skolan. De har haft fyra på sig, men utvecklingen har gått åt helt fel håll, med de värsta nedskärningarna i skolan på 30 år. I den utredning som ligger till grund för propositionen vi nu debatterar konstaterar utredaren att det saknas reglering av elevers fördelning på klasser eller grupper och om klass- och gruppstorlekar i nuvarande författning.

Utredningens förslag om stödundervisning aktualiserar frågan om gruppstorlekar och, om det ska regleras, hur stor en ordinarie klass eller grupp ska vara. Utredaren har inom ramen för den här utredningen möjlig-

het att utreda frågan men bedömer att frågan om klass och gruppstorlekar behöver utredas vidare. För mig är det ett stort frågetecken. Varför har man inte gått vidare och tittat på frågan? Varför har regeringen inte gett ett sådant uppdrag?

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 12.

Anf. 99 ULRIKA HEINDORFF (M):

Fru talman! Jag vill börja med att bekänna en sak. Jag är lärarbarn. Det var inte alltid något man skröt om under sin uppväxt. Jag är dessutom inte bara dotter till *en* lärare utan till två: en specialpedagog och en idrottslärare. När jag nu är vuxen och har egna barn inser jag att det självklart har präglat mig att växa upp med två lärare. Vi har pratat mycket skolpolitik under hela uppväxten hemma, men jag såg också hur lärarrollen förändrades under dessa år.

Mycket av det som den moderatledda regeringen gör i dag – upprätta kunskapsskolan men också lärarrollen, minska administrationen, införa ett mer rättvist betygssystem, öka tilltron till lärare och förbättra lärarnas förutsättningar – vet jag att mina föräldrar och deras kollegor hade önskat redan under slutet av 1990-talet och början av 2000-talet. Nu är de pensionerade sedan ett antal år tillbaka, men de såg då att lärarrollen förändrades och delvis också urholkades.

Moderaternas och min förhoppning är att alla de reformer som görs nu – en av dem debatterar vi i dag – ger hopp åt en ny generation lärare. Vi ser er, vi hör er, vi litar på er och vi vill ge er rätt förutsättningar.

Lärarna är viktiga, men självklart är det barnen som är vår framtid. Alla barn förtjänar en ordentlig chans i livet. Våldigt mycket börjar i skolan. En trygg och kunskapsfokuserad skola kan förändra ett barns framtid. Den finns i inledningen av barnets livsresa och kan bygga självförtroende och skapa möjligheter som aldrig hade funnits annars.

Jag och Moderaterna brinner verkligen för att alla barn, oavsett bakgrund, ska få förutsättningar att lyckas. Det handlar om tidiga insatser, som vi diskuterar i dag, när behov finns. Det handlar om skickliga lärare, om studiero men också om höga förväntningar på precis varenda elev. Vi svisker barn om vi accepterar en skola där elever lämnas i sticket och inte får det stöd som de behöver i tid.

Jag är därför extra glad, fru talman, att få debattera detta betänkande och propositionen om förbättrat stöd i skolan.

Förmågan att läsa, skriva och räkna utgör helt grundläggande färdigheter som är centrala för elevers fortsatta kunskapsutveckling. Sådana färdigheter behövs för att man ska kunna ta till sig undervisningen. Många elever saknar dessa färdigheter, och det upptäcks dessutom alldeles för sent.

Fru talman! Granskningar från Skolinspektionen visar att stöd ofta sätts in för sent eller inte alls, och det är inte heller ändamålsenligt utformat. Kort sagt har vi i dag ett system för stöd och extra anpassningar som inte fungerar, och nu ändrar vi det.

Fru talman! Hur kommer det förbättrade stödet att fungera framöver? Det är en relevant fråga i sammanhanget, och kanske undrar någon av dem som lyssnar där hemma om detta.

Från och med 2028 kommer standardiserade tester att göras i början av höstterminen i vissa årskurser. Det ska göras för att identifiera behov

tidigt. Stödundervisningen ska sättas in snabbare, och den ska också vara mer träffsäker. Dessutom tar vi genom betänkandet bort hindren att utöva stödundervisning i mindre grupper. Elever ska få stödundervisning i ett tidigt skede i ämnena svenska, svenska som andraspråk och matematik.

När det gäller särskilt stöd har vi tillit till lärarna och tror att de kan se när behovet finns och sätta in stödet tidigt. Vi behöver inte göra det administrativt krångligt.

Fru talman! Den lagstiftning vi debatterar i dag är inte en ensam satellit, utan den ingår i ett mycket större paket. Jag vill sätta ljuset på några av de reformer som vi nu genomför i väldigt rask takt.

Vi gör om läroplanerna och lärarutbildningens examensmål. Vi ser att den absolut bästa metoden för läsinlärning är den som är evidensbaserad, och det är rimligt att det är den man ska använda sig av. Det är också därför vi har fokus på kognitionsvetenskap.

Sverige har den sämsta klassrumsdisciplinen i hela Europa, enligt OECD. Därför ser vi nu till att stärka tryggheten och studieron i klassrummen runt om i hela landet. Vi tydliggör rektorns roll, och vi upprätthåller trygghet och studiero. Vi gör skolan mobilmfri. Det kommer också att göra stor skillnad för studieron. Vi ser dessutom till att man kan både stänga av och omplacera elever under en längre tid än i dag.

Låt mig säga något om registerkontroller. I dag kan man göra en registerkontroll i belastningsregistret om brott som har begåtts. Nu kommer man också att kunna göra kontroller i misstankeregistret, det vill säga om brott som man är misstänkt för att ha begått. Vi vill se till att rätt personer jobbar inom svensk skola. Det är grundläggande. Vi vill inte att det ska vara möjligt för en person som till exempel är dömd för hedersförtryck att arbeta med elever i svensk skola.

Imorgon är det en ny debatt här i kammaren. Då gäller det betänkandet *Tid för undervisningsuppdraget*. Det är ett förslag som på riktigt stärker lärarnas yrkesroll. Skickliga lärare är den enskilt viktigaste faktorn för att stärka kvaliteten i undervisningen. Men för att man ska kunna göra det måste man få rätt förutsättningar att fokusera på kärnuppdraget lärande.

Det är därför viktigt med ett tak för undervisningstiden och ett golv för planeringstiden, vilket nu införs. Vi ser samtidigt till att den administrativa bördan lättar genom minskade skriftliga krav.

För att upprätta kunskapsskolan, fru talman, genomför vi nu kort och gott de största reformerna inom svensk skola på 30 år. Som tidigare nämnts är nya läroplaner, nytt betygssystem och reformerad lärarutbildning alla en del av detta.

En av de viktigaste förändringarna är det som vi debatterar just i dag: Inget barn ska halka efter utan att någon fångar upp det. Därför reformerar vi stödsystemet i grunden så att varje barn ska få rätt stöd och få det i rätt tid.

Avslutningsvis är det Moderaternas förhoppning att alla dessa reformer nu ger hopp åt en ny generation lärare. Vi ser er, vi hör er, vi litar på er och vi vill som sagt ge er rätt förutsättningar. Till de elever som går i skolan eller ska börja i skolan vill jag säga: Ni ska också få rätt förutsättningar att lyckas. Det handlar om tidiga insatser, skickliga lärare, studiero och höga förväntningar på varje elev.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 100 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:
Fru talman! Tack för anförandet, Ulrika Heindorff!

Prot. 2025/26:131
3 juni

*Förbättrat stöd
i skolan*

Det var en väldigt bred ansats om de reformer på utbildningsområdet som Moderaterna gärna talar sig varma för. En av de reformer som det inte pratades alls om men som ändå har bäring på en detaljerad del i betänkandet gäller friskolesystemet. Det har inte varit någon stor hemlighet att Moderaterna inte är den största anhängaren av att göra upp med vinstjakten i svensk skola.

Den del i betänkandet som handlar om detta, fru talman, innebär att man gör om syftesparagrafen 1 kap. 4 § skollagen. Där står det att varje barn och elev ska ges möjlighet till stöd och stimulans så långt det bara är möjligt.

Det är också en av de paragrafer som vi socialdemokrater flitigast har använt i den här kammaren för att fråga oss om det är rimligt att vi har en vinstjakt i svenska friskolor. Det sägs ju faktiskt i vår generella syftesparagraf att varje barn och elev ska ges stöd och stimulans för att utvecklas så långt som möjligt.

När regeringen i sin proposition skriver att man måste renodla uppdraget är min fråga till ledamoten och Moderaterna: Varför då? Vilka elever har efterfrågat en renodling? Vilka lärare har efterfrågat en renodling av skollagen?

Är det för att friskolorna inte vill tvingas att ge stöd och stimulans till barn och elever så långt som det bara är möjligt? Är det därför Moderaterna tycker att det är viktigt att vi tar bort den delen i skolans syftesparagraf?

(Applåder)

Anf. 101 ULRIKA HEINDORFF (M) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan – en för mig ganska liten och smal fråga, som jag kan börja med att svara ganska konkret på.

Det finns en motsvarande bestämmelse i 3 kap. 2 §, och det stämmer som ledamoten säger att vi nu gör en renodling i det första kapitlet. De mer detaljerade bestämmelserna, som egentligen säger precis samma sak, flyttar nu från det första till tredje kapitlet.

Det är juristen i mig som säger detta; jag tycker närmast det är en lagteknisk sak att göra så här. Man får gärna dra stora växlar på det; det står ledamoten och Socialdemokraterna helt fritt att göra det. Men frågan sätter ljuset på någonting annat som jag tycker är spännande, nämligen vad som är problemet i svensk skola.

Skulle problemet i svensk skola möjligen kunna vara att en fjärdedel av eleverna går ut nian utan fullständiga betyg och att elever inte kan läsa, skriva och räkna? Är det möjligen så att det är ett av de större problemen i svensk skola?

Den här propositionen och betänkandet svarar på precis det: att det inte ska vara onödig administration och att man ska få tidiga och konkreta insatser som dessutom ska utvärderas, någonting som man kan tycka är rimligt och ganska grundläggande. Jag tycker därför att den här lite smalare frågan sätter ljuset på att vi har olika syn på vad som är problemet inom svensk skola.

Man pratar ofta om fler lärare och mindre barngrupper, och det är väl egentligen samma sak. Vi tror ju att alla de reformer som vi gör nu dels kan locka tillbaka de tiotusentals lärare som inte arbetar inom svensk skola i dag, dels ge hopp åt en ny generation lärare.
(Applåder)

Anf. 102 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Fru talman! När man lyssnar på mitt anförande i läroplansdebatten och i den här debatten tror jag att man kommer att förstå att det stora problemet i svensk skola är att vi inte ger tillräckligt många elever de kunskaper som de behöver. Det kan vara ett svar på ledamotens retoriska inlägg.

Ledamoten räknade upp allt som är viktigt i skolan. Då är det intressant att Moderaterna inte pratar om att göra upp med läckaget av pengar, för om vi inte får stopp på läckaget av pengar till friskolor kommer vi ju inte att kunna ge varje elev det stöd som den behöver. Det är hela konsekvenslinjen som är viktig här. För oss är inte själva ändamålet att vi ska se till att friskolorna inte får bedriva undervisning; vi vill se till att vinsten inte läcker ut från den svenska skolan. Pengarna vi avsätter till skolan ska stanna där. Det är därför jag måste ställa den möjligtvis smala frågan.

I syftesparagrafen i den svenska skollagen, alltså där vi säger vad som är det generella syftet med att bedriva undervisning och skolgång, vill vi socialdemokrater att det väldigt tydligt ska slås fast att varje barn och elev ska ges stöd och stimulans för att nå så långt som möjligt.

Den paragraf som ledamoten hänvisar till i sitt svar är ju en beskrivning av det individuella stödet som kommer senare. Vi vill ha den generella bilden: Vad ska svensk skola vara till för? Jo, för att alla barn och elever ska nå så långt som möjligt, att de ska klara målen i det vi har diskuterat här i dag, att de ska få de kunskaper som de behöver som vi slår fast i läroplaner och att de ska få så höga betyg som deras resultat faktiskt medger att de ska få. Det ska vi debattera på måndag.

Allt det här är väldigt viktigt och ingen liten lagteknisk detalj, anser vi socialdemokrater. I sitt svar pratade ledamoten inte om friskolor och vinstjakt över huvud taget, trots att frågan var om det är därför man tar bort delen i det första kapitlet.

(Applåder)

Anf. 103 ULRIKA HEINDORFF (M) replik:

Fru talman! Jag hörde kanske inget tillägg eller någon fråga i denna andra replik, så mitt lite mer juridiska svar kvarstår.

Det är en sak att prata och ha ett välsmort munläder och säga att man vill mycket med svensk skola, och sedan är det en helt annan sak vad man gör. Det här är den tionde stora lagstiftningen under våren, eller något sådant. Jag är sex veckor in i mitt uppdrag, får jag väl säga, så jag har kanske inte de exakta siffrorna.

Det vi gör är en stor reformering av skolan, och jag hoppas att ni ändå kan hålla med att mycket av den lagstiftning som nu kommer på plats kommer att förändra svensk skola i grunden. Och förändrar man svensk skola i grunden kommer det också att bli mer attraktivt att arbeta inom svensk skola. Jag vet att det finns tiotusentals lärare som har gått en ganska lång lärarutbildning och utbildat sig i många år men kanske aldrig börjat arbeta

som lärare, eller så har man arbetat några år och sedan känt att man inte har rätt förutsättningar. Dem vill vi locka tillbaka till svensk skola.

Vi vill också att alla de elever som i dag går på gymnasiet och funderar på vilken utbildning man ska välja känner att läraryrket verkar vara ett yrke där man får förutsättningar att lyckas med sitt uppdrag, och där kan vi i politiken faktiskt göra ganska mycket. Vi här i kammaren kan göra en del, men skolan är som sagt var kommunens ansvar. Jag har stor tilltro till att många av våra 290 kommuner ute i landet också kan fatta väl avvägda beslut.

Det vi gör på nationell nivå är att öka upp resurserna. Det har vi gjort sedan 2023, och det har vi fortsatt med hela mandatperioden. Det ger också rätt förutsättningar för våra skolhuvudmän ute i kommunerna.

(Applåder)

Anf. 104 MATHIAS BENGTSSON (KD):

Fru talman! Skolan är den starkaste skyddsfaktorn mot kriminalitet, mot arbetslöshet och mot psykisk ohälsa. Det finns faktiskt ingenting som minskar risken för utanförskap lika mycket som att gå ut skolan med godkända betyg. Det är det bästa skyddet som Sveriges ungdomar kan få. Ändå är det en fjärdedel av Sveriges ungdomar som inte får det skyddet. Var fjärde elev går i dag ut årskurs 9 utan fullständiga betyg, och runt 16 procent gör det utan behörighet till gymnasiet. Det är inte tillräckligt bra.

Vägen framåt för att fler ska lyckas handlar inte om att sänka kunskapskraven. Svensk skola behöver höga förväntningar på eleverna. Vi behöver ha lärare som har mer tid för eleverna och som kan skapa arbetsro på lektionerna och trygghet i korridorerna. Det behövs också tidiga kunskapskontroller och stödinsatser för att fler barn ska få möjlighet att lyckas. Det handlar om stödinsatser i form av utökad undervisningstid, läxhjälp i skolan för de barn som inte kan göra läxorna hemma, lovskola och inte minst speciallärarstöd och särskilda undervisningsgrupper. För att säga det självklara behöver även föräldrarna och familjen vara med och ta ansvar. Vi behöver också vända den djupt oroande utvecklingen kring ungas psykiska ohälsa.

En del viktiga steg mot allt detta tas i den proposition som vi nu debatterar, fru talman. Skolan har under en lång tid präglats av en strävan efter inkludering. Det har ansetts elakt och odemokratiskt att peka ut vissa elever med särskilda behov och ge dem särskild undervisning i en särskild undervisningsgrupp.

Inkluderingstanken, som innebär att alla elever helst ska undervisas i samma klassrum, gjordes säkert med goda intentioner, men resultatet har varit förödande. Många enskilda elever har farit illa, kanske särskilt de som behöver skolan allra mest. Elever med neuropsykiatriska funktionsvariationer och inom autismspektrumet kan nämligen vara betjänta av mindre grupper med tydlig struktur.

Inkluderingstanken har också ställt till det för lärares arbetssituation. När alla elever ska undervisas i samma klassrum men med extra anpassningar har det många gånger blivit ohållbart.

Det har lett till en omfattande dokumentation och en ökande arbetsbelastning. Samtidigt har det visat sig att stödet många gånger sätts in för

sent eller inte alls får tillräcklig effekt. Elever kan få upprepade mindre insatser utan att deras större behov identifieras i tid.

Mot denna bakgrund är avskaffandet av extra anpassningar en central förändring. Nu skapas en tydligare struktur. Enklare stöd ska ges inom ramen för undervisningen, och när det inte räcker ska stödundervisning eller särskilt stöd snabbt sättas in. Samtidigt införs standardiserade tester i flera årskurser. Syftet är att identifiera elever med stödbehov tidigare än i dag.

Detta har mycket stor betydelse i praktiken. Många elever tappar i dag mark under de första skolorna utan att det uppmärksammas tillräckligt snabbt. När svårigheterna väl leder till åtgärder har kunskapsluckorna vuxit sig för stora. Med återkommande tester skapas bättre möjligheter att följa utvecklingen över tid och att sätta in stöd innan problemen fördjupas. Det ger rektorer och lärare ett mer systematiskt underlag för att planera undervisning och resurser.

Dagens lagförslag markerar en tydlig kursändring, där stödundervisningen framför allt ska ske i mindre grupper eller individuellt. Det är en stor skillnad mot den starka betoning som tidigare funnits på att stöd i första hand ska ges inom den ordinarie klassen.

Men man ska vara ärlig och erkänna att det är en viktig balansgång här. Undervisning är i grunden en kollektiv verksamhet. Läraren behöver kunna planera och genomföra undervisning som fungerar för gruppen. Samtidigt har elever olika förutsättningar. När skillnaderna blir för stora kan undervisningen bli ineffektiv för alla. Genom att skapa möjlighet till mer riktat stöd under en begränsad tid kan fler elever få särskilt stöd utanför klassrummet och sedan återvända till den ordinarie undervisningen med bättre förutsättningar.

Reformen innebär därför en omfördelning av stödinsatser från ett individualiserat löpande arbete inom klassrummet till mer strukturerade och avgränsade insatser.

I ett större perspektiv handlar förändringarna om skolans grunduppdrag. Att ge alla elever möjlighet att utvecklas så långt som möjligt kräver både en fungerande undervisning och ett träffsäkert stöd. När stödet sätts in för sent förloras tid som aldrig går att ta igen fullt ut. När ansvaret är otydligt riskerar insatser att utebli.

Fru talman! Skolan bär en stor del av barnens framtid. Därför är det avgörande att stöd till de elever som behöver sätts in och fungerar. De förändringar vi debatterar i dag är ett försök att ta ansvar för just detta.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 105 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! Miljöpartiet har i många år drivit på för att relevant stöd ska sättas in tidigt i skolgången för de elever som behöver extra stöd. Vi välkomnar reformer som underlättar för elever att få stöd när behov identifieras. Detta har man arbetat med också under tidigare mandatperioder, och det arbetet finns också med i de här förslagen.

Det är viktigt att reformerna leder till att fler får det stöd de har rätt till och inte på något sätt minskar rätten till stöd i skolan. Miljöpartiet vill särskilt betona vikten av att elever med särskilt stödbehov får hjälp av behöriga lärare som har tillräckligt med tid och tillräcklig kompetens för att ge det stöd som behövs.

En grundförutsättning för att alla elever ska få det stöd de behöver är att lärarna i grunduppgdraget har möjlighet att bedriva god undervisning med tid för planering och uppföljning. För att genomföra detta krävs förstås investeringar i utbildning, bland annat för lärare, speciallärare och specialpedagoger. Vi har inte riktigt sett de investeringarna under den här mandatperioden. Miljöpartiet delar därför den oro som många remissinstanser uttrycker för att bristande finansiering är en risk för att regeringens reformer inte kommer att ge avsedd effekt och för att eleverna helt enkelt inte kommer att få det stöd som de har rätt till.

En grundförutsättning för hög kvalitet på undervisningen i klassrummet är att den bedrivs av behöriga och legitimerade lärare och är baserad på vetenskap och beprövad erfarenhet. Det är viktigt att också den undervisning som bedrivs i särskilda undervisningsgrupper eller enskilt håller hög kvalitet.

Jag delar den bild som presenterades i ett tidigare anförande, nämligen att vi alltför ofta ser att den som behöver mest stöd undervisas av en oerfaren lärare eller kanske till och med av en person som inte ens har utbildning för uppdraget.

En oro för reformens genomförande gäller kvaliteten på undervisningen. Skolinspektionens granskning av särskild undervisning i dag visar att centrala delar av undervisningen inte genomförs, utan eleverna lämnas ofta ensamma med skriftliga uppgifter och får inte stöd. Jag ser en risk för att denna typ av undervisning kommer att öka, utifrån den nya läroplanens syn på kunskap, som signalerar att eleven är en passiv mottagare av kunskap snarare än att vara aktiv i att bearbeta och behandla kunskap.

Risken för att eleverna i särskilda undervisningsgrupper inte undervisas av kvalificerade lärare är särskilt stor i kommuner som redan har lärarbrist. Det är viktigt att skolhuvudmännen har möjlighet att organisera stöd-undervisningen, med särskilda undervisningsgrupper och eventuellt anpassad skolgång, på bästa sätt utifrån de förutsättningar som finns lokalt – alltså att regeringen inte är inne och detaljstyr för mycket.

Något som bland andra Sveriges Elevkårer framför som viktigt i sammanhanget är att stödet måste anpassas efter elevens behov och att skolan parallellt behöver arbeta med de negativa effekter som undervisning enskilt eller i särskild grupp kan medföra. Att elevernas behov tas i beaktande på bästa sätt är särskilt viktigt, och det är grundat i funktionsrättskonventionen och barnkonventionen.

Läsa-skriva-räkna-garantin och de nationella proven ersätts nu med standardiserade tester som ska genomföras på höstterminen i trean för att identifiera elever som har behov av stöd i läsning, skrivning och matematik. Det viktiga kommer även i fortsättningen att vara, precis som när det gällde läsa-skriva-räkna-garantin, att när lärarna väl har identifierat ett behov av stöd kan rektorns svar inte vara att man inte har råd med det. Kärnan i det här är att det stöd som man identifierar ett behov av också måste ges.

Jag vill ge en sammanfattande kommentar till de stora reformpaket som vi debatterar de här veckorna. Det finns en överhängande risk för att de här reformerna inte leder till att elever blir bättre på att läsa, skriva och räkna eller att hantera de utmaningar de ställs inför. Risken är att det bara blir reformer för reformernas skull, för regeringen är inte beredd att göra de investeringar som krävs.

Det behövs skickliga lärare som har tillräckligt med tid med sina elever. Om kvaliteten ska öka måste eleverna mötas av behöriga lärare, speciallärare och specialpedagoger. Om regeringen inte gör den hemläxan innebär reformen att vissa elever i vissa delar av landet riskerar att få fler lektioner med obehöriga lärare och fler inställda lektioner. Så kan vi ju inte ha det!

Jag ser inte att regeringen tar detta på tillräckligt stort allvar.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 4, som handlar om att se till att stödet anpassas efter elevernas behov ur barnrätts- och funktionsrättsperspektiv.

(Applåder)

Anf. 106 ANDERS ÅDAHL (C):

Fru talman! Låt oss först konstatera att grunden i svensk skola måste vara att alla skolelever ges samma förutsättningar oavsett var i landet de bor, oavsett deras socioekonomiska förutsättningar och oavsett deras psykosociala hälsa.

Vi välkomnar att regeringen har tagit fram politik på området stöd i skolan, och det finns mycket som vi kan instämma i. Men vi har också några synpunkter, varav en del ganska allvarliga.

Fru talman! I propositionen föreslår regeringen att bestämmelsen om att barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt ska tas bort från lagens syftesparagraf. Vi anser att det är en farlig förändring som riskerar att försvaga synen på skolans kompensatoriska uppdrag. Bestämmelsen om att alla elever ska få stöd och stimulans för att nå sin fulla potential är en av de mest grundläggande principerna i svensk skola. Att flytta denna princip längre bak i skollagen signalerar för många en nedprioritering av detta centrala uppdrag, vilket inte är bra.

Fru talman! Regeringens förslag om stödundervisningen beräknas kräva drygt 3 000 nya lärare. Samtidigt har regeringen i en annan utredning, *Tid för undervisningsuppdraget*, presenterat förslag som kräver ytterligare nästan 6 000 lärare. Det finns alltså förslag till reformer som på totalen kräver 9 000 nya lärare.

Parallellt med dessa reformer har regeringen fattat beslut om att ta in färre studenter på lärarutbildningarna. Detta är en ekvation som helt enkelt inte går ihop. Regeringen bör, anser vi i Centerpartiet, skyndsamt återkomma med åtgärder för att säkerställa tillgången till behöriga lärare inom ramen för stödundervisningen.

Fru talman! Vi i Centerpartiet välkomnar förslaget att införa standardiserade tester för att tidigt identifiera elevers stödbehov i läs-, skriv- och matematikutveckling. Det ligger i linje med Centerpartiets politik om att elever ska screenas återkommande för att skolan ska kunna upptäcka och möta varje elevs unika behov. Vi föreslår dock att denna ordning ska gälla för alla årskurser och inte endast vissa årskurser, som regeringen föreslår. Att upptäcka särskilda behov tidigt är helt avgörande för att rätt insatser ska kunna sättas in.

Med dessa ord yrkar jag bifall till reservation 6.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 19.)

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2025/26: MJU27
Stärkt kontroll av fusk i livsmedelskedjan (prop. 2025/26:206)
föredrogs.

*Stärkt kontroll av fusk
i livsmedelskedjan*

Anf. 107 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! I dag debatterar vi betänkandet *Stärkt kontroll av fusk i livsmedelskedjan*.

Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Fusk i livsmedelskedjan är ingen liten företeelse utan tyvärr ett mycket stort problem. Överträdelserna av de bestämmelser som gäller inom livsmedelskedjan kan bero på den mänskliga faktorn eller på bristande kunskap, men tyvärr är de vanliga. De kan som sagt bero på den mänskliga faktorn, men det kan också handla om avsiktliga handlingar eller underlåtenhet – helt enkelt fusk.

Fusk i livsmedelskedjan är inget nytt, och det har uppmärksammats globalt både inom EU och i Sverige. Att det fuskas i livsmedelskedjan är mycket bekymmersamt. Det kostar samhället enorma summor pengar varje år, och det medför också en enorm risk för otjänliga livsmedel och varor som kan vara skadliga för miljön och för människors och djurs hälsa.

Fru talman! Det är inga småbelopp vi pratar om. Livsmedelsverket lämnade så sent som i december förra året en rapport där man beräknar att fuskets kostar det svenska samhället över 13,6 miljarder kronor varje år. Ja, fru talman, du hörde rätt – 13,6 miljarder! Vi talar om fusk för en summa motsvarande 3 procent av den totala livsmedelsförsäljningen i landet.

Oftast handlar det om utspädda ingredienser, falska ursprungsuppgifter, felaktig märkning eller mat som säljs utan tillstånd. Vi är nog flera här som har hört talas om olivolja som är utspädd med vanlig matolja eller om flytande honung som är utblandad med billig socker- eller sirapslösning, fru talman. Det är därför mycket viktigt att regeringen nu stärker Livsmedelsverket och Jordbruksverket så att fusk inte faller mellan stolarna.

Fru talman! Förra året var jag utsedd till enskild utredare – utredningens namn var *En ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan*. Vi fick till oss att ett mycket stort problem var att de olika kontrollmyndigheterna i Sverige gjorde på olika sätt. Vi har 270 olika kontrollmyndigheter, och bland dessa myndigheter har en del ett visst samarbete medan vissa inte har något samarbete alls. Det innebär att ett företag som fuskar eller bedrar i en kommun efter tillslag av den kommunala kontrollmyndigheten kan flytta till en annan kommun och fortsätta den kriminella verksamheten.

Jag kom fram till att det behövs en mer effektiv och likvärdig kontroll för att upptäcka och motverka fusk. Vårt förslag var bland annat en bättre samordning mellan myndigheter och en mer enhetlig och likvärdig kontroll över hela landet.

Detta sägs också i den utredning som ligger till grund för det betänkande vi debatterar i dag. I den utredningen slås fast att kontrollmyndigheterna behöver bättre verktyg för att upptäcka och utreda misstänkt fusk och att informationsutbytet mellan myndigheter bör stärkas. Dessutom föreslås att sanktioner och kontrollmetoder utvecklas för att göra fuskets svårare och mer riskfyllt för fuskarna i livsmedelskedjan.

Regeringen har därför föreslagit bland annat ett centralt ansvar som delas mellan Livsmedelsverket och Jordbruksverket. Dessa myndigheter kan ta över ärenden rörande livsmedelsfusk från kommunerna, för en mer kraftfull hantering.

För att komma åt fusk föreslås vidare uppgiftsskyldighet och ett förbättrat informationsutbyte mellan olika myndigheter. Detta är viktigt; det handlar om att förbättra konkurrenskraften för företag som följer regelverket. Och det gör de allra flesta, vill jag poängtera.

Fru talman! Samtidigt som den viktiga förändringen nu föreslås har regeringen gett i uppdrag åt dessa myndigheter att utveckla råd och stöd till företag för att göra det lättare för dem att göra rätt. Livsmedelsverket ska också stärka och påskynda arbetet med regelförenklingar och minska företagens regelbörda och administrativa kostnader. Syftet med åtgärderna är att underlätta för företagen genom att verka för en ändamålsenlig lagstiftning samt att stärka företagens förmåga att följa lagstiftningen med hjälp av ett tydligt, tillgängligt och behovsanpassat stöd.

Dessutom ska det tas fram insatser som leder till en långsiktig och systematisk kompetenshöjning hos kontrollpersonalen. Syftet med åtgärden är att kontrollen ska bli mer proportionerlig och verkkningsfull, med ökad rättssäkerhet för företagaren och minskad administrativ börda, samt att kontrollpersonal ska ha en gemensam metodisk grund och tillräcklig, branschanpassad kunskap.

Fru talman! Att stärka och utveckla den nationella samordningen, ledningen och styrningen av kontrollen för att öka effektiviteten och likvärdigheten är otroligt viktigt. Åtgärden kan till exempel innebära att samordning och samverkan mellan kontrollmyndigheter förbättras, att föreskrifter används för att styra kontrollen mer och göra den mer likvärdig och att uppföljningen av kontrollen vidareutvecklas. Det är viktigt med likvärdighet över hela landet, som jag pratade om inledningsvis.

Till sist, fru talman: Dessutom föreslås att vissa avgifter som företag i dag betalar för dessa olika kontrollprogram tas bort, vilket ytterligare bidrar till att sänka företagens kostnader samt underlättar för företagen och stärker deras konkurrenskraft.

Anf. 108 SOFIA SKÖNNBRINK (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för anförandet!

Ledamoten nämner att livsmedelsfusk är ett stort problem i dag och att det inte är några små överträdelser vi pratar om. Vidare nämns att de företag som faktiskt sköter sig och följer lagstiftningen ska skyddas och konkurrera på en marknad som är likvärdig, där fusk inte ska förekomma.

Ledamoten nämner också honungsskandalen, som uppdagades i går. Man hade blandat i billigare sockerlösning men ändå salufört produkten som äkta honung.

Kristdemokraterna brukar tala varmt om företagande, sund konkurrens och vikten av att seriösa företag ska kunna konkurrera på en marknad som fungerar. Därför är vi socialdemokrater väldigt förvånade över att regeringen och Kristdemokraterna, som har landsbygdsministerposten, inte går vidare med de sanktionsavgifter vid grova överträdelser av livsmedelslagstiftningen som utredaren föreslog. Något sådant finns inte med i det förslag som vi debatterar här i dag.

Detta handlar om att konsumenter blir lurade. De tror att de köper en sak men får något helt annat. Om märkningen inte stämmer kan det också innebära stora risker, till exempel för människor som har allergier eller andra särskilda kostbehov.

Det handlar framför allt om att oseriösa aktörer skaffar sig konkurrensfördelar på bekostnad av företag som följer reglerna. Det kan i vissa fall också handla om kopplingar till organiserad brottslighet, som vi här i Sveriges riksdag är väldigt överens om att vi inte vill se i Sverige. Det räcker alltså inte att bara upptäcka fusk, utan det måste bli konsekvenser för den som inte sköter sig.

Min fråga till ledamoten, fru talman, blir därför hur regeringen egentligen tänker komma åt det här fusk, om inte myndigheterna får möjlighet att utfärda ekonomiska sanktioner mot de företag som fuskar.

Anf. 109 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Sofia Skönnbrink, för frågan!

Precis som ledamoten säger är detta ett jätteallvarligt problem. Jag lyfte precis i mitt anförande både olivolja som är utspädd med vanlig matolja och honung som är utspädd med i vissa fall socker och i andra fall sirap. Det är ett jättebekymmer.

Vi menar att det, när man lägger detta ansvar på de två myndigheterna – Livsmedelsverket och Jordbruksverket – kommer att bli en helt annan styrka i detta. Dessutom ska man, vilket jag tror är viktigt, gå vidare med att se till att andra myndigheter har skyldighet att talas vid.

Detta är något som är jättemärkligt i vårt land: Vi har haft många olika myndigheter som inte, känns det som, har tagit detta på så stort allvar. Det är viktigt att man gör det här nu, och vi menar att det i och med detta kommer att bli skillnad.

Den här brottsligheten är inte liten, som jag nämnde; det är många miljarder som man fuskar med. Det är alltså ett otroligt viktigt steg vi tar nu – att stärka upp för våra företag som gör rätt och på det sättet också ta krafttag mot företag som fuskar.

Som sagt var, detta är ingen liten företeelse. Jag tänker att de metoder som de här myndigheterna kommer att ha kommer att ha verkan.

Anf. 110 SOFIA SKÖNNBRINK (S) replik:

Fru talman! Det är en sak att upptäcka fusk, men en annan sak att kunna åtgärda det. Vi socialdemokrater menar att det hade varit väldigt bra om våra myndigheter, utöver det utökade kontrollansvaret, också fick starkare verktyg för att faktiskt kunna sätta dit dem som medvetet begår grova överträdelser mot livsmedelslagstiftningen. Om det inte får tillräckliga konsekvenser är det klart att det är lätt att fortsätta fuska.

Jag kan dra en liten parallell. Jag är halvnorsk och bor i gränstrakterna i västra Värmland. När jag kör i Norge är det väldigt ovanligt att se någon som överskrider hastighetsbegränsningen, jämfört med om jag tar bilen till Arvika för att sedan ta tåget till Stockholm. Hastighetsbegränsningarna hålls, för om du kör för fort i vårt kära grannland riskerar du att åka på stora böter och också, ytterst, fängelse.

Att mer effektivt upptäcka fusk är alltså jätteviktigt. Men frågan kvarstår. Det får inte några ekonomiska konsekvenser för de ibland väldigt stora företag som medvetet fuskar – som blandar matolja i olivolja och

kallar det för extra virgin jungfruolja från Italien eller som blandar sirap i honung. Varför ska de inte fortsätta med detta om de inte åker på böter? Det har jag svårt att se.

Jag har själv jobbat på miljökontoret i Eda kommun. När jag började där tillämpades inte någon sanktionsavgift för den som startade en verksamhet utan att först anmäla detta till myndigheten. Det infördes senare, vilket gjorde att de allra flesta faktiskt anmälde. När det inte skedde berodde det på att man inte hade koll på att så skulle ske.

Man kan göra en bedömning, baserat även på företagets storlek, av hur stor boten skulle bli. Men att inte ha några som helst verktyg i verktygslådan för att, när man väl har upptäckt fusk, sedan åtgärda det tycker inte vi socialdemokrater är tillräckligt. Jag vill gärna att ledamoten svarar på hur myndigheten ska lyckas med uppdraget om man inte kan utdöma böter.

Anf. 111 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack igen, Sofia Skönnbrink, för frågan!

Ledamoten tar upp väldigt många bra saker, bland annat om kommunerna och vad som görs där. Den utredning jag gjorde visade att det finns 270 olika kommunala myndigheter i vårt land. Ledamoten nämnde Norge som exempel; där har man en myndighet som kontrollerar. Danmark har också en kontrollmyndighet. Vi är alltså unika genom att vi har så många kontrollmyndigheter i vårt land.

Kommunerna kommer fortsatt att ha det stora ansvaret, men myndigheter kan ta över om det behövs. Det är klart att man kan ha olika sanktioner, så det kommer att finnas kvar. Det viktigaste nu är att ta fast de fuskande företagen och verkligen göra något åt fusk. Det går inte att bara låta sirapen eller honungen sippra på, utan vi måste komma åt det som gör att många fuskar. Det är väldigt mycket pengar vi pratar om: 13,6 miljarder. Det är därför viktigt att göra det som regeringen har aviserat och föreslagit.

Jag och vi tror att myndigheterna kommer att ha väldigt bra verktyg. Om det blir som ledamoten säger, att det kommer att fattas verktyg i lådan, går det säkert vidare till berörd minister som i så fall kan göra förändringar. Jag vill vara väldigt tydlig med att jag tror att det kommer att bli stor skillnad och väldigt bra för vårt land och våra duktiga företag runt om i Sverige.

Anf. 112 SOFIA SKÖNNBRINK (S):

Fru talman! Jag vill börja med att rätta Magnus Oscarsson. Nu har ledamoten inte någon chans att svara, men jag tycker att det är lite slarvigt att säga att vi i Sverige har 270 kontrollmyndigheter på livsmedelsområdet. Det huvudsakliga ansvaret för livsmedelskontrollen ligger på Livsmedelsverket, likaväl som att Mattilsynet har det ansvaret i Norge.

Uppgiften att utföra offentlig livsmedelskontroll delegeras till kommunerna, som har anställda livsmedelsinspektörer som jobbar på uppdrag av Livsmedelsverket. Man har en tät dialog med myndigheten i många olika frågor. Jag tror också att det behövs mer samverkan och att vi behöver prata ihop oss oftare i olika frågor, men det är Livsmedelsverket som ansvarar för livsmedelskontrollen i Sverige likaväl som att det är Mattilsynet som gör det i Norge.

Åter till mitt anförande, fru talman: Jag tänkte börja med att prata om fusk. Jag tror inte att det är någon som uppskattar fusk, oavsett om det sker på fotbollsplanen, runt spelbordet eller i livsmedelskedjan, som vi debatterar här i dag.

När det gäller livsmedel handlar det inte bara om att man bryter mot reglerna, utan det kan faktiskt bli farligt på riktigt. Den här debatten känns lite extra speciell för mig eftersom jag innan jag kom in i riksdagen arbetade i sju år som miljö- och hälsoskyddsinspektör i Eda kommun, där jag hade huvudansvaret för livsmedelskontroll.

Under min tid på miljökontoret kontrollerade jag allt från avdelningskök på förskolor till kaféer, pizzerior och stora matbutiker. Rätt tidigt upptäckte jag hur vanligt det är med livsmedelsfusk, både medvetet och omedvetet. Vid revision har jag upptäckt butiker som har sålt mer oxfilé än vad som har köpts in. Jag har sett hur kött från andra länder har märkts om till svenskt. Jag har sett hur salladsost har marknadsförts som fetaost.

Det låter kanske som småsaker, men jag tycker faktiskt inte att det är det. Det handlar om att konsumenter blir lurade, det handlar om att seriösa företag konkurreras ut och det handlar om att förtroendet för livsmedelskedjan urholkas.

Fru talman! Fusk i livsmedelskedjan handlar inte bara om fel märkning eller om någon enstaka genväg, utan det handlar om oseriösa aktörer som tjänar pengar på att bryta mot reglerna, samtidigt som andra företag gör sitt bästa för att göra rätt, tar kostnaderna för det och följer lagstiftningen.

Livsmedelsfusk är vanligt, precis som ledamoten före mig redogjorde för här. Precis som jag nämnde i vårt replikskifte tidigare kunde vi i går läsa om honung som stoppats från försäljning eftersom innehållet misstänktes ha späts ut med billigare sockerlösningar. Vi har också tagit del av nyheten om falukorven som inte innehöll något nötkött trots att det stod i innehållsförteckningen att det skulle vara nötkött i produkten.

Det handlar om två olika produkter, men det är samma typ av fusk, där en billigare råvara säljs som en dyrare. Konsumenten betalar för en sak men får något annat. Det är precis den typen av fusk som både vilseleder konsumenter och snedvrider konkurrensen för de företag som följer reglerna.

Fru talman! Det är inte sund konkurrens vi pratar om i det här fallet utan raka motsatsen. Därför välkomnar vi socialdemokrater stora delar av propositionen. Vi tycker att det är bra att regeringen nu går vidare med förslag som stärker kontrollen av fusk i livsmedelskedjan.

Vi ser det som positivt att Livsmedelsverket och Jordbruksverket får större möjligheter att ta över kontrollansvaret från kommunerna vid misstänkt fusk. Det är också bra att informationsutbytet mellan myndigheterna förbättras.

Av egen erfarenhet vet jag att den här typen av ärenden kan vara både komplicerade och tidskrävande. För en mindre kommun med begränsade resurser kan det vara svårt att driva så omfattande utredningar på egen hand. Därför är det bra att de nationella myndigheterna får bättre möjligheter att stötta kommunerna och ta ett större ansvar när så krävs. På så sätt kan vi skapa en mer likvärdig kontroll i hela landet och till på köpet stärka livsmedelssäkerheten.

Sanningen är att Sverige länge har haft brister på det här området. EU-kommissionen konstaterade redan 2021 att Sverige saknar en operativ

*Stärkt kontroll av fusk
i livsmedelskedjan*

ram för att genomföra EU:s regler om fuskkontroll. Detta är alltså inte bara en fråga om ordning och reda utan också om att Sverige måste leva upp till sina skyldigheter enligt EU-rätten.

Fru talman! Det är viktigt att säga att fusket i livsmedelskedjan inte alltid handlar om små misstag. I betänkandet beskrivs hur fusket i vissa fall är kopplat till organiserad brottslighet och hur dagens system riskerar att skapa stora ekonomiska incitament för dem som väljer att bryta mot reglerna, vilket får dem att fortsätta med det.

Fusket kan som sagt se väldigt olika ut. Det kan handla om att byta ut ingredienser, manipulera ursprungsmärkning eller ändra bästföredatum. Det kan också handla om förfälskade handlingar och osanna uppgifter för att dölja fusket. Just därför föreslogs i utredningsbetänkandet, som mynnade ut i propositionen, att den typen av bedrägliga och vilseledande överträdelser skulle kunna leda till kännbara sanktionsavgifter.

Här kommer vi till det som vi socialdemokrater tycker är den stora svagheten i regeringens förslag: Man stärker kontrollen, men man går inte vidare med förslagen om att inrätta sanktionsavgifter. Det har jag svårt att förstå, för det räcker som sagt inte med att bara upptäcka fusket. Det måste också bli konsekvenser för den som medvetet bryter mot reglerna.

Fru talman! I dag finns det inte någon särskild ekonomisk sanktion mot livsmedelsfusk i Sverige. Samtidigt konstaterar både utredningen och Livsmedelsverket att det är få överträdelser som leder till påföljd och att dagens system kan ifrågasättas när det gäller effektivitet och avskräckande verkan.

Vi socialdemokrater tycker därför inte att det räcker att säga att det ska beredas vidare. Under tiden fortsätter seriösa företag att konkurrera med aktörer som kan tjäna väldigt stora pengar på att fuska. Vi menar därför att regeringen skyndsamt borde återkomma med förslag om effektiva, proportionerliga och avskräckande sanktioner mot livsmedelsfusk. I grunden handlar detta om rättvisa – för konsumenterna, för de företag som följer reglerna och för alla de producenter som varje dag försöker göra rätt.

Fru talman! Vi socialdemokrater ställer oss bakom stora delar av propositionen eftersom stärkt kontroll och bättre samordning är viktiga steg framåt, men vi kommer också att fortsätta driva på för att arbetet mot livsmedelsfusk ska bli mer verkningsfullt. Vi är övertygade om att myndigheterna behöver bättre verktyg för att kunna agera och sätta dit den som fuskar. Jag yrkar alltså bifall till reservationen.

(Applåder)

Anf. 113 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack till Sofia Skönnbrink, som nämnde mitt namn! Jag har en följdfråga nu efter anförandet. Det är spännande att ledamoten lägger så mycket krut på det ledamoten inte tycker är det bästa.

Det är viktigt att se helheten i det här förslaget. Man centraliserar två myndigheter för att komma åt fusket. Regeringen tänker också gå vidare med att se över följderna av detta för att kunna utreda dem ytterligare.

Det jag tänker lyfta fram i sammanhanget är livsmedelsinspektionerna, som ledamoten tog upp. De sköts förvisso centralt av Livsmedelsverket, och ansvaret är därför deras, men arbetet görs lokalt. Jag såg i min utredning att det finns 270 olika kontrollmyndigheter i vårt land. Det är mesta-

dels kommuner, men också länsstyrelser runt om i landet, Livsmedelsverket och Jordbruksverket.

Man kan jämföra med exempelvis Danmark, som är ett EU-land, men också Norge, som ledamoten pratade om förut. Där bara gapade de när jag berättade att det i Sverige finns 270 myndigheter som kontrollerar detta. De sa: "Oj. Vi har bara en." Det skulle såklart kunna göra väldigt stor skillnad om man faktiskt centraliserade och införde likvärdighet från norr till söder. Vad tycker ledamoten om förslaget som utredningen lade fram?

Anf. 114 SOFIA SKÖNNBRINK (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan!

Jag förstår vad ledamoten menar, men jag håller inte med om att det finns 270 kontrollmyndigheter. Jag valde att fokusera på Livsmedelsverket och de livsmedelsinspektörer som finns anställda ute i Sveriges kommuner. De jobbar på uppdrag av Livsmedelsverket med olika typer av vägledningar. Det görs en revision från Livsmedelsverkets sida för att se hur det går med kontrollerna ute i respektive kommun. Det finns samordningsorgan på både regional och nationell nivå.

Det finns ett varningssystem, RASFF, som jag tror fortfarande används. När det gäller större ärenden som täcker in flera kommuner kan inspektörer samverka för att hitta en lösning på problemen och åtgärda dem i den kommun där de är som störst.

Vad gäller centraliseringsvågen, alltså förslaget från regeringen, ser jag inte det som lösningen på hela problemet kopplat till likvärdigheten. Jag tror att det är jättebra med lokalkännedom och att bygga relationer med verksamhetsutövare, oavsett om det är en person som driver en pizzeria eller någon som har ansvar för ett förskolekök. Jag tror att det är viktigt med närhet till kontrollmyndigheten.

Jag brukar säga när vi debatterar djurskyddskontroll att jag vill gå tillbaka till ett läge där man faktiskt har tid att arbeta mer förebyggande och möta olika företagare i samtal om hur man kan förbättra en verksamhet och att det inte bara handlar om att påtala brister. När kontroller sker alltför sällan, till exempel som vi har sett på djurskyddskontrollområdet, leder det till en ständig känsla av att kontrollmyndigheten snarare kommer för att visa på avvikelser än för att prata om förbättringsmöjligheter.

Anf. 115 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Ledamoten kan säga vad hon tycker och tänker, men enligt utredningen finns det 270 olika kontrollmyndigheter. Jag ska ge ledamoten ett exemplar av utredningen efter debatten, så att hon får se det. Utredningen kom fram till intressanta saker. De 270 olika myndigheterna gör på olika sätt.

Som ledamoten själv säger är vissa kommuner små och andra stora. Vissa kommuner har väldigt bra kontroll, men i små kommuner kan det uppstå svårigheter. Om någon är till exempel mammaledig eller sjukskriven har man inte längre den kontroll som man borde ha. Flera olika revisioner har visat att det inte fungerar. Livsmedelsverket säger sig vilja se en helt annan struktur för det här i landet. Och det är klart – har man en struktur från 50-talet borde man se över den.

Jag tycker att detta är intressant att se. Jag har hört på 24 olika experter. De flesta tyckte att detta var ett bra förslag. Det var egentligen bara kom-

Prot. 2025/26:131
3 juni

*Stärkt kontroll av fusk
i livsmedelskedjan*

munerna som tyckte att det var en dålig idé; man ville fortsätta med det här.

Det är absolut så att samarbete sker, men det kan göras på ett mycket bättre sätt. I dag görs det inte på det sätt som det borde. Jag nämnde i mitt anförande en kommun där man har kommit på att någon bedriver fusk. Kommunens tjänstemän kommer dit och ser till att verksamheten stängs. Men då flyttar den i värsta fall till grannkommunen, för där har man inte koll. De olika kommunerna diskuterar inte dessa frågor gemensamt.

Det här är viktigt. Min fråga är: Hur ser ledamoten på att kunna fortsätta den här förändringen?

Anf. 116 SOFIA SKÖNNBRINK (S) replik:

Fru talman! Ledamoten sätter fingret på grundproblematiken, vilket ju är den bristande dialogen mellan kommunerna och de olika inspektörer som jobbar med livsmedelskontroll.

Jag känner inte igen beskrivningen att man skulle kunna fuska i en kommun, bli nedstängd och sedan ändå kunna flytta sin verksamhet till en grannkommun och starta om. Det kan hända att det har förekommit och att man i Värmland i så fall är ovanligt bra på att samverka. Inom Miljösamverkan Värmland hade man väldigt tät kontakt. Man hade till och med gemensamma Teamskanaler där man dagligen kunde diskutera olika ärenden. Det är det jag menar med att det i stället för centralisering bör införas en kontroll som i grunden fungerar.

Jag har läst utredningen, och jag har hört vad utredaren har kommit fram till. Jag vet också att det har lagts ett tilläggsuppdrag eftersom man stötte på så mycket motstånd mot att flytta den lokala, kommunala kontrollen och bilda regionala, nationella kontor. Vi får väl se vad det leder till.

Jag tycker att det är väldigt viktigt att lyssna in kommunerna i det här arbetet. Det finns säkert jättemånga bra exempel. Jag nämnde ju Värmland, men man kan kolla på hur olika kommuner redan i dag använder olika samverkansforum för att öka likvärdigheten i kontrollen.

Socialdemokraterna är inte alls motståndare till att göra detta bättre. Det vet ledamoten mycket väl. Vi har haft en god dialog kring dessa frågor både i utskottet och här i kammaren. Vi är alla partier i Sveriges riksdag överens om att likvärdigheten behöver öka när det kommer till myndighetsutövning. Det skulle jag säga gäller för alla områden som vi hanterar i miljö- och jordbruksutskottet. Socialdemokraterna är självklart öppna för att förbättra saker som inte fungerar. Vi får se vad tilläggsuppdraget leder fram till, och så får vi ha en dialog efter det.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 19.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.49 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 16 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 27 maj

UbU22 Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan

Punkt 1 (Regeringens lagförslag)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

323 för utskottet

24 för res. 1

2 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 69 SD, 66 M, 23 C, 19 KD, 18 MP, 16 L, 6 -

För res. 1: 21 V, 3 -

Frånvarande: 1 SD, 1 C

Punkt 2 (Dokumentationskrav vid utvisning ur undervisningslokalen och kvarsittning)

1. utskottet

2. res. 2 (V, C, MP)

Votering:

282 för utskottet

64 för res. 2

3 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 69 SD, 66 M, 19 KD, 16 L, 6 -

För res. 2: 23 C, 21 V, 17 MP, 3 -

Frånvarande: 1 SD, 1 C, 1 MP

Emma Nohrén (MP) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Punkt 7 (Tillfällig omplacering och akutskolor på entreprenad)

1. utskottet

2. res. 8 (S, V)

3. res. 9 (C)

Förberedande votering:

131 för res. 8

24 för res. 9

192 avstod

2 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Lina Nordquist (L) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:
194 för utskottet
131 för res. 8
23 avstod
1 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 70 SD, 66 M, 19 KD, 18 MP, 16 L, 5 -
För res. 8: 106 S, 21 V, 4 -
Avstod: 23 C
Frånvarande: 1 C

Övriga punkter
Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU22 Riksrevisionens rapport om internationella klimatinsatser

Punkt 1 (Användande av internationella utsläppskrediter för att nå etappmål)

1. utskottet
2. res. 1 (S)
3. res. 2 (V, C)
Förberedande votering:
107 för res. 1
47 för res. 2
194 avstod
1 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.
Huvudvotering:
194 för utskottet
107 för res. 1
47 avstod
1 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 70 SD, 66 M, 19 KD, 18 MP, 16 L, 5 -
För res. 1: 106 S, 1 -
Avstod: 23 C, 21 V, 3 -
Frånvarande: 1 C

Punkt 3 (Ökad kontroll över projekt och totalkostnad)

1. utskottet
2. res. 4 (S, V, MP)
Votering:
199 för utskottet
149 för res. 4
1 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 70 SD, 66 M, 23 C, 19 KD, 16 L, 5 -
För res. 4: 106 S, 21 V, 18 MP, 4 -
Frånvarande: 1 C

§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 28 maj

UU11 Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)
Kammaren biföll utskottets förslag.

UU12 Europarådet
Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU19 Riksrevisionens rapport om utbildning på vetenskaplig grund
Punkt 1 (Myndighetsansvar och regeringsuppdrag)

1. utskottet
2. res. (S, V, C, MP)
Votering:
176 för utskottet
172 för res.
1 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 70 SD, 66 M, 19 KD, 16 L, 5 -
För res.: 106 S, 23 C, 21 V, 18 MP, 4 -
Frånvarande: 1 C

Punkt 2
Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 18 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 1 juni

JuU38 Ett förstärkt samhällsskydd och tydligare reaktioner vid återfall i brott

Punkt 1 (Kriminalisering av rymning)
1. utskottet
2. res. (MP)
Votering:
327 för utskottet
21 för res.
1 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 106 S, 70 SD, 66 M, 23 C, 21 V, 19 KD, 16 L, 6 -
För res.: 18 MP, 3 -
Frånvarande: 1 C

Punkt 2
Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU35 Tillfällig verkställighet av svenska fängelsestraff utomlands

Punkt 1 (Godkännande av avtalet samt överlåtelse av myndighetsutövning)

Denna punkt innebar att utskottet föreslagit att riksdagen dels skulle godkänna ett avtal mellan Sverige och Estland om verkställighet av svenska fängelsestraff i Estland, dels överlåta rättskipnings- och förvaltningsuppgifter som innefattade myndighetsutövning till Estland i enlighet med avtalet.

Vid riksdagens beslut skulle därför 10 kap. 3 § andra stycket och 8 § andra stycket regeringsformen tillämpas när det gällde godkännande av avtalet samt överlåtelse av rättskipnings- och förvaltningsuppgifter till Estland, eftersom beslutet avsåg överlåtelse av myndighetsutövning till en annan stat. Det innebar att beslutet i enlighet med 10 kap. 6 § andra stycket skulle fattas med *minst tre fjärdedels majoritet av de röstande*, och *mer än hälften av riksdagens ledamöter* måste rösta för förslaget.

Beslutet skulle enligt riksdagsordningen fattas genom omröstning.

Votering:

305 för utskottet

43 för res. 1 (V, MP)

1 frånvarande

Andre vice talmannen konstaterade att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter hade röstat ja, och kammaren hade således bifallit utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 70 SD, 66 M, 23 C, 19 KD, 16 L, 5 -

För res. 1: 21 V, 18 MP, 4 -

Frånvarande: 1 C

Punkt 2 (Lagförslaget)

1. utskottet

2. res. 2 (V, MP)

Votering:

304 för utskottet

44 för res. 2

1 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 70 SD, 66 M, 23 C, 19 KD, 16 L, 5 -

För res. 2: 1 S, 21 V, 18 MP, 4 -

Frånvarande: 1 C

Lars Mejern Larsson (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU19 Verksamheten i Nato 2025

Punkt 1 (Deltagande av kvinnor och unga)

1. utskottet

2. res. 1 (MP)

Votering:

327 för utskottet

18 för res. 1

3 avstod

1 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 70 SD, 66 M, 23 C, 21 V, 19 KD, 16 L, 6 -

För res. 1: 18 MP

Avstod: 3 -

Frånvarande: 1 C

Punkt 2 (Centrum för demokratisk resiliens)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

323 för utskottet

21 för res. 2

3 avstod

2 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 70 SD, 66 M, 23 C, 19 KD, 17 MP, 16 L, 6 -

För res. 2: 21 V

Avstod: 3 -

Frånvarande: 1 C, 1 MP

Jacob Risberg (MP) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU38 Ersättningsregler med brottsoffret i fokus

Punkt 1 (Regeringens lagförslag)

1. utskottet

2. res. 1 (V, MP)

Votering:

306 för utskottet

42 för res. 1

1 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 70 SD, 66 M, 23 C, 19 KD, 16 L, 6 -

För res. 1: 21 V, 18 MP, 3 -

Frånvarande: 1 C

Prot. 2025/26:131

3 juni

Punkt 2 (En särskild brottsofferlag)

1. utskottet
2. res. 2 (S, V, C, MP)

Votering:

177 för utskottet

171 för res. 2

1 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 70 SD, 66 M, 19 KD, 16 L, 5 -

För res. 2: 105 S, 23 C, 21 V, 18 MP, 4 -

Frånvarande: 1 C

Lawen Redar (S) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 3 (Utvärdering av lagstiftningen)

1. utskottet

2. res. 3 (S)

Votering:

219 för utskottet

110 för res. 3

19 avstod

1 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 70 SD, 66 M, 23 C, 2 V, 19 KD, 18 MP, 16 L, 5 -

För res. 3: 106 S, 4 -

Avstod: 19 V

Frånvarande: 1 C

FöU16 Ändrade regler om tillstånd och tillsyn för Totalförsvarets forskningsinstitut

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU17 Sveriges militära stöd till Ukraina

Punkt 2 (Beroendet av amerikansk krigsmateriel)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

323 för utskottet

21 för res. 2

4 avstod

1 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 70 SD, 66 M, 23 C, 19 KD, 18 MP, 16 L, 5 -

För res. 2: 21 V

Avstod: 4 -

Frånvarande: 1 C

FöU18 Signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet – en modern och ändamålsenlig lagstiftning

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU9 Attraktiva platser – bredare genomslag för politiken för arkitektur, form och design

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Inriktningen för politiken för arkitektur, form och design)

1. utskottet

2. res. (V, MP)

Votering:

306 för utskottet

42 för res.

1 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 70 SD, 66 M, 23 C, 19 KD, 16 L, 6 -

För res.: 21 V, 18 MP, 3 -

Frånvarande: 1 C

§ 19 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

JuU33 Effektivare gränsöverskridande inhämtning av elektroniska bevis

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU37 Bättre möjligheter att utreda brott av unga lagöverträdare och några andra processrättsliga frågor

Punkt 1 (Regeringens lagförslag)

1. utskottet

2. res. 1 (MP)

Votering:

327 för utskottet

18 för res. 1

3 avstod

1 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 70 SD, 66 M, 23 C, 21 V, 19 KD, 16 L, 6 -

För res. 1: 18 MP

Avstod: 3 -

Frånvarande: 1 C

SfU35 En ny mottagandelag

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (V, MP)

Votering:

306 för utskottet

42 för res. 1

1 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 70 SD, 66 M, 23 C, 19 KD, 16 L, 6 -

För res. 1: 21 V, 18 MP, 3 -

Frånvarande: 1 C

Punkt 2 (Undantag från krav på arbetstillstånd)

1. utskottet

2. res. 2 (S, V, C, MP)

Votering:

176 för utskottet

172 för res. 2

1 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 70 SD, 66 M, 19 KD, 16 L, 5 -

För res. 2: 106 S, 23 C, 21 V, 18 MP, 4 -

Frånvarande: 1 C

Punkt 5 (Eget boende)

1. utskottet

2. res. 4 (S)

Votering:

218 för utskottet

106 för res. 4

24 avstod

1 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 70 SD, 66 M, 23 C, 19 KD, 18 MP, 16 L, 5 -

För res. 4: 105 S, 1 -

Avstod: 21 V, 3 -

Frånvarande: 1 C

Punkt 11 (Översyn av mottagandet)

1. utskottet
2. res. 10 (V, MP)

Votering:

306 för utskottet

42 för res. 10

1 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 70 SD, 66 M, 23 C, 19 KD, 16 L, 6 -

För res. 10: 21 V, 18 MP, 3 -

Frånvarande: 1 C

Prot. 2025/26:131

3 juni

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU41 EU:s bankpaket

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU23 Nya läroplaner – för en stark kunskapsskola

Punkt 2 (Utbildningens syfte)

1. utskottet

2. res. 1 (MP)

Votering:

326 för utskottet

22 för res. 1

1 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 70 SD, 66 M, 23 C, 21 V, 19 KD, 16 L, 6 -

För res. 1: 1 S, 18 MP, 3 -

Frånvarande: 1 C

Lars Mejern Larsson (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 3 (Elevinflytande)

1. utskottet

2. res. 2 (S, V, C, MP)

Votering:

177 för utskottet

171 för res. 2

1 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 70 SD, 66 M, 1 C, 19 KD, 16 L, 5 -

För res. 2: 106 S, 22 C, 21 V, 18 MP, 4 -

Frånvarande: 1 C

Punkt 8 (Kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer)

1. utskottet

2. res. 8 (S, V, MP)

3. res. 9 (C)

Förberedande votering:

150 för res. 8

23 för res. 9

175 avstod

1 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Roger Hedlund (SD) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

176 för utskottet

149 för res. 8

22 avstod

2 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 70 SD, 66 M, 19 KD, 16 L, 5 -

För res. 8: 106 S, 21 V, 18 MP, 4 -

Avstod: 22 C

Frånvarande: 2 C

Punkt 9 (Vissa andra kunskapsområden)

1. utskottet

2. res. 11 (MP)

Votering:

303 för utskottet

21 för res. 11

23 avstod

2 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 70 SD, 66 M, 21 V, 19 KD, 16 L, 6 -

För res. 11: 18 MP, 3 -

Avstod: 23 C

Frånvarande: 1 S, 1 C

Lena Malm (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU24 Förbättrat stöd i skolan

Punkt 2 (Stödet till eleverna i skolan)

1. utskottet

2. res. 4 (MP)

Votering:

199 för utskottet

18 för res. 4

130 avstod

2 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 70 SD, 66 M, 23 C, 19 KD, 16 L, 5 -

För res. 4: 18 MP

Avstod: 105 S, 21 V, 4 -

Frånvarande: 1 S, 1 C

Punkt 3 (Stödet till eleverna inom kommunal vuxenutbildning)

1. utskottet

2. res. 5 (S, V, MP)

Votering:

199 för utskottet

149 för res. 5

1 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 70 SD, 66 M, 23 C, 19 KD, 16 L, 5 -

För res. 5: 106 S, 21 V, 18 MP, 4 -

Frånvarande: 1 C

Punkt 4 (Tillgången till behöriga lärare, speciallärare och specialpedagoger)

1. utskottet

2. res. 6 (C)

Votering:

303 för utskottet

23 för res. 6

22 avstod

1 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 70 SD, 66 M, 21 V, 19 KD, 16 L, 6 -

För res. 6: 23 C

Avstod: 1 S, 18 MP, 3 -

Frånvarande: 1 C

Prot. 2025/26:131

3 juni

Punkt 7 (Genomförande av stödundervisning)

1. utskottet
2. res. 12 (V)

Votering:

301 för utskottet

24 för res. 12

23 avstod

1 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 70 SD, 66 M, 19 KD, 18 MP, 16 L, 6 -

För res. 12: 21 V, 3 -

Avstod: 23 C

Frånvarande: 1 C

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU27 Stärkt kontroll av fusk i livsmedelskedjan

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Straff och sanktionsavgifter)

1. utskottet

2. res. (S, V, MP)

Votering:

198 för utskottet

149 för res.

2 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 70 SD, 66 M, 23 C, 18 KD, 16 L, 5 -

För res.: 106 S, 21 V, 18 MP, 4 -

Frånvarande: 1 C, 1 KD

Roland Utbult (KD) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

§ 20 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 2 juni

2025/26:536 Stöd till föreningar för att motverka högerextrem verksamhet i samlingslokaler

av *Anna Wallentheim* (S)

till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 2 juni

2025/26:862 Ökade priser för fjärrvärme

av *Isak From* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2025/26:863 Bilkårens användning av statens fordon

av *Mikael Larsson* (C)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2025/26:864 Ökning av handel med Armenien

av *Björn Söder* (SD)

till bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa (M)

2025/26:865 Analog teknik för rundradiosändningar

av *Alexander Christiansson* (SD)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2025/26:866 Flickor som måltavlor för gängens rekrytering på nätet

av *Anna Wallentheim* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

§ 22 Kammaren åtskildes kl. 16.29.

Sammanträdet leddes

av talmannen från dess början till och med § 11 anf. 5 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 8 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 11 anf. 30 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 68 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 14 anf. 104 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA BLOMDAHL

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1	Avsägelse	1
§ 2	Meddelande om partiledardebatt.....	1
§ 3	Meddelande om namnändring	1
§ 4	Anmälan om subsidiaritetsprövning	1
§ 5	Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 6	Anmälan om faktapromemoria	3
§ 7	Ärenden för hänvisning till utskott	3
§ 8	Ärenden för bordläggning	3
§ 9	Effektivare gränsöverskridande inhämtning av elektroniska bevis	3
	Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU33.....	3
	(Beslut fattades under § 19.)	3
§ 10	Bättre möjligheter att utreda brott av unga lagöverträdare och några andra processrättsliga frågor	4
	Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU37.....	4
	Anf. 1 MATTIAS VEPSÅ (S)	4
	Anf. 2 ULRIKA WESTERLUND (MP)	6
	Anf. 3 CHARLOTTE NORDSTRÖM (M).....	8
	Anf. 4 TORSTEN ELOFSSON (KD)	10
	(Beslut fattades under § 19.)	12
§ 11	En ny mottagandelag.....	12
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU35	12
	Anf. 5 VIKTOR WÄRNICK (M)	12
	Anf. 6 OLA MÖLLER (S).....	14
	Anf. 7 VIKTOR WÄRNICK (M) replik	16
	Anf. 8 OLA MÖLLER (S) replik	17
	Anf. 9 VIKTOR WÄRNICK (M) replik	17
	Anf. 10 OLA MÖLLER (S) replik	18
	Anf. 11 LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	19
	Anf. 12 OLA MÖLLER (S) replik	19
	Anf. 13 LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	19
	Anf. 14 OLA MÖLLER (S) replik	19
	Anf. 15 LUDVIG ASPLING (SD).....	20
	Anf. 16 TONY HADDOU (V).....	23
	Anf. 17 VIKTOR WÄRNICK (M) replik	24
	Anf. 18 TONY HADDOU (V) replik	24
	Anf. 19 VIKTOR WÄRNICK (M) replik	25
	Anf. 20 TONY HADDOU (V) replik	25
	Anf. 21 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	26
	Anf. 22 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	29
	Anf. 23 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	29
	Anf. 24 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	30
	Anf. 25 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	30
	Anf. 26 ANDERS W JONSSON (C)	31
	Anf. 27 OLA MÖLLER (S) replik.....	32
	Anf. 28 ANDERS W JONSSON (C) replik.....	33
	Anf. 29 PATRIK KARLSON (L)	33

Anf. 30 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	35	Prot. 2025/26:131
(Beslut fattades under § 19.).....	37	3 juni
§ 12 EU:s bankpaket.....	37	
Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU41	37	
(Beslut fattades under § 19.).....	37	
§ 13 Nya läroplaner – för en stark kunskapsskola.....	38	
Utbildningsutskottets betänkande 2025/26:UbU23	38	
Anf. 31 JOAR FORSSELL (L)	38	
Anf. 32 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik	39	
Anf. 33 JOAR FORSSELL (L) replik	39	
Anf. 34 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik	40	
Anf. 35 JOAR FORSSELL (L) replik	40	
Anf. 36 ISABELL MIXTER (V) replik	41	
Anf. 37 JOAR FORSSELL (L) replik	41	
Anf. 38 ISABELL MIXTER (V) replik	42	
Anf. 39 JOAR FORSSELL (L) replik	42	
Anf. 40 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	43	
Anf. 41 JOAR FORSSELL (L) replik	43	
Anf. 42 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	44	
Anf. 43 JOAR FORSSELL (L) replik	45	
Anf. 44 NIKLAS SIGVARDSSON (S).....	45	
Anf. 45 PATRICK RESLOW (SD) replik	47	
Anf. 46 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik	48	
Anf. 47 PATRICK RESLOW (SD) replik	48	
Anf. 48 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik	49	
Anf. 49 JOAR FORSSELL (L) replik	50	
Anf. 50 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik	50	
Anf. 51 JOAR FORSSELL (L) replik	51	
Anf. 52 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik	51	
Anf. 53 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik	52	
Anf. 54 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik	52	
Anf. 55 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik	53	
Anf. 56 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik	54	
Anf. 57 PATRICK RESLOW (SD).....	54	
Anf. 58 ISABELL MIXTER (V) replik	56	
Anf. 59 PATRICK RESLOW (SD) replik	57	
Anf. 60 ISABELL MIXTER (V) replik	57	
Anf. 61 PATRICK RESLOW (SD) replik	58	
Anf. 62 ISABELL MIXTER (V).....	58	
Anf. 63 JOAR FORSSELL (L) replik	61	
Anf. 64 ISABELL MIXTER (V) replik	61	
Anf. 65 JOAR FORSSELL (L) replik	62	
Anf. 66 ISABELL MIXTER (V) replik	62	
Anf. 67 JOSEFIN MALMQVIST (M)	63	
Anf. 68 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	65	
Anf. 69 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik	66	
Anf. 70 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	66	
Anf. 71 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik	67	
Anf. 72 ANNA LASSES (C).....	67	
Anf. 73 JOAR FORSSELL (L) replik	68	
Anf. 74 ANNA LASSES (C) replik	69	

Anf. 75	JOAR FORSSELL (L) replik.....	69
Anf. 76	ANNA LASSES (C) replik.....	70
Anf. 77	MATHIAS BENGTSSON (KD).....	70
Anf. 78	CAMILLA HANSÉN (MP) replik.....	72
Anf. 79	MATHIAS BENGTSSON (KD) replik	72
Anf. 80	CAMILLA HANSÉN (MP) replik.....	72
Anf. 81	MATHIAS BENGTSSON (KD) replik	73
Anf. 82	CAMILLA HANSÉN (MP).....	73
	(Beslut fattades under § 19.)	76
§ 14	Förbättrat stöd i skolan.....	76
	Utbildningsutskottets betänkande 2025/26:UbU24.....	76
Anf. 83	JOAR FORSSELL (L).....	76
Anf. 84	NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik	77
Anf. 85	JOAR FORSSELL (L) replik.....	78
Anf. 86	NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik	78
Anf. 87	JOAR FORSSELL (L) replik.....	79
Anf. 88	ISABELL MIXTER (V) replik	79
Anf. 89	JOAR FORSSELL (L) replik.....	80
Anf. 90	ISABELL MIXTER (V) replik	80
Anf. 91	JOAR FORSSELL (L) replik.....	81
Anf. 92	NIKLAS SIGVARDSSON (S)	82
Anf. 93	ANDERS ALFTBERG (SD) replik	84
Anf. 94	NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik	85
Anf. 95	ANDERS ALFTBERG (SD) replik	85
Anf. 96	NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik	86
Anf. 97	ANDERS ALFTBERG (SD)	87
Anf. 98	ISABELL MIXTER (V)	89
Anf. 99	ULRIKA HEINDORFF (M)	91
Anf. 100	NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik	93
Anf. 101	ULRIKA HEINDORFF (M) replik.....	93
Anf. 102	NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik	94
Anf. 103	ULRIKA HEINDORFF (M) replik.....	94
Anf. 104	MATHIAS BENGTSSON (KD).....	95
Anf. 105	CAMILLA HANSÉN (MP).....	96
Anf. 106	ANDERS ÅDAHL (C)	98
	(Beslut fattades under § 19.)	98
§ 15	Stärkt kontroll av fusk i livsmedelskedjan	99
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2025/26:MJU27	99
Anf. 107	MAGNUS OSCARSSON (KD)	99
Anf. 108	SOFIA SKÖNNBRINK (S) replik.....	100
Anf. 109	MAGNUS OSCARSSON (KD) replik	101
Anf. 110	SOFIA SKÖNNBRINK (S) replik.....	101
Anf. 111	MAGNUS OSCARSSON (KD) replik	102
Anf. 112	SOFIA SKÖNNBRINK (S)	102
Anf. 113	MAGNUS OSCARSSON (KD) replik	104
Anf. 114	SOFIA SKÖNNBRINK (S) replik.....	105
Anf. 115	MAGNUS OSCARSSON (KD) replik	105
Anf. 116	SOFIA SKÖNNBRINK (S) replik.....	106
	(Beslut fattades under § 19.)	106
	Ajournering.....	106

Återupptaget sammanträde.....	107	Prot. 2025/26:131
§ 16 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 27 maj	107	3 juni
UbU22 Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan	107	
MJU22 Riksrevisionens rapport om internationella klimatinsatser.....	108	
§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 28 maj	109	
UU11 Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)	109	
UU12 Europarådet.....	109	
UbU19 Riksrevisionens rapport om utbildning på vetenskaplig grund.....	109	
§ 18 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 1 juni	109	
JuU38 Ett förstärkt samhällsskydd och tydligare reaktioner vid återfall i brott.....	109	
JuU35 Tillfällig verkställighet av svenska fängelsestraff utomlands	110	
UU19 Verksamheten i Nato 2025	111	
CU38 Ersättningsregler med brottsoffret i fokus.....	111	
FöU16 Ändrade regler om tillstånd och tillsyn för Totalförsvarets forskningsinstitut	112	
FöU17 Sveriges militära stöd till Ukraina	112	
FöU18 Signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet – en modern och ändamålsenlig lagstiftning	113	
KrU9 Attraktiva platser – bredare genomslag för politiken för arkitektur, form och design	113	
§ 19 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	113	
JuU33 Effektivare gränsöverskridande inhämtning av elektroniska bevis	113	
JuU37 Bättre möjligheter att utreda brott av unga lagöverträdare och några andra processrättsliga frågor	113	
SfU35 En ny mottagandelag.....	114	
FiU41 EU:s bankpaket	115	
UbU23 Nya läroplaner – för en stark kunskapsskola	115	
UbU24 Förbättrat stöd i skolan	117	
MJU27 Stärkt kontroll av fusk i livsmedelskedjan.....	118	
§ 20 Anmälan om interpellation	118	
§ 21 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	119	
§ 22 Kammaren åtskildes kl. 16.29.....	119	